

LIETUVOS NACIONALINĖS UNESCO KOMISIJOS¹ 2013 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Turinys

I. DALYVAVIMAS UNESCO VEIKLOJE

- 1.1. Darbas UNESCO Generalinės konferencijos 37-oje sesijoje ... 4
 - 1.1.1. 8-asis UNESCO Jaunimo forumas ... 4
 - 1.1.2. Tarpregioninis Nacionalinių komisijų susitikimas ... 4
 - 1.1.3. Plenarinė sesija ... 4
 - 1.1.4. Lyderių forumas ... 5
 - 1.1.5. Švietimo komisija (ED) ... 5
 - 1.1.6. Kultūros komisija (CLT) ... 5
 - 1.1.7. Komunikacijos ir informacijos komisija (CI) ... 6
- 1.2. Darbas UNESCO Vykdomosios tarybos sesijose ... 8
 - 1.2.1. UNESCO Vykdomosios tarybos 191-oji sesija ... 8
 - 1.2.2. UNESCO Vykdomosios tarybos 5-oji Specialioji Sesija ... 8
 - 1.2.3. UNESCO Vykdomosios tarybos 192-oji sesija ... 8
 - 1.2.4. UNESCO Vykdomosios tarybos 193-oji sesija ... 8

II. NACIONALINĖ UNESCO KOMISIJA IR SEKRETORIATAS

- 2.1. Nacionalinės UNESCO komisijos sudėtis ... 8
- 2.2. Nacionalinės UNESCO komisijos komitetai ... 9
- 2.3. Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas ... 10
- 2.4. Studentų praktika Nacionalinėje UNESCO komisijoje ... 10
- 2.5. Paroda „Lithuania in the Mail Parcel / Lietuva pašto siuntoje“ ... 11
- 2.6. Nacionalinės UNESCO komisijos 2014 m. kalendorius ... 11
- 2.7. Viešųjų paskaitų ciklas LNUK galerijoje „UNESCO paveldas pasaulyje ir Lietuvoje“... 11

III. FINANSINĖ UNESCO IR KITA GAUTA PARAMA

- 3.1. UNESCO Dalyvavimo programa ... 12
- 3.2. AB „ORLEN LIETUVA“ suteikta parama ... 12
- 3.3. Kita parama arba tikslinis lėšų naudojimas ... 12

IV. SEMINARAI, KONFERENCIJOS, EKSPERTŲ IR KITI SUSITIKIMAI

V. UNESCO MINIMOS SUKAKTYS

- 5.1. 2013 m. minima sukaktis – Meilės Lukšienės 100-osios gimimo metinės ... 15
 - 5.1.1. Meilės Lukšienės 100-ųjų gimimo metinių logotipas ... 15
 - 5.1.2. 2013 m. kalendorius „Mokykla su Meile“ ... 16
 - 5.1.3. Fotografijų paroda „Mokykla su Meile“ ... 16
 - 5.1.4. Fotografijų parodos „Mokykla su Meile“ medžiaga kituose leidiniuose ... 16
- 5.2. 2013 m. minima sukaktis - Konstantino Kavafio 150-ųjų gimimo metinės ... 17
- 5.3. 2014-2015 m. minimos sukaktys ... 17
 - 5.3.1. Kristijono Donelaičio (1714–1780) 300-osios gimimo metinės ... 17
 - 5.3.1.1. LR Ministro Pirmininko sudaryta darbo grupė sukakties minėjimo įgyvendinimui koordinuoti ... 17

¹ Šioje ataskaitoje organizacijos pavadinimas „Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija“ apima ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos, ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato darbą (toliau – Nacionalinė UNESCO komisija)

- 5.3.1.2. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos ir Lietuvos nuolatinės atstovybės Kristijono Donelaičio 300 gimimo metinių sukakties minėjimo renginiai ... 17
- 5.3.1.3. Kristijono Donelaičio 300 gimimo metinių logotipas ... 18
- 5.3.2. Mykolo Kleopo Oginskio (1765–1833) 250-osios gimimo metinės ... 18
 - 5.3.2.1. Apskrito stalo diskusija „Oginskių kultūros kelias 2013–3“ ... 18
 - 5.3.2.2. Mykolo Kleopo Oginskio 250 gimimo metinių logotipas ... 18

VI. KULTŪRA

- 6.1. Materialusis kultūros paveldas ... 19
 - 6.1.1. UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje ... 19
 - 6.1.2. UNESCO Pasaulio paveldas Lietuvoje ... 21
 - 6.1.2.1. Vilniaus istorinis centras ... 21
 - 6.1.2.2. Kuršių nerija ... 22
 - 6.1.2.3. Kernavės archeologinė vietovė (Valstybinis Kernavės kultūrinis rezervatas) ... 23
 - 6.1.2.4. Struvės geodezinis lankas (2005 m.) ... 23
 - 6.1.3. Nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo konvencija (1970 m. Konvencija) ... 23
 - 6.1.4. Kultūrinis turizmas ... 24
 - 6.1.5. UNESCO povandeninis kultūros paveldas ... 24
 - 6.1.6. Kultūros vertybių apsauga ginkluoto konflikto metu ... 24
 - 6.1.7. Kita veikla ... 25
- 6.2. Nematerialusis kultūros paveldas. UNESCO Nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimas ... 26
 - 6.2.1. Tarpvyriausybines nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos komitetas
 - 6.2.1.1. Lietuvos kandidatavimas į Tarpvyriausybinių nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos komitetą ... 26
 - 6.2.1.2. Tarpvyriausybines nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos komiteto 8-oji sesija ... 26
 - 6.2.1.3. Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos fondas ... 26
 - 6.2.2. Nematerialiojo kultūros paveldo sąvadas ... 27
 - 6.2.2.1. Ekspertų grupės susitikimai, skirti Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvado problematikai svarstyti ... 27
 - 6.2.2.2. Tarptautinis mokslinis praktinis seminaras „Nematerialiojo kultūros paveldo identifikavimas ir inventorizavimas kaip veiksminga apsaugos priemonė“ ... 27
 - 6.2.2.3. Susitikimas su Kyushu (Japonija) universiteto profesoriumi Toshiyuki Kono ... 27
 - 6.2.2.4. Tarptautinė konferencija „2003 m. UNESCO nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gerosios praktikos“ ... 27
 - 6.2.3. Lietuvos nematerialus kultūros paveldas UNESCO Reprezentatyviajame žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašė ... 28
 - 6.2.3.1. Paroda „Gyvybės medis: lietuvių kryždirbystė ir kryžių simbolika“ ... 28
 - 6.2.3.2. Dainų ir šokių švenčių tradicija ... 28
 - 6.2.4. Projektai nematerialaus kultūros paveldo srityje ... 29
 - 6.2.4.1. Tradicinės kultūros mokymai Kukutynė 2014 ... 29
- 6.3. UNESCO Kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo konvencijos įgyvendinimas ... 30
 - 6.3.1. Kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo konvencijos valstybių narių konferencija ... 30
 - 6.3.2. Mokesčiai į Tarptautinį kultūrų raiškos įvairovės fondą ... 30
 - 6.3.3. Tarpvyriausybines kultūrų raiškos įvairovės ir skatinimo komitetas ... 30
 - 6.3.4. Projektai kultūrų įvairovės skatinimo srityje ... 30
 - 6.3.4.1. Tarptautinė konferencija bei kontaktų užmezgimo seminaras „Lietuvos ir Pietų Kaukazo bendradarbiavimas kultūros srityje“ ... 30
 - 6.3.4.2. Studija „Tarpkultūrinio dialogo aktualumas tarp Lietuvos ir arabų šalių“ ... 30

VII. ŠVIETIMAS

- 7.1. UNESCO konvencija prieš diskriminavimą švietime ... 31
- 7.2. UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklas ... 31
- 7.3. UNESCO Baltijos jūros projektas ... 32
 - 7.3.1. Jaunimo mainų projektas „Mūsų auksas yra žalias“ ... 32
 - 7.3.2. Baltijos jūros projekto dalyvių konferencija ... 32

- 7.3.3. Baltijos jūros projekto dalyvių mokymai Tartu, Estijoje ... 32
- 7.4. Veikla švietimo srityje ... 32

VIII. MOKSLAS

- 8.1. UNESCO programa Žmogus ir biosfera ... 33
- 8.2. Kita veikla mokslo srityje ... 33

IX. SOCIALINIAI IR HUMANITARINIAI MOKSLAI

- 9.1. Fizinė kultūra, sportas, antidopingas ... 33
- 9.2. Kita veikla socialinių ir humanitarinių mokslų srityje ... 34

X. KOMUNIKACIJA IR INFORMACIJA

- 10.1. UNESCO programa Informacija visiems ... 34
- 10.2. Medijų ir informacinis raštingumas (MIR) ... 35
- 10.3. Kalbinė įvairovė internete ir informacinėse technologijose ... 35
- 10.4. Atviroji prieiga prie mokslinės informacijos ir tyrimų ... 36
- 10.5. UNESCO programa Pasaulio atmintis ... 38
- 10.6. Minimios dienos ... 39
 - 10.6.1. Išplatinti pranešimai šių pasaulinių dienų proga ... 39
- 10.7. Kita veikla, susijusi su informacija ir komunikacija ... 40

XI. RENGINIAI NACIONALINĖS UNESCO KOMISIJOS GALERIJOJE

XII. LIETUVOS NACIONALINĖS UNESCO KOMISIJOS PATRONAŽAS

- 12.1. 2013 m. Nacionalinės UNESCO komisijos suteiktas patronažas projektams ir renginiams ... 41
- 12.2. 2013 metais tęsiama projektų globa ... 43

XIII. UNESCO KATEDROS, CENTRAI IR KLUBAI

- 13.1. UNESCO Tarpdisciplininės mechatronikos katedra KTU ... 44
- 13.2. UNESCO katedra Informatika humanitaroms VU ... 45
- 13.3. UNESCO Kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra VDA ... 45
- 13.4. UNESCO Asocijuotas fundamentaliųjų mokslų tyrimų ir mokymų centras ... 46
- 13.5. UNESCO remiamas Regioninis bioetikos informacijos centras ... 46
- 13.6. UNESCO klubas PAIDEIA: filosofinis pilietinės visuomenės ugdymas ... 46
- 13.7. UNESCO Šiaulių klubas ... 46
- 13.8. UNESCO klubas Juodosios keramikos centras ... 47
- 13.9. UNESCO klubas Rafaelis ... 47
- 13.10. UNESCO Albireo klubas ... 48

I. DALYVAVIMAS UNESCO VEIKLOJE

2013 m. Lietuvos Respublika dalyvavo UNESCO veikloje. 2013 m. Lietuva buvo UNESCO programos *Žmogus ir biosfera* (MAB) Tarptautinės koordinuojančios tarybos (*International Coordinating Council of the MAB Programme*) narė (kadencija baigėsi 2013 m.) bei UNESCO Socialinių transformacijų valdymo programos (*Management of Social Transformations, MOST*) tarybos vicepirmininkė (kadencija tęsiasi iki 38-osios sesijos 2015 m.).

Klaipėdos universiteto prof. Vladas Žulkus tęsė veiklą UNESCO Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos Moksliniame ir techniniame patariamajame komitete ir ICOMOS Tarptautinio povandeninio paveldo moksliniame komitete (ICUCH).

UNESCO Generalinės konferencijos 37-ojoje sesijoje Lietuva išrinkta į Tarpyvyriausybines programos „Informacija visiems“ (IFAP) tarybą ketverių metų kadencijai (2013–2017 m.), į Tarpyvyriausybinių komitetą, skatinantį kultūros vertybių grąžinimą į jų kilmės šalis ar jų nuosavybės atkūrimą neteisėto pasisavinimo atveju (ICPRCP) ir į Tarpyvyriausybinių bioetikos komitetą (IGBC), svarbiausią UNESCO tarptautinės bioetikos programos valdymo organą, tvirtinantį Tarptautinio bioetikos komiteto sprendimus, teikiantį siūlymus dėl komiteto veiklos rezultatų UNESCO generaliniam direktoriui.

1.1. Darbas UNESCO Generalinės konferencijos 37-oje sesijoje

Š. m. lapkričio 4–20 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje vyko UNESCO generalinės konferencijos 37-oji sesija. UNESCO Generalinė konferencija yra aukščiausias UNESCO valdymo organas, kurį sudaro visų UNESCO šalių narių atstovai. Sesijoje Lietuvos nacionalinei UNESCO komisijai atstovavo keturi Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato programų vadovai ir Generalinė sekretorė.

1.1.1. 8-asis UNESCO Jaunimo forumas

8-ajame UNESCO Jaunimo forume, susietame su UNESCO generalinės konferencijos 37-ąja sesija ir vykusiame spalio 29–31 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje (Prancūzija) dalyvavo Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos delegatas Evaldas Rupkus. Jaunimo forumo metu buvo parengtas rezoliucija dėl UNESCO ateities bei pasaulio vystymosi darbotvarkės po 2015-ųjų m.

1.1.2. Tarpregininis Nacionalinių komisijų susitikimas

2013 lapkričio 4 d. UNESCO būstinėje, Paryžiuje įvyko tradicinis Tarpregininis Nacionalinių komisijų susitikimas, skirtas UNESCO 37-ajai generalinei konferencijai, kuriame dalyvavo 180 dalyvių iš 130 šalių. Lietuvai atstovavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretorė Marija Drėmaitė. Susitikimą atidarė ir sveikinimo kalbą perskaitė UNESCO generalinė direktorė Irina Bokova, pabrėždama Šalių narių Nacionalinių komisijų atsinaujinimą, įtaką ir svarbą skleidžiant UNESCO vertybes kiekvienoje šalyje. Aktualumu išsiskyrė Jungtinės Karalystės Nacionalinės komisijos parengta ataskaita „Platesnė UNESCO vertė Jungtinei Karalystei“, kurioje pirmą kartą buvo atlikti skaičiavimai apie galimą UNESCO veiklą ekonominę naudą. Svariausias šio projekto įnašas – metodika, leidžianti apskaičiuoti tokią ekonominę naudą, kuri JK atveju pranoko lūkesčius (paskaičiuota, kad 180-čiai JK organizacijų narystė arba sąsajos su UNESCO duoda 90 mln. svarų finansinės naudos per metus). Šalys narės tvirtai palaikė ir sveikino šią JK iniciatyvą, tuo pačiu pabrėždamos, kad nereikėtų orientuotis į finansinės naudos rodiklius propaguojant UNESCO organizacijos naudą, kadangi pirminiai siekiai yra stiprinti pozityvius pokyčius visuomenėje per švietimą, mokslą, kultūrą ir paveldą bei propaguoti žmogaus teises ir išraiškos laisvę. Visos šalys pripažino, kad ekonominės naudos duomenys sustiprina argumentus apie organizacijos svarbą Šalyse narėse.

1.1.3. Plenarinė sesija

2013 m. lapkričio 5 d. UNESCO būstinėje, Paryžiuje buvo oficialiai atidaryta UNESCO 37-oji Generalinė konferencija, kurios plenariniame posėdyje Lietuvai atstovavo LR Nuolatinės

atstovybės prie UNESCO Ambasadorius Arūnas Gelūnas ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė. Pagrindinius programinius pranešimus posėdyje skaitė UNESCO vykdomosios tarybos pirmininkė Alissandra Cummins ir Generalinė direktorė Irina Bokova. Abi pranešėjos akcentavo pozityvius pokyčius, kuriuos generuoja kultūra (švietimas visiems, ekonomikos ir aplinkos tvarumas, kultūros paveldo išsaugojimas), visų pirma pozityvius elgesio pokyčius, t.y. lygybės ir socialinės atsakomybės aspektą. Mokslo srityje išskirta visame pasaulyje aktuali vandens išteklių tyrimų svarba; švietimo srityje – kokybiško švietimo aspektas. Visa tai įtraukiama į Post-2015 vystymosi darbotvarkę. Konferenciją savo vizitu pagerbė ir sveikinamąją kalbą perskaitė Danijos princesė Marie, kuri savo šalyje globoja UNESCO, kultūrą ir švietimą. Popietinėje sesijoje pristatytos Vykdomosios tarybos ataskaitos ir pradėti Bendrosios politikos debatai.

1.1.4. Lyderių forumas

2013 m. lapkričio 6 d. UNESCO būstinėje, Paryžiuje įvyko Generalinės konferencijos Lyderių forumas tema „UNESCO sutelktumas ir įnašas į Post-2015 vystymosi darbotvarkę per švietimą, mokslą, kultūrą ir komunikaciją bei informaciją“, kuriame šalių lyderiai (Prezidentai, Premjerai, Ministrai ir Viceministrai) pasisakė aktualiomis kultūros, švietimo ir mokslo ateities raidos temomis. Išskirtinis dėmesys skirtas UNESCO organizacijos globaliems prioritetams: Afrikai, lyčių lygybei, jaunimo poreikiams, mažiausiai išsivysčiusiems šalims ir besivystančioms mažoms salų valstybėms. Lyderių forume drauge su Kostarikos prezidentė p. Laura Chinchilla ir Tuniso prezidentu p. Moncef Marzouki kalbą pasakė ES Tarybai pirmininkaujantis Lietuvos Respublikos Ministras pirmininkas **Algirdas Butkevičius**.

1.1.5. Švietimo (ED) komisija

2013 m. lapkričio 7–9 d. Paryžiuje vyko UNESCO 37-osios generalinės konferencijos Švietimo (ED) komisijos posėdžiai. Švietimo komisijos posėdžiuose Lietuvai atstovavo Lietuvos ambasadorius prie UNESCO Arūnas Gelūnas ir Sekretoriato Švietimo ir mokslo programų vadovas Arūnas Mark.

Posėdžiuose svarstyti pasaulinio švietimo tikslai po 2015 m. Zambija pateikė papildomą rezoliuciją „Dėl UNESCO paramos Afrikos valstybėms, neturinčioms pakankamų žmogiškųjų ir finansinių išteklių numatytam programos „Švietimas visiems“ (Education for All) įsivertinimo etapui įgyvendinti“. Lietuva pritarė šiai rezoliucijai ir teikė pasiūlymus pataisų, kurios geriau atspindėtų Europos Sąjungos pozicijas. Rezoliucija buvo priimta su Lietuvos pateiktomis pataisomis. Kiti klausimai: UNESCO Švietimo programos biudžeto tvirtinimas, UNESCO 8-ojo Jaunimo forumo išvados švietimo srityje, 36 C/Resolucija 81 įgyvendinimas dėl švietimo ir kultūros institucijų okupuotose Arabų teritorijose, UNESCO 1-os kategorijos institutų ataskaitos (IBE, IIEP, UIL, IITE, IICBA, IESALC, MGIEP ir PRELAC), 1-os kategorijos institutų nuostatų keitimas (patvirtinta, išskyrus IESALC), UNESCO 2-os kategorijos institutų steigimas Saudo Arabijoje (Regioninis švietimo kokybės ir žinių centras) ir Egipte (Regioninis suaugusiųjų švietimo centras), pasaulinio standartinio instrumento aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimui poreikio studija, dėl 1976 m. rekomendacijos dėl suaugusiųjų švietimo atnaujinimo, dėl 2001 m. rekomendacijos dėl techninio ir profesinio ugdymo atnaujinimo, Tarptautinio standartinio švietimo klasifikatoriaus švietimo ir mokymo sričių (ISCED-F) atnaujinimas.

Švietimo (ED) komisijos metu Lietuvos Respublikos Ambasadorius prie UNESCO p. Arūnas Gelūnas susitiko su Jungtinių Tautų Specialiuoju pranešėju dėl teisės į švietimą p. Kishore Singh, kurio metu buvo aptartos bendradarbiavimo ir informacinės sklaidos galimybės bei aptarta Specialiojo pranešėjo vizito į Lietuvą galimybė.

1.1.6. Kultūros komisija (CLT)

2013 m. lapkričio 14–15 d. Paryžiuje vyko UNESCO 37-osios generalinės konferencijos Kultūros komisijos, kuriai pirmininkavo Latvijos kultūros ministrė Dace Melbarde, posėdžiai. Šiuose posėdžiuose Lietuvai atstovavo Sekretoriato Kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė.

Pirmoji kultūros komisijos posėdžių dalis buvo skirta bendriesiems organizacijos administravimo pokyčiams, vidutinės trukmės strategijai, finansavimo klausimams, tikslams ir kryptims aptarti. UNESCO vidutinės trukmės strategijos aprėptis padidinta nuo 6 iki 8 metų. Išskirtos 2 pagrindinės veiklos kryptys: (1) pasaulio paveldas, (2) kūrybingumas ir nematerialus kultūros paveldas. UNESCO ir toliau dirbs 3 pagrindinių kultūros konvencijų įgyvendinimo srityse. Valstybės narės išsakė bendrąsias pastabas, pritarimą ar nepritarimą UNESCO suformuluotoms veiklos kryptims. F. Bandarin, komentuodamas valstybių pasisakymus, pabrėžė, kad bus siekiama vykdyti veiklas, ieškant sąsajų tarp konvencijų.

UNESCO generalinė direktorė Irina Bokova pristatė Kūrybinės ekonomikos raportą 2013, kuris buvo parengtas UNESCO kartu su Jungtinių tautų vystymosi programa. Tai jau trečias kūrybinės ekonomikos raportas (I–2008, II–2010): <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/creative-economy-report-2013-special-edition/>. Šis raportas skirtas besivystančių šalių vietos kūrybinei ekonomikai. Raportas pagrindžia teiginį, kad kūrybinė ekonomika – tai viena greičiausiai besivystančių pasaulio ekonomikos sektorių, darančių įtaką pajamų kilimui, darbo vietų kūrimui ir eksporto plėtrai.

Kultūros komisijos posėdžių metu pritarta: Brazilijos pateiktam rezoliucijos projektui dėl kultūros įtraukimo į JT vystymosi darbotvarkę po 2015 m. („Post-2015 Development Agenda“); ankstesnės 36 C rezoliucijos 43 įgyvendinimui – ekspertų misijai į Jeruzalę, siekiant ištirti kasinėjimų būklę Jeruzalės senamiestyje bei Palestinos ir Jungtinių Arabų Emyratų rezoliucijai dėl Jeruzalės ir 36 C rezoliucijos 43; UNESCO globojamų 2 (antros kategorijos) regioninių centrų: Regioninio nematerialaus kultūros paveldo apsaugos Afrikoje centro Alžyre ir Regioniniam pasaulio gamtos paveldo vadybos ir mokymų centro Dehradune (Indija) įsteigimui; naujam tarptautiniam teisiniam dokumentui muzeologijos srityje – Rekomendacijų dėl muziejų ir jų rinkinių apsaugos bei skatinimo; Tarpvyriausybinių pasaulio kultūros ir gamtos paveldo, Tarpvyriausybinių nematerialaus kultūros paveldo bei Tarpvyriausybinių kultūros vertybių grąžinimo į kilmės šalis arba jų restitucijos nelegalaus pasisavinimo atveju skatinimo komitetų bei Tarptautinio kultūros skatinimo fondo (IFPC) veiklos ataskaitoms; UNESCO globojamo 2 kategorijos Regioninio centro menams ir kultūrai Buenos Aires (Argentina) steigimui bei Jungtinių Arabų Emyratų pateiktam rezoliucijos projektui dėl UNESCO Pasaulio atlikimo menų sostinės.

1.1.7. Komunikacijos ir informacijos komisija (CI)

2013 m. lapkričio 12–13 d. Paryžiuje vyko UNESCO 37-osios generalinės konferencijos Komunikacijos ir informacijos komisijos posėdžiai. Juose Lietuvai atstovavo Lietuvos ambasadorius prie UNESCO Arūnas Gelūnas, Lietuvos Respublikos susisiekimu viceministras, Nacionalinės UNESCO komisijos narys Arijandas Šliupas ir Sekretoriato Komunikacijos programų vadovė Margarita Gaubytė.

Daugiausia diskusijų sukėlė dokumentas *Su internetu susiję klausimai: įskaitant prieigą prie informacijos ir žinių, saviraiškos laisvę, privatumo ir etikos aspektus informacinėje visuomenėje* (angl. Internet related issues: including access to information and knowledge, freedom of expression, privacy and ethical dimensions of the information access) ir rezoliucijos projektas (37 C/COM.CI/DR.3), kurį pateikė Brazilija, palaikoma Argentinos, Kinijos, Kongo, Dominikos Respublikos, Ekvadoro, Salvadoro, Gabono, Indijos, Nikaragvos, Palestinos, Paragvajaus, Peru, Rusijos Federacijos, Saudo Arabijos, Urugvajaus ir Venesuelos. Jame buvo prašoma kitai Generalinės konferencijos sesijai parengti neprivalomą norminį dokumentą, kuriame būtų išdėstytos pagrindinės priemonės, kaip atremti iššūkius apsaugant ir skatinant visuotinę prieigą prie informacijos ir žinių, saviraiškos laisvę, privatumą ir etiką kibernetinėje erdvėje. Šiame prašyme išvelgta galima grėsmė demokratijai, todėl pasisakė 60 šalių ir dvi organizacijos stebėtojos. Pasisakymuose išryškėjo pagrindiniai aspektai, kad žmogaus teisės turi būti vienodai ginamos ir realioje, ir virtualiojoje erdvėje, kad UNESCO yra tinkama vieta diskutuoti apie dokumente išskeltus aspektus, tačiau per anksti galvoti apie norminį dokumentą, neturint pagrindo tam (neatliktos apžvalgos ir tyrimai), tai turi būti daroma sistemingai ir nuosekliai. Lietuvos ambasadoriaus pasisakyme buvo išskeltas autorių teisių ir neteisėto pasinaudojimo kūriniui internetinėje erdvėje problema.

Apibendrinamas pasisakymus, Generalinio sekretoriaus pavaduotojas komunikacijai ir informacijai Jānis Kārklīņš išdėstė, kad UNESCO yra tinkama vieta tokiems klausimams, jie jau pradėti svarstyti UNESCO lygiu programos *Informacija visiems* rengtuose renginiuose (Sachalinske ir Rygoje: *Internetas ir socio-kultūrinės transformacijos informacijos visuomenėje ir Pasaulinis ekspertų susitikimas dėl informacinės visuomenės etinių aspektų*), kad debatai turi būti kompleksiški ir apimti ne vieną internetinės erdvės iššūkių aspektą, tam reikia įvairių sričių ekspertų pagalbos, kad interneto valdyme dalyvauja gausa institucijų, todėl valdymas decentralizuotas. Kad būtų pasiekta konsensuso, po posėdžio rinkosi neformali darbo grupė, kurios tikslas – suderinti visas nuomones ir jas išreikšti bendrame dokumente. Pateikta rezoliucija, dėl kurios diskusijų nebekilo.

Tarpyriausybinių programos Informacija visiems strateginio plano (2008–2013) apžvalgos ataskaita (angl. Report on the Review of the implementation of the Intergovernmental Information For All Programme Strategic Plan (2008–2013) – sulaukė 24 šalių ir vieno stebėtojo pasisakymų. Apžvalga buvo padaryta 52 šalims narėms užpildžius programos klausimyną. 71 proc. atsakiusių teigiamai įvertino programos vystymo planą ir pabrėžė jo artimas sąsajas su kitomis Komunikacijos ir informacijos srities programomis. Iškeltas ir svarbus lėšų trūkumo klausimas. Pasisakymuose ne kartą buvo pabrėžta, kad programa per pastaruosius metus vėl atgavo savo aktyvumą. Anksčiau būta nuogąstavimų dėl jos likimo. Šiek tiek pakoreguota ataskaitos rezoliucija buvo priimta.

Generalinės direktorės ataskaita dėl Pasaulio aukščiausiojo lygio susitikimo informacinės visuomenės klausimais (angl. Report by the Director-General on the implementation of the World Summit on the Information Society (WSIS) – pasisakė 25 šalys. Generalinės direktorės atstovas, Žinių visuomenės departamento direktorius Indrajit Banerjee, pabrėžė sėkmingą UNESCO indėlį į WSIS forumą. Taip pat pristatė leidinį *Renewing the Knowledge Societies Vision for Peace and Sustainable Development*, kuriuo UNESCO kreipia pasaulinius debatus nuo informacinės visuomenės prie žinių visuomenės – pabrėždamas, kad šis terminas apima platesnį lauką, yra kompleksiškesnis. Ataskaita buvo priimta.

Priimtos *Tarptautinės bibliotekinių asociacijų ir institucijų federacijos (IFLA) medijų ir informacinio raštingumo rekomendacijos* iškelia medijų ir informacinį raštingumą kaip mokymosi visą gyvenimą dalį. IFLA rekomenduoja valstybėms skatinti medijų ir informacinį raštingumą, tyrimus, kuriais remdamiesi ekspertai, ugdytojai ir praktikai galėtų formuoti savo iniciatyvas.

Techninių, finansinių ir teisinių aspektų, susijusių su pageidaujamo parengti išsaugojimo ir prieigos prie dokumentinio paveldo standartus nustatančio dokumento, preliminarus tyrimas. Per 30 šalių pasisakė šiuo klausimu. Dauguma pritarė būtinybei rengti bazinį dokumentą – rekomendacijas, kurios atlieptų iššūkius, susijusius su dokumentinio paveldo saugojimu ir prieiga prie jo. Tokiam dokumentui parengti būtina reikiama nebiudžetinių lėšų. Lenkija savo pasisakyme pritarė tam ir pažadėjo savo įnašą, jei toks dokumentas būtų rengiamas. Buvo keliami būtinybė aktualizuoti ir skaitmeninį savo prigimtą paveldą, taip pat galvoti ne tik apie dokumentinio paveldo saugojimą, bet ir technikos bei prietaisų jam perskaityti priežiūros svarbą. Latvijos pasisakyme buvo pabrėžta, kad šalis pirmininkavimo ES laikotarpiu 2015 metais rengs svarų renginį, susijusį su dokumentinio paveldo išstingiančiais iššūkiais. Preliminari studija su keletu papildymų buvo priimta.

Lietuvai visi šie dokumentai aktualūs. 2013 m. Nacionalinė UNESCO komisija siekė atkreipti atsakingų institucijų dėmesį į programos *Informacija visiems* svarbą, informacinio raštingumo aktualinimą. Atsižvelgiant į sesijoje keltus aktualius šiuolaikinės visuomenės aspektus, susijusius su internetine erdve, keliamas tikslas skatinti Nacionalinės UNESCO komisijos narius skirti didesnę dėmesį šioms klausimams analizuoti nacionaliniu lygiu. Kitais metais planuojant atnaujinti su UNESCO programa „Pasaulio atmintis“ susijusius dokumentus, atsižvelgti į šioje sesijoje iškeltus svarbius klausimus ir juos aktualizuoti Lietuvoje.

1.2. Darbas UNESCO Vykdomosios tarybos sesijose

1.2.1. UNESCO Vykdomosios tarybos 191-oji sesija

Vykdomosios tarybos 191-ojoje sesijoje, vykusioje balandžio 10–26 dienomis Paryžiuje didelis dėmesys skirtas nagrinėti organizacijos finansinei situacijai ir kokybės vertinimui (kilęs poreikis efektyviam išoriniams vertinimui). Taip pat nagrinėtas pasirengimas Post-2015 Programai, galimybė ir poreikis steigti naujus UNESCO I ir II pakopų institutus ir centrus, dėmesio sulaukė Jeruzalės pasaulio paveldas, aptarta rengiama Vidutinės trukmės strategija ir biudžetas (2014–2021 m.).

2013 m. balandžio 17 d. UNESCO būstinėje, Paryžiuje įvyko tradicinis Nacionalinių komisijų, dalyvaujančių UNESCO Vykdomosios tarybos 191-ojoje sesijoje susitikimas, kuriame Lietuvai atstovavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė. Susitikime buvo aktualizuojamas Nacionalinių komisijų ir centrinio UNESCO sekretoriato bendradarbiavimo aktyvinimas yra aktualus Nacionalinėms komisijoms. Išdėstytos pagrindinės bendradarbiavimo gairės tarp Nacionalinių komisijų ir UNESCO (mokslo institucijų) katedrų, į kurių veiklą privalo būti įtrauktos UNESCO prioritetinės temos. Pristatytos prioritetinės programos, kurios turėtų būti siūlomos UNESCO mokyklų tinklams ASPNet (Rasizmo ir diskriminacijos apraiškų mažinimas, žmogaus teisės ir lygybės principai, Bendruomenės įtraukimas į mokymosi procesą ir užklausinę veiklą, Sveikatos ir prevencinis ugdymas, sporto skatinimas, Skurdo mažinimas, Darnus vystymasis, klimato kaita, Švietimo inovacijos ir globali pilietybė, Nematerialus kultūros paveldas, Kultūrų įvairovė, kultūrų dialogas, Kultūros ir gamtos paveldas, Dokumentinis paveldas, Informacinis raštingumas). UNESCO Vykdomųjų tarybų sesijose priimti sprendimai ir susijusi informacija skelbiama:

<http://www.unesco.org/new/en/executive-board/documents-and-decisions/>

1.2.2. UNESCO Vykdomosios tarybos 5-oji Specialioji Sesija

Vykdomosios tarybos 5-ojoje Specialiojoje sesijoje, vykusioje liepos 4 dieną Paryžiuje, buvo apsvaistyti Sektorių biudžeto prioritetai 5 pagrindinėms programoms (*angl. Sectoral budgetary priority rankings for the five major programmes*).

1.2.3. UNESCO Vykdomosios tarybos 192-oji sesija

Vykdomosios tarybos 192-oji sesija vyko 2013 m. rugsėjo 23 – spalio 11 dienomis Paryžiuje. Šio sesijos metu aptarta Jungtinių Tautų raštingumo dekada (2003–2012), jos metu pasiekti rezultatai bei veiksmai tęsiant veiklas, toliau aptariama Vidutinės trukmės strategija ir biudžetas (2014–2021 m.), UNESCO Generaline direktore antrajai ketverių metų kandencijai išrinkta p. Irina Bokova.

1.2.4. UNESCO Vykdomosios tarybos 193-oji sesija

Vykdomosios tarybos 193-oji sesija vyko 2013 m. lapkričio 22 dieną Paryžiuje. Jos metu didžiausias dėmesys buvo skirtas pasirengimui artėjančiai 194-ajai sesijai. Taip pat jos metu dvejų metų kadencijai Vykdomosios tarybos pirmininku išrinktas Egipto atstovas Mohamed Sameh Amr.

II. NACIONALINĖ UNESCO KOMISIJA IR SEKRETORIATAS

2.1. Nacionalinės UNESCO komisijos sudėtis

2013 m. gegužės 28 d. LR kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-387 buvo patvirtinta nauja Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sudėtis.

Nuo 2013 m. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos nariai:

1. Egidijus Aleksandravičius – Vytauto Didžiojo universiteto profesorius, Lietuvių išėivijos instituto direktorius;

2. Giedrė Bagdonienė – Ministro Pirmininko tarnybos Politikos analizės ir reformų departamento Socialinės aplinkos skyriaus patarėja;
3. Vidmantas Bezaras – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamento direktorius;
4. Audrius Bitinas – profesorius, socialinės apsaugos ir darbo viceministras;
5. Žygintas Bučys – Lietuvos nacionalinio muziejaus direktoriaus pavaduotojas;
6. Vincas Būda – Valstybinio mokslo tyrimų instituto direktorius, Lietuvos mokslų akademijos narys;
7. Algimantas Degutis – Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus pavaduotojas;
8. Eugenijus Gefenas – Lietuvos bioetikos komiteto pirmininkas;
9. Neris Germanas – užsienio reikalų viceministras;
10. Romas Jarockis – kultūros viceministras;
11. Rūta Kačkutė – Lietuvos Respublikos Prezidento patarėja;
12. Ieva Kuiziniene – Vilniaus dailės akademijos Humanitarinių ir socialinių mokslų fakulteto dekanė, UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedros vedėja;
13. Saulius Liausa – Lietuvos liaudies kultūros centro direktorius;
14. Loreta Meškelevičienė – Lietuvos dailės muziejaus vyriausioji fondų saugotoja;
15. Dainius Numgaudis – Švietimo ir mokslo ministerijos kancleris;
16. Romas Pakalnis – Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Gamtos tyrimų centro Mokslo tarybos pirmininkas, Nacionalinės darnaus vystymosi komisijos narys, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos Apsaugos ir tvarkymo skyriaus vedėjo pavaduotojas;
17. Aušrinė Marija Pavilionienė – Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto narė;
18. Aldona Žemaitytė-Petrauskienė – Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininko pavaduotoja;
19. Juozas Raguckas – Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos direktoriaus pavaduotojas;
20. Mantas Zakarka – Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos prezidentas (pakeitė Loretą Senkutę pasibaigus jos kadencijai LIJOT);
21. Paulius Skardžius – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo valdymo politikos departamento direktorius;
22. Sigitas Stasiulis – Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Kūno kultūros ir sporto strategijos skyriaus vedėjas;
23. Jolita Steponaitienė – Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyriaus vedėja;
24. Rolanda Šliažienė – viešosios įstaigos jaunimo centro „Babilonas“ direktorė;
25. Arijandas Šliupas – susisiekimo viceministras.

2.2. Nacionalinės UNESCO komisijos komitetai

2013 m. balandžio 10 d. įvykusioje metinėje konferencijoje patvirtini nauji komitetai: Kultūros, Švietimo ir Mokslo, Informacijos ir Komunikacijos bei Vykdomasis.

Kultūros komitetui priklausė I. Kuiziniene, R. Kačkutė, A. Degutis, V. Bezaras, J. Raguckas, S. Liausa, Ž. Bučys, R. Jarockis, L. Meškelevičienė. Komiteto pirmininku išrinktas Žygintas Bučys. Švietimo ir Mokslo komitetą sudarė P. Skardžius, A. Bitinas, D. Numgaudis, R. Pakalnis, S. Stasiulis, A. M. Pavilionienė, N. Germanas, E. Gefenas, M. Zakarka, V. Būda (*kandidatūra pasiūlyta 2013-04-23*). Komiteto pirmininku išrinktas E. Gefenas. Informacijos ir komunikacijos komitetui priklausė J. Steponaitienė, A. Žemaitytė-Petrauskienė, A. Šliupas, E. Aleksandravičius, G. Bagdonienė / N. Poderienė. Komiteto pirmininke išrinkta R. Šliažienė.

2013 m. rugsėjo mėn. nuotoliniu būdu įvyko Kultūros komiteto posėdis, skirtas apsvastyti Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato nuostatų pakeitimo projektą dėl papildomų funkcijų vykdymo paskyrimo. Švietimo ir mokslo bei Informacijos ir komunikacijos komitetai 2013 m. susitikimų surengė nebuvo.

2.3. Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas

2013 m. Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatare buvo šios pareigybės: Nacionalinės UNESCO komisijos generalinis sekretorius ir jo padėjėjas, vyriausiasis buhalteris, keturi programų vadovai: komunikacijos programų, kultūros programų, švietimo ir mokslo programų, paveldo programų bei ūkio personalui priskiriama valytojo pareigybė. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatare įvyko keletas darbuotojų pasikeitimų. Generalinės sekretorės padėjėją Astą Bajarūnaitę iki 2013 m. kovo 5 d. pavadavo Donata Mitkutė. Tikslinių atostogų išėjusią Paveldo programų vadovę Renatą Vaičekonytę Kepežinskienę nuo 2013 m. kovo 4 d. pakeitė Rugilė Balkaitė. Buvusi švietimo ir mokslo programų vadovė Liliana Bugailiškytė-Lideikienė grįžo iš tikslinių atostogų ir 2013 m. gruodžio 16 d. pakeitė iki tol laikinai dirbusią Arūną Mark.

2013 m. Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas aktyviai bendradarbiavo su UNESCO sekretoriatu Paryžiuje ir jo padaliniais, kitų UNESCO sektorių pagal vykdomus projektus ir kitą veiklą atstovais. Sėkmingai ir aktyviai buvo bendradarbiaujama su Lietuvos nuolatine atstovybe prie UNESCO, keičiamasi informacija ir patirtimi, taip pat ir su Lietuvos pirmininkavimu ET susijusia informacija.

2013 m. spalio 15 d. Kultūros ministro įsakymu Nr. IV-704 redakcija buvo atnaujinti Sekretoriato nuostatai. Buvo papildyti punktai 9.2. ir 9.3. pavedant Sekretoriatui Pasaulio paveldo objektų nacionalinio koordinatoriaus kultūrai (*national focal point for culture*) funkcijas.

2.4. Studentų praktika Nacionalinėje UNESCO komisijoje

Nuo 2013 m. persvarstytas praktikantų poreikis ir suformuluoti reikalavimai norintiems atlikti praktiką Sekretoriatare. Tai leido efektyviau atrinkti būsimus praktikantus, prisidedančius prie Sekretoriato ir Komisijos vykdomų veiklų. Informacija apie praktikos galimybes viešinama internetinėje svetainėje, taip pat kreiptasi į universitetus dėl tam tikrų specialybių studentų poreikio.

Universitetinę praktiką atliko 5 studentės:

Eil. nr.	Praktikantas	Mokymo įstaiga, studijų kryptis	Praktikos laikotarpis	Praktikos užduotys
1.	Dalia Stabrauskaitė	Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykla (TVM), tarptautinis verslas	2013-02-04 2013-04-30	1. Informacijos parengimas apie UNESCO Pasaulio paveldo vietovės (Vilniaus istorinio centro) reikšmingiausias ir vertingiausias kultūros objektus (anglų kalba), skirtos aplikacinės programėlės informacinei daliai; 2. Edukacinio leidinio „Paveldo pasas“, skirto skatinti mokyklinio amžiaus vaikų lankymąsi UNESCO Pasaulio paveldo vietovėse, esančiose Lietuvoje, koncepcija ir galimybių studija.
2.	Monika Norkutė	Grenoblio Universitetas, tarptautinė kooperacija ir komunikacija	2013-05-30 2013-07-30	Laisvos formos studija apie kultūrinio dialogo su arabų šalimis aktualumą: galimi kultūros projektų pasiūlymai (galimi finansuotojai, partneriai pvz. Annos Lindh fondas, kt.)
3.	Ieva Šulskutė	KU Leuven universitetas, kultūros studijos	2013-07-01 2013-07-30	UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje analizė (edukacinė sritis)
4.	Ligita Pleševičiūtė	Paris IV-Sorbonne universitetas, vadyba ir tarptautinės kalbos	2013-07-01 2013-09-01	Pagalba tvarkant dokumentaciją, administraciniais klausimais; informacijos sisteminimas apie gerąsias UNESCO partnerių patirtis, UNESCO stipendijas, UNESCO matomumo projektus, idėjų sisteminimas dėl galimų renginių, dienų minėjimo, vertimai, informacijos apie savanorišką veiklą Lietuvoje sisteminimas.
5.	Miglė Petrušytė	VU, Istorijos fakultetas, Paveldosauga	2013-09-02 2013-10-31	Europos Tarybos Kultūros kelių programos analizė ir jos įgyvendinimas Lietuvoje

Savanorišką veiklą/ neprivalomą universitetinę praktiką atliko 2 studentės:

Eil. nr.	Praktikantas	Mokymo įstaiga, studijų kryptis	Praktikos laikotarpis	Praktikos užduotys
1.	Miglė Judytė	Vilniaus universitetas, Kultūros istorija ir antropologija	2013-06-11 2013-06-25	Parodos „Lietuva pašto siuntoje“ pristatymas lankytojams, medžiagos surinkimas pristatymui. Dokumento apie Lietuvos paveldą pildymas.
2.	Austėja Gudaitė	Vilniaus universitetas, Kultūros istorija ir antropologija	2013-06-09	„Kultūros nakties“ programos LNUK derinimas

2.5. Paroda „Lithuania in the Mail Parcel / Lietuva pašto siuntoje“

2013 m. LNUK Sekretoriatas parengė 10-ies originalių informacinių stendų parodą apie Lietuvos paveldo vertybes, įrašytas į UNESCO sąrašus, skirtą **Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai**. Parodą finansavo LR Užsienio reikalų ministerija. Parodos autorių komanda: Giedrė Jankevičiūtė, Linas Jablonskis, Aušra Lisauskienė, Ernestas Parulskis bei Julija Reklaitė, gamintojas: UAB „Ekspobalta“, dizainas: UAB PRIM PRIM. LNUK galerijoje surengta keletas parodos pristatymų, skirtų plačiajai auditorijai bei specializuotoms tikslinėms grupėms: Užsienio reikalų ministerijos; Kultūros ministerijos bei kultūros įstaigų; užsienio valstybių diplomatams bei kultūros centrų, institutų atstovams. Parengtos trys reprezentacinės parodos kopijos, kurios 2013 m. liepos-gruodžio mėn. buvo demonstruojamos skirtingose pasaulio vietose.

2.6. Nacionalinės UNESCO komisijos 2014 m. kalendorius

Atsižvelgiant į tai, kad 2014 m. sukanka 20 metų, kai į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą 1994 m. gruodžio 17 d. įrašytas Vilniaus istorinis centras, ir 10 metų, kai 2004 m. liepos 7 d. įrašyta Kernavės archeologinė vietovė, Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija išleido šioms sukaktims dedikuota 2014 m. kalendoriu. Tai – siekis atkreipti visuomenės dėmesį į UNESCO Pasaulio paveldo statusą turinčias vietas – Vilniaus istorinį centrą ir Kernavės archeologinę vietovę – ir stiprinti suvokimą apie šių vietovių vertę.

Pav. 2014 metu Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kalendorius

2.7. Viešųjų paskaitų ciklas LNUK galerijoje „UNESCO paveldas pasaulyje ir Lietuvoje“

2013 m. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija kartu su ARCHITEKTŪROS [aktuali]u] FONDU pradėjo bendrą iniciatyvą – paskaitų ciklą „UNESCO paveldas pasaulyje ir Lietuvoje“. Tikslas – skleisti informaciją apie kultūros ir gamtos paveldą, jo aktualijas, siejamas su UNESCO

vardu. Paskaitos yra nemokamos ir vyksta Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje. Tikslinė grupė: akademinė visuomenė, specialistai, praktikai ir visi kiti, kurie domisi kultūros ir gamtos paveldu. Paskaitos filmuojamos ir talpinamos internete, tad tampa šiuolaikine papildoma edukacine priemone. Paskaitų cikla koordinuoja Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė. Nuoroda: <http://www.unesco.lt/kultura/pasaulio-paveldas/archfondas>

ARCHITEKTŪROS [aktualijų] FONDAS

Lietuvos nacionalinė
UNESCO komisija

Pav. Paskaitų projekto logotipas.

2013 m. surengtos 3 paskaitos:

2013 m. balandžio 12 d. paskaita „Architekto Otto Bartning kūrvbos pristatymas“. Paskaita skirta vienai kertiniu figūru Europos moderniosios architektūros istorijoje – vokiečiu architektui, teoretikui ir mokytoiui Otto Bartning (1883–1959) bei jo kūrvbai. Specialia paskaita skaitė architektūros istorikas dr. Vaidas Petrulis ir svečias iš Vokietijos Immo Witting. Jis, būdamas, O. Bartning bažnyčių asociacijos valdybos pirmininkas, supažindino ir su tarptautine iniciatyva ivairiose šalyse (Austrijoje, Brazilijoje, Čekijoje, Libane, Portugalijoje ir Lietuvoje) išlikusias 33 O. Bartning suprojektuotas bažnyčias, dar vadinamas „Kančios bažnyčiomis“ (vok. Not Kirchen), irrašyti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą.

2013 m. lapkričio 6 d. paskaita „Kultūrinis kraštovaizdis ir kraštovaizdžio kultūra: sąvokos, taikymas, iššūkiai“. Pranešėjai: dr. Giedrė Godienė, geografe, Lietuvos geografų draugijos narė, pastaruosius 10 metų nagrinėjanti Europos kraštovaizdžio konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje ir Europoje, specialistė ir Linas Naujokaitis, UAB „Urbanistika“ vyr. architektas, Vilniaus Gedimino technikos universiteto docentas.

2013 m. lapkričio 15 d. paskaita „Kauno tarpukario architektūrinis palikimas: vertės ir interpretacijos“, skirta aptarti Kauno tarpukario architektūros įrašymo į Pasaulio paveldo sąrašą galimybes. Pranešėjai: Arūnas Gelūnas, Lietuvos Respublikos nuolatinis atstovas prie UNESCO, dr. Vaidas Petrulis, architektūros istorikas, KTU Architektūros ir statybos instituto dėstytojas.

III. FINANSINĖ UNESCO IR KITA GAUTA PARAMA

3.1. UNESCO Dalyvavimo programa

2012–2013 m. laikotarpiu dėl pasikeitusių UNESCO prioritetų ir sumažėjusio finansavimo, buvo rekomenduota išsivysčiusiems šalims neteikti paraiškų UNESCO Dalyvavimo programai, todėl lėšomis iš šios programos nedisponuota.

3.2. AB „ORLEN LIETUVA“ suteikta parama

2013 m. AB „Orlen Lietuva“ Nacionalinei UNESCO komisijai suteikė tikslinę 5 000 Lt paramą Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijos veiklai.

3.3. Kita parama arba tikslinis lėšų naudojimas

2013 m. Nacionalinė UNESCO komisija bendradarbiaudama su Švietimo ir mokslo ministerija gavo 18 000 Lt finansavimą kilnojamosios fotografijų parodos „Mokykla su Meile“,

skirtos Meilės Lukšienės 100-ųjų gimimo metinių paminėjimui, parengimui ir gamybai. Paroda buvo sėkmingai parengta, lėšos efektyviai panaudotos.

2013 m. Nacionalinė UNESCO komisija teikė Reprezentacinio leidinio paraišką Kultūros paveldo departamento Kultūros paveldo pažinimo ir sklaidos programai, tačiau finansavimas nebuvo suteiktas. Metų gale paruoštos dvi paraiškos Kultūros rėmimo fondui ir viena paraiška su Vilniaus universitetu Lietuvos mokslo tarybai (parama mokslo renginiui – tarptautiniam seminarui – suteikta). Atsakymai dėl kitų projektų finansavimo laukiami 2014 m. kovo mėn.

IV. SEMINARAI, KONFERENCIJOS, EKSPERTŲ IR KITI SUSITIKIMAI

Kovo 19–20 d. Nidoje (Lietuvos Respublika) ir Lesnoi (Rusijos Federacija) įvyko tarptautinis seminaras Kuršių nerijos kultūrinio kraštovaizdžio apsaugos tema. Tarptautinis seminaras – tai UNESCO misija. Seminare, dalyvaujant ICOMOS tarptautinei ekspertei Susan Denver ir suinteresuotoms institucijoms iš Lietuvos Respublikos bei Rusijos Federacijos, aptarti klausimai, susiję su bendro Kuršių nerijos išskirtinės visuotinės vertės aprašo ir šios vietovės valdymo plano (Management Plan) rengimu. Seminare dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Kovo 25–26 d. Baltarusijos nacionalinėje bibliotekoje Minske vyko tarptautinis mokslinis praktinis seminaras „Nematerialaus kultūros paveldo identifikavimas ir inventorizavimas kaip veiksminga apsaugos priemonė“, kurį organizavo Baltarusijos kultūros institutas, bendradarbiaudamas su Baltarusijos nacionaline UNESCO komisija ir Baltarusijos ICOM. Seminaras buvo skirtas UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos ir skatinimo konvencijos 10-mečiui. Seminare dalyvavo Armėnijos, Azerbaidžano, Baltarusijos, Bulgarijos, Estijos ir Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo ekspertai, suinteresuotų organizacijų specialistai. Lietuvai jame atstovavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė ir Lietuvos liaudies kultūros centro direktoriaus pavaduotoja Vida Šatkauskienė.

Balandžio 2–5 d. Vilniuje įvyko UNESCO misija, kurios metu ICOMOS tarptautinė ekspertė Margaretha Ehrström vertino urbanistinės konversijos „Architektūros parkas“ Vilniuje projekta ir galima jo itaka Vilniaus istorinio centro išskirtinei visuotinei vertei. Susitikimuose su eksperte dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Liepos 6-7 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė Latvijos nacionalinės UNESCO komisijos kvietimu dalyvavo susitikimuose, skirtuose XXV Latvijos dainų ir šokių šventei. Liepos 6 d. Latvijos nacionaliniame kultūros centre įvyko Estijos, Latvijos ir Lietuvos nacionalinių UNESCO komisijų atstovų bei Dainų ir šokių švenčių organizatorių susitikimas-diskusija su UNESCO Vykdomosios tarybos pirmininke Alissandra Cummins.

Gegužės 2 d. – birželio 23 d. Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė stažavosi Tarptautiniame kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo centre (ICCROM) Romoje (Italija). Stažuotės tema: „Improving Conservation and Management Practices in World Heritage“. ICCROM – tai UNESCO ekspertinė-patariamoji tarpvalstybinė institucija kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimo srityje.

Birželio 16–27 d. Pnompenyje (Kambodžos karalystė) įvyko 37-oji UNESCO Pasaulio paveldo komiteto sesija. Lietuva yra UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos valstybė narė, kuri sesijoje dalyvavo kaip stebėtoja. Lietuvos delegaciją sudarė Lietuvos Respublikos nuolatinis atstovas prie UNESCO Arūnas Gelūnas, Lietuvos nacionalinis UNESCO kultūros paveldo koordinatorius Algimantas Degutis ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė.

Rugpjūčio 12 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatoje įvyko susitikimas su Kyushu (Japonija) universiteto nusipelnusiu profesoriumi, Japonijos ekspertu ir atstovu UNESCO tarpvyriausybiniame nematerialaus kultūros paveldo komitete, Japonijos nacionalinės

UNESCO komisijos Kultūros paveldo komiteto pirmininku, Japonijos ICOMOS nariu prof. Toshiyuki Kono.

Rugpjūčio 28–29 d. Olštynke (Lenkija) vyko tarptautinė konferencija „2003 m. UNESCO nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gerosios praktikos“, kurią organizavo Nacionalinė paveldo taryba (institutas) ir Varmijos-Mozūrijos vaivadija kartu su Olštyneko liaudies architektūros muziejumi-etnografiniu parku. Konferenciją globojo Lenkijos Respublikos Prezidentas B. Komorovskis. Konferencijoje pranešimą skaitė kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė.

Rugsėjo 9–12 d. Južno Sachalinske (Rusijos Federacija) vyko tarptautinė konferencija *Internetas ir socio-kultūrinės transformacijos informacijos visuomenėje*, kurią rengė UNESCO programos *Informacija visiems* Rusijos Federacijos komitetas ir partneriai. Lietuvai renginyje atstovavo Renaldas Gudauskas, Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius, UNESCO programos *Informacija visiems* darbo grupės *Informacija vystymuisi* narys. Jis konferencijoje pristatė pranešimą tema *Informacinių ir komunikacinių technologijų poveikis visuomenei*, taip pat dalyvavo darbo grupės, rengusios Sachalino deklaraciją, darbe.

Rugsėjo 16–17 d. Suomenlinna (Suomija) įvyko 1-asis projekto „Towards a Nordic-Baltic pilot region for World Heritage and Sustainable Tourism“ dalyvių susitikimas. Tai projektas, kuris jungia Šiaurės ir Baltijos pasaulio paveldo miestus ir yra skirtas darnaus turizmo vystymui Pasaulio paveldo objektuose ir vietovėse. Susitikime dalyvavo Lietuvos nacionalinis UNESCO kultūros paveldo koordinatorius Algimantas Degutis.

Spalio 16–17 d. Rygoje (Latvija) vyko IFAP surengtas Pasaulinis ekspertų susitikimas dėl informacinės visuomenės etinių aspektų, bendradarbiaujant su Latvijos nac. UNESCO komisija, Latvijos Respublikos aplinkos apsaugos ir regionų vystymo bei Užsienio reikalų ministerijomis. Susitikime apie 100 dalyvių dalijosi patirtimi ir diskutavo, kaip geriausiai reaguoti į galimybes bei etikos iššūkius informacinėje visuomenėje. Lietuvai jame atstovavo Ieva Žilionienė, Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus pavaduotoja.

Spalio 24–26 d. Taline (Estija), Kumu meno muziejuje, įvyko tarptautinė konferencija „Dainų ir šokių šventės laiko tėkmėje“, kurioje dalyvavo Estijos, Latvijos ir Lietuvos kultūros ministerijų, nacionalinių UNESCO komisijų, liaudies kultūros centrų atstovai, chorinės muzikos, liaudies šokių, pučiamųjų muzikos, folkloro specialistai. Lietuvos delegacijos sudėtyje dalyvavo kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė.

Spalio 29–31 d. Baku (Azerbaidžanas) įvyko tarptautinis nacionalinių kultūros paveldo koordinatorių (Focal Points) susitikimas, skirtas Centrinės, Rytų ir Pietryčių Europos žemyno šalims. Susitikimo tikslas – aptarti UNESCO Pasaulio paveldo objektų ir vietovių Periodinių ataskaitų rengimo eigą ir kitus klausimus. Susitikime dalyvavo atstovai iš Pasaulio paveldo centro ir patariamųjų organizacijų (ICOMOS, ICCROM ir IUCN). Susitikime dalyvavo Lietuvos nacionalinė UNESCO kultūros paveldo koordinatorė, Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Lapkričio 3–4 d. Karlskrona (Švedija) įvyko 2-asis projekto „Towards a Nordic-Baltic pilot region for World Heritage and Sustainable Tourism“ dalyvių susitikimas. Susitikimo metu tęsti dokumento/ veiklų apibrėžimo, skirtų darnaus turizmo vystymui Pasaulio paveldo objektuose ir vietovėse, parengimo darbai. Šis projektas jungia Šiaurės ir Baltijos pasaulio paveldo miestus. Susitikime Lietuvos atstovai nedalyvavo.

Lapkričio 19–21 d. Paryžiuje (Prancūzija) įvyko 19-oji UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos valstybių narių Generalinės asamblėjos sesija. Joje dalyvavo Lietuvos Respublikos nuolatinis atstovas prie UNESCO Arūnas Gelūnas ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Lapkričio 22 d. Paryžiuje (Prancūzija) įvyko nacionalinių Europos ir Šiaurės Amerikos regiono kultūros ir gamtos paveldo koordinatorių susitikimas, skirtas aptarti Periodinių ataskaitų tarpinės (mid-cycle) peržiūros rezultatus. Susitikime dalyvavo Lietuvos nacionalinė UNESCO kultūros paveldo koordinatorė, Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Lapkričio 27 d. Lietuvos nacionalinės komisijos sekretoriatare surengtas Lietuvos nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ susitikimas su Tomaszu Komorowskiu, Lenkijos nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ nariu, Lenkijos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato darbuotoju.

Gruodžio 2–7 d. Baku (Azerbaidžanas) įvyko UNESCO Tarpvvyriausybinių nematerialaus kultūros paveldo apsaugos komiteto 8-oji sesija, kurioje dalyvavo per 700 delegatų iš daugiau nei 70 šalių. Komiteto posėdžiams pirmininkavo Azerbaidžano kultūros ir turizmo ministras Abdulfas Garayevas. Šio komiteto sesija buvo skirta Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos 10-mečiui. Lietuvos, kuri šiuo metu nėra Komiteto narė, atstovė Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė renginyje dalyvavo stebėtojo teisėmis.

Gruodžio 13 d. Briuselyje (Belgija) įvyko tarptautinis 1954 m. Hagos konvencijos ir Antrojo protokolo nuostatų įgyvendinimo simpoziumas, skirtas aptarti pastarųjų metų aktualijas šioje srityje. Simpoziume pranešimą apie sustiprintos apsaugos suteikimą UNESCO Pasaulio paveldo status turinčiai Kernavės archeologinei vietai skaitė Kultūros ministerijos Kultūros politikos departamento Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos skyriaus vyr. specialistas Mindaugas Žolynas.

V. UNESCO MINIMOS SUKAKTYS

Visos šalys – UNESCO narės kiekvieną dvimetį yra kviečiamos UNESCO Vykdomajai Tarybai pateikti savo pasiūlymus dėl garbingų žmonių, jubiliejinių įvykių ir datų įtraukimo į UNESCO minimų datų sąrašą. 2013 m. minėtos M. Lukšienės 100-osios gimimo metinės. 2014–2015 m. dvimečiui Lietuva pateikė dvi sukaktis: 2014 m. – K. Donelaičio (1714–1780) 300-osios gimimo metinės; 2015 m. – M. K. Oginskio (1765–1833) 250-osios gimimo metinės (ši sukaktis pateikta kartu su Baltarusija ir Lenkija).

5.1. 2013 m. minima sukaktis – Meilės Lukšienės 100-osios gimimo metinės

2011 m. Paryžiuje UNESCO generalinės konferencijos 36-ojoje sesijos metu habil. dr. Meilės Lukšienės 100-osios gimimo metinės paskelbtos UNESCO 2013 m. minima sukaktimi. UNESCO dėmesys šiai visuomenės veikėjai skiriamas už itin svarbų vaidmenį vystant modernią švietimo sistemą bei ugdant demokratišką lietuvių bendruomenę. M. Lukšienės 100-ųjų gimimo metinių (1913–2009) sukakties minėjimą 2010 m. Nacionalinės UNESCO komisijos sprendimu buvo nuspręsta pateikti Švietimo ir mokslo ministerijos pasiūlymu bei Vilniaus universiteto, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos palaikymu. Dr. M. Lukšienė vertinama kaip reikšminga Europos ir pasaulinio lygio mokslininkė švietimo srityje. 2012 m. rugsėjo mėn. Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė 2013-uosius Meilės Lukšienės metais, o spalio mėn. Lietuvos Respublikos ministro pirmininko potvarkiu sudaryta darbo grupė Meilės Lukšienės metų programai parengti, kurioje dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos pirmininkas Romas Pakalnis.

5.1.1. Meilės Lukšienės 100-ųjų gimimo metinių logotipas

Besirengiant Meilės Lukšienės metams, Sekretoriatas sukūrė jungtinį UNESCO sukakčių ženklą (liet. bei dvikalbį: liet., angl. k.), skirtą Meilės Lukšienės 100-ųjų gimimo metinėms. Visų renginių, skirtų minėtoms metinėms, organizatoriai buvo kviečiami naudoti jungtinius UNESCO sukakčių ženklus leidiniuose, plakatuose ir kitoje medžiagoje.

**Meilės Lukšienės
100-osios gimimo metinės**

UNESCO minima sukaktis

**100th Birth Anniversary
Meilė Lukšienė**

Celebrated in Association with UNESCO

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Pav. Meilės Lukšienės 100-osioms gimimo metinėms skirtas Jungtinis UNESCO minimos sukakties ženklas.

5.1.2. 2013 m. kalendorius „Mokykla su Meile“

2012 m. gruodžio mėn. Sekretoriatas parengė ir išleido (500 vnt.) 2013 m. kalendorių „Mokykla su Meile“, skirtą Meilei Lukšienei. Kalendoriuje fotomenininko Ramūno Danisevičiaus užfiksuotos šių dienų mokyklos (Vilniaus „Vyturio“ pradinė mokykla) gyvenimo akimirkos dera su aktualiomis Meilės Lukšienės įžvalgomis apie ugdymo prasmes, kūrybiškumo paieškas, kultūros ir švietimo sąsajas, humanistinės visuomenės vertybes, ateities mokyklos viziją, būtinybę išlaikyti kultūros savitumą ir tuo pat metu toleranciją kitoniškumui bei ugdyti pilietišką, išsilavinusią ir demokratišką visuomenę. Leidinys išleistas dviem kalbomis: anglų ir lietuvių. Vilniaus „Vyturio“ pradinė mokykla pasirinkta neatsitiktinai – tai buvo pirmoji nepriklausomos Lietuvos naujai susikūrusi mokykla, kurios veiklos gairės nuo pat savo ištakų buvo siejamos su Meilės Lukšienės idealais. Šis leidinys išplatintas daugeliui valstybinių ir nevyriausybinių organizacijų, asocijuotų UNESCO mokyklų, muziejų, bibliotekų, kultūros centrų, Lietuvos ir užsienio valstybių diplomatinėjų atstovybių, tarptautinių organizacijų.

5.1.3. Fotografijų paroda „Mokykla su Meile“

Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, remiant Švietimo ir mokslo ministerijai, parengė fotografijų parodą „Mokykla su Meile“, kurioje pristatytas fotomenininko Ramūno Danisevičiaus darbų ciklas apie lietuviškos mokyklos nūdienos gyvenimą, vaikų laiko atspindžius mokykloje ir šalia jos. Meniška Vilniaus „Vyturio“ pradinės mokyklos, pirmosios savarankiškos nepriklausomos Lietuvos ugdymo įstaigos (1991 m.), gyvenimo akimirkų retrospektyva pateikta kartu su ir šiandien aktualiomis dr. Meilės Lukšienės citatomis. Sekretoriatas taip pat parengė ir, bendradarbiaudamas su Lietuvos Respublikos Seimu, išleido informacinius lankstinukus (liet., angl. ir pranc. k.), kurie lydėjo parodas Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje, Lietuvos Respublikos Seime ir UNESCO būstinėje.

Ši paroda eksponuota: Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje (2013 m. rugpjūčio 30–rugsėjo 30 d.), Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje (2013 m. spalio 6–28 d.), Lietuvos Respublikos Seime (2013 m. spalio 31 d.–lapkričio 29 d.), UNESCO būstinėje Paryžiuje (2013 m. gruodžio 12–18 d.). Parodos atidarymo metu UNESCO būstinėje gruodžio 12 d. kalbėjo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis, UNESCO generalinio direktoriaus pavaduotojas švietimui Qianas Tangas, Lietuvos ambasadorius prie UNESCO Arūnas Gelūnas. M. Lukšienės gimimo metinių minėjimo proga projekto „Kūrybinės partnerystės“ vadovė Milda Laužikaitė UNESCO Delegatų klube taip pat skaitė paskaitą apie šią iniciatyvą, pateikdama labai gyvus ir konkrečius pavyzdžius, kaip kūrybinės partnerystės keičia ne tik mokinius, bet ir jų mokytojus. Numatoma, kad 2014 m. ši paroda keliaus po Lietuvos mokyklas.

5.1.4. Fotografijų parodos „Mokykla su Meile“ medžiaga kituose leidiniuose

2013 m. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato parengtas Ramūno Danisevičiaus fotografijų ciklas arba jo fragmentai naudoti daugelyje kitų M. Lukšienės 100-osioms gimimo metinėms skirtų leidinių:

- Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos parengtos kilnojamosios parodos stenduose;
- 2013 m. gruodžio 6–8 d. Lietuvos parodų ir kongresų centre „Litexpo“ vykusios parodos „Mokykla“, kurią organizavo Švietimo ir mokslo ministerija, Ugdymo plėtotės centras ir „Litexpo“, prezentacijoje;
- didelio formato plakatuose, kurie eksponuoti lauko reklaminiuose skyduose (44) Vilniuje;
- mažo formato plakatuose, kurie kartu su „Švietimo naujienomis“ išplatinti visoms Lietuvos aukštojo ir vidurinio mokslo, pradinio ugdymo įstaigoms.

5.2. 2013 m. minima sukaktis – Konstantino Kavafio 150-ųjų gimimo metinės

Konstantino Kavafio 150-ųjų gimimo metinių proga Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, bendradarbiaudama su Lietuvos rašytojų sąjunga ir Graikijos Respublikos ambasada, surengė K. Kavafio kūrybos skaitymus lietuvių kalba, kurie įvyko Rašytojų klube 2013 m. gegužės 14 d. Poeziją skaitė aktorius Aleksas Kazanavičius, gitara ir pučiamaisiais improvizacijas graikų tradicinės muzikos motyvais atliko Saulius ir Donatas Petreikiai. Renginyje dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė, Rašytojų sąjungos Tarptautinių programų koordinatorius Donatas Petrošius, Graikijos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Michail Daratzikis.

Konstantinas Kavafis (1863–1933) – vienas iš žinomiausių XX a. graikų ir Vakarų Europos poetų. Anot literatūros kritikų, K. Kavafis ne tik pasuko graikų poeziją nauja kryptimi, bet ir nužymėjo naujas pasaulio šiuolaikinės poezijos gaires. Garsaus graikų poeto kūryba kalba apie universaliąsias vertybes, ji aktuali iki šiol. 2013 m. visame pasaulyje buvo minima K. Kavafio 150-ųjų gimimo metinių sukaktis – ji taip pat įtraukta į UNESCO minimų datų sąrašą.

Renginys buvo nufilmuotas, įrašas įdėtas į Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos Youtube paskyrą. Graikijos nacionalinė UNESCO komisija atsiuntė padėką už bendradarbiavimą.

5.3. 2014–2015 m. minimos sukaktys

2013 m. lapkričio 5–20 d. vykusios UNESCO 37-osios Generalinės konferencijos metu Paryžiuje paskelbtas UNESCO ir valstybių narių minimų sukakčių sąrašas, į kurį įtraukta per 100 pasaulio kultūrai, švietimui, mokslui, istorinei atminčiai svarbių datų. Į šį sąrašą taip pat pateko abi Lietuvos pateiktos sukaktys: rašytojo Kristijono Donelaičio (1714–1780) 300-osios gimimo metinės ir kompozitoriaus, rašytojo, diplomato Mykolo Kleopo Oginskio (1765–1833) 250-osios gimimo metinės (ši sukaktis pateikta kartu su Baltarusija ir Lenkija).

5.3.1. Kristijono Donelaičio (1714–1780) 300-osios gimimo metinės

5.3.1.1. LR Ministro Pirmininko sudaryta darbo grupė sukakties minėjimo įgyvendinimui koordinuoti

2013 m. birželio 5 d. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkiu Nr. 197 sudaryta Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių minėjimo 2013–2014 m. priemonių plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 121, įgyvendinimui koordinuoti. Darbo grupės nare paskirta Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė. Darbo grupės posėdžių metu Donato Katkaus vadovaujamo Šv. Kristoforo kamerinio orkestro ir choro „Jauna muzika“ (meno vadovas ir dirigentas Vaclovas Augustinas) pasirodymas UNESCO būstinėje 2014 m. sausio 13 d., skirtas K. Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms, buvo įtrauktas į Vyriausybės nutarimą „Dėl Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių minėjimo 2013–2014 m. priemonių plano patvirtinimo“ bei skirtas finansavimas (240 470 Lt).

5.3.1.2. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos ir Lietuvos nuolatinės atstovybės Kristijono Donelaičio 300 gimimo metinių sukakties minėjimo renginiai

2014 m. sausio 13 d. Paryžiuje UNESCO būstinėje įvyko Donato Katkaus vadovaujamo Šv. Kristoforo kamerinio orkestro ir choro „Jauna muzika“ (meno vadovas ir dirigentas Vaclovas Augustinas) pasirodymas, kurio metu buvo atliekama Broniaus Kutavičiaus oratorija „Metai“. Tai vienas iš valstybinės 2014 m. K. Donelaičio sukakties minėjimo renginių.

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija 2014 m. sausio 15–vasario 10 d. surengė: Virgilijaus Jankausko fotografijų parodą „DONELAITIS“ bei sausio 29 d. K. Donelaičio „Metų“ faksimilinio leidinio pristatymą. Šiai sukakčiai paminėti visoje Lietuvoje taip pat vyks kilnojamosios parodos, spektakliai, koncertai, atnaujintos K. Donelaičio skulptūros Vilniaus universitete pristatymas visuomenei, leidžiami leidiniai, pristatomi nauji vertimai, minėjimai bei mokslinės konferencijos Vilniuje ir Karaliaučiuje.

5.3.1.3. Kristijono Donelaičio 300 gimimo metinių logotipas

Besirengiant Kristijono Donelaičio metams, Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas sukūrė jungtinį UNESCO sukakčių ženklą (liet. ir anglų k.), skirtą Kristijono Donelaičio 300 gimimo metinių minėjimui. Visų renginių, skirtų minėtoms metinėms, organizatoriai kviečiami naudoti jungtinius UNESCO sukakčių ženklus leidiniuose, plakatuose ir kitoje medžiagoje.

Pav. Kristijono Donelaičio 300–sioms gimimo metinėms skirtas Jungtinis UNESCO minimos sukakties ženklas.

5.3.2. Mykolo Kleopo Oginskio (1765–1833) 250-osios gimimo metinės

5.3.2.1. Apskrito stalo diskusija „Oginskių kultūros kelias 2013–3“

2013 m. lapkričio 21 d. Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus drauge su Lietuvos Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatu ir kitais vykdomų projektų „Kultūros istorijos sąsajos Lietuvos ir Baltarusijos kelyje“ bei „Oginskių kultūros kelias“ partneriais surengė tarptautinę apskrito stalo diskusiją „Oginskių kultūros kelias 2013–3“. Svarbiausi šio renginio tikslai – apsvarstyti ir patvirtinti iškilau valstybės ir visuomenės veikėjo Mykolo Kleopo Oginskio (1765–1833) 250–ųjų gimimo metinių programą 2014–2015 metais; numatyti prielaidas ilgalaikės tęstinės programos „Oginskių kultūros kelias“ vystymui. Apskritojo stalo diskusijoms drauge su Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus direktoriumi Vytautu Rutkausku pirmininkavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato atstovai, sveikinimo žodį tarė Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos primininkas prof. Romas Pakalnis.

5.3.2.2. Mykolo Kleopo Oginskio 250 gimimo metinių logotipas

Besirengiant Mykolo Kleopo Oginskio metams, Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas sukūrė jungtinį UNESCO sukakčių ženklą (liet. ir angl.), skirtą Mykolo Kleopo Oginskio 250 gimimo metinių minėjimui. Visų renginių, skirtų minėtoms metinėms, organizatoriai kviečiami naudoti jungtinius UNESCO sukakčių ženklus leidiniuose, plakatuose ir kitoje medžiagoje.

Pav. Mykolo Kleopo Oginskio 250–osioms gimimo metinėms skirtas Jungtinis UNESCO minimos sukakties ženklas.

VI. KULTŪRA

6.1. Materialusis kultūros paveldas

6.1.1. UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje

Kovo 18 d. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos koordinuojamam Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, atgaivinimo ir leidybos projektų dalinio finansavimo valstybės biudžeto lėšomis konkursui pateikta leidybos projekto „UNESCO paveldas Lietuvoje“ paraiška.

Birželio 16–27 d. Pnompenyje, Kambodžos karalystėje, įvyko 37-oji UNESCO Pasaulio paveldo komiteto sesija. Lietuva yra UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos valstybė narė, kuri sesijoje dalyvavo kaip stebėtoja. Lietuvos delegaciją sudarė Lietuvos Respublikos nuolatinis atstovas prie UNESCO Arūnas Gelūnas, Lietuvos nacionalinis UNESCO kultūros paveldo koordinatorius Algimantas Degutis ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė.

Sesijos metu įrašyta 19 naujų kultūros ir gamtos objektų į Pasaulio paveldo sąrašą. Sesijos metu svarstyti ir klausimai, susiję su Pavojuje esančių pasaulio paveldo vietovių sąrašu, nauji procedūriniai dokumentai ir esamų dokumentų atnaujinimas. Lietuvos matomumą minėtoje sesijoje ypač padidino teigiamai įvertintas Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinės sekretorės Marijos Drėmaitės pranešimas apie Kernavės archeologinės vietovės valdymą „Management and Promotion of The State Cultural Reserve of Kernavė“, perskaitytas Malaizijos nacionalinės UNESCO komisijos surengtame specialiaame ekspertų susitikime priešistorinių archeologinių vietovių valdymo ir propagavimo tema.

Pasaulio paveldo komitetas patvirtino Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (Outstanding Universal Value, IVV) aprašą, pagrindinį Pasaulio paveldo vietovės dokumentą, kuriame yra išdėstytos jo vertingosios savybės (elementai, bruožai, kuriuos būtina išsaugoti ir perduoti ateities kartoms). Taip pat Pasaulio paveldo komitetas teigiamai įvertino Lietuvos pastangas mažinti neigiamą poveikį Vilniaus istorinio centro IVV (sprendimas Nr. 37 COM 7B.103), remiantis minėta Būklės įvertinimo ataskaita, kurią Kultūros ministerija pateikė 2013-01-30. Sprendime pabrėžta, kad Komitetas šiuo metu nebereikalauja daugiau teikti informacijos/minėtos ataskaitos. Tačiau, prašo jiems pateikti Vilniaus istorinio centro, įrašyto į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, išskirtinės visuotinės vertės išsaugojimo ir tausojamojo naudojimo 2013-2015 m. veiksmų plano ir Vilniaus senamiesčio nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano – paveldotvarkos projekto, kopijas. Pastarasis dokumentas aktualus dėl nuostatų, susijusių su aukštybinių pastatų plėtra Vilniaus istorinio centro apsaugos zonoje.

Kuršių nerijos išskirtinės visuotinės vertės aprašo projektas nepateiktas Pasaulio paveldo komiteto vertinimui šioje sesijoje dėl užtrukusių tarpvalstybinių derinimų.

Spalio 29-31 d. Baku, Azerbaidžane, įvyko tarptautinis nacionalinių kultūros paveldo koordinatorių (Focal Points) susitikimas, skirtas Centrinės, Rytų ir Pietryčių Europos žemyno šalims. Susitikimo tikslas – aptarti UNESCO Pasaulio paveldo objektų ir vietovių Periodinių ataskaitų rengimo eigą ir kitus klausimus. Susitikime dalyvavo atstovai iš Pasaulio paveldo centro ir patariamųjų organizacijų (ICOMOS, ICCROM ir IUCN). Susitikimo metu pristatyta ir kita vertinga Pasaulio paveldo informacija, susijusi su naujausiomis duomenų bazėmis, vadovais (pvz.: Managing Cultural World Heritage; Managing Natural World Heritage; HIA; Environment Assessments and World Heritage), taip pat diskutuota apie Gebėjimų stiprinimo strategijos (Capacity-Building Strategy), skirtos Centrinės, Rytų ir Pietryčių Europos žemyno šalims (šiam regionui), projektą (jo rengimą ir įgyvendinimą). Vilniaus istorinio valdymo sistema (gairės, priežiūros komisija ir trimetis valdymo planas) pristatyta kaip gerosios praktikos saugant Pasaulio paveldą pavyzdys. Susitikime dalyvavo Lietuvos nacionalinė UNESCO kultūros paveldo koordinatorė, Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Lapkričio 19-21 d. Paryžiuje, Prancūzijoje, įvyko 19-oji UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos valstybių narių Generalinės asamblėjos sesija (toliau – 19-oji Generalinė asamblėja).

Jos metu vyko rinkimai į UNESCO Pasaulio paveldo komitetą (toliau – Komitetas). Šįkart išrinkta 12 naujų valstybių, kurios pakeitė dalį Komiteto narių (iš viso Komitete yra 21 valstybė-narė). Ketverių metų kadencijai išrinktos šios šalys: Kroatija, Suomija, Jamaika, Kazachstanas, Korėjos Respublika, Libanas, Peru, Filipinai, Lenkija, Portugalija, Turkija ir Vietnamas. Lietuvos pozicija minėtų rinkimų metu išreiškta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos užsienio ministerijos pateiktą informaciją.

Dalyvavimas Komiteto veikloje yra viena esminių veiklų, užtikrinančių valstybės matomumą ir svarbą tarptautiniu UNESCO mastu. Tai, kad šių rinkimų metu į Komitetą neišrinkta nė viena valstybė narė iš Va grupės (Afrikos regionas), papiktino daugelį pasaulio valstybių. Be to, prieš pat 19-osios Generalinės asamblėjos pradžią valstybės pasiekė Brazilijos ir Palestinos parengti siūlymai dėl rinkimų į Komitetą tvarkos keitimų. Atsižvelgiant į valstybių narių reakciją, buvo iškeltas klausimas dėl poreikio keisti Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių nuostatas, siekiant, kad būtų užtikrintas geografinis valstybių atstovavimas Komitete. Šis klausimas keliamas jau daugelį kartų (dar nuo 2001 m.), tačiau šįkart buvo galutinai nuspręsta imtis esminių veiksmų ir reformų: sesijos metu lygiagrečiai vyko esamu laiku sudarytos darbo grupės (3 valstybės nuo kiekvieno regiono) posėdis. II Grupei atstovavo Kroatija, Serbija ir Albanija. Šios darbo grupės posėdyje svarstyti aukščiau minėti Brazilijos ir Palestinos pasiūlymai bei kiti siūlymai, kilę diskusijų metu.

19-osios Generalinės asamblėjos pabaigoje buvo pateiktas ir vėliau visuotinai patvirtintas siūlymas (Decision 19 GA 4), kad reikalinga daryti terminuoto veikimo darbo grupę (open-ended working group), kuri suformuos ir pateiks siūlymus dėl rinkimų į Komitetą tvarkos keitimo. Šie siūlymai bus svarstomi 2014 m. vyksiančios neeilinės Generalinės asamblėjos sesijos metu UNESCO būstinėje Paryžiuje. Pasiūlymų projektas bus tvirtinamas 20-oje Generalinės Asamblėjos sesijoje. Siūlymas, kad būsiami rinkimai jau vyktų pagal naujas taisykles. Taip pat pritarta siūlymams, kad valstybės neteiktų savo kultūros ir gamtos paveldo nominacijų pasiūlymų įtraukti į Pasaulio paveldo sąrašą tuo metu, kai šios valstybės yra Komiteto narės. Pritarta ir siūlymui įvesti ketverių metų patrauką valstybėms tarp kadencijų Komitete, tokiu būdu sudarant didesnę galimybę ir kitoms pasaulio valstybėms būti išrinktoms į Komitetą.

UNESCO Pasaulio paveldo fondas (World Heritage Fund): pabrėžta būtinybė valstybėms narėms laiku pateikti kasmetinius finansinius įnašus į UNESCO Pasaulio paveldo fondą (iki einamųjų metų sausio 31 d.), atsižvelgiant į tai, kad Fondas negali planuoti bei tinkamai vykdyti savo veiklos, tai ypač neigiamai atsiliepia Tarptautinės finansinės paramos prašymų tenkinimui.

2014 m. vyks Naros autentiškumo dokumento (1994 m.) 20-čio minėjimas. Japonija koordinuoja šį klausimą.

19-oje Generalinės asamblėjos sesijoje dalyvavo Lietuvos Respublikos nuolatinis atstovas prie UNESCO Arūnas Gelūnas ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Galutinė ataskaita: <http://whc.unesco.org/archive/2013/whc13-19ga-12-en.pdf>

Lapkričio 22 d. Paryžiuje, Prancūzijoje, įvyko nacionalinių Europos ir Šiaurės Amerikos regiono kultūros ir gamtos paveldo koordinatorių susitikimas, skirtas aptarti Periodinių ataskaitų tarpinės (mid-cycle) peržiūros rezultatus. Svarbiausios aktualijos:

1. Pristatytas veiksmų planas ir ataskaitos (Vokietija, Danija, Kanada) apie tai, kaip buvo vykdytas/ koordinuotas Grupės A Periodinių ataskaitų rengimas (Europos ir Šiaurės Amerikos regionas). (Patarimai, pastabėjimai, darbo organizavimo galimybės, gerosios ir blogosios praktikos pavyzdžiai);

2. Pabrėžta projekto „Towards a Nordic-Baltic pilot region for World Heritage and Sustainable Tourism“ svarba ir tai, kad artimiausiu metu Grupės A dėmesys bus skiriamas šiai sričiai ir su tuo susijusioms veikloms;

3. Pristatytas duomenų bazės projektas, kuriame bus patalpintos ir viešai prieinamos visų valstybių Periodinės ataskaitos. Minėtos bazės funkcijos leis atlikti įvairaus pobūdžio lyginamąsias analizes ir identifikuoti tam tikras tendencijas dėl regiono spręstinių problemų ar sėkmės pavyzdžių. Koordinuoja: Ole Soe Eriksen, Norvegijos pasaulio paveldo fondas;

4. Pristatyta ataskaitos apie viso regiono Periodines ataskaitas koncepcija (Christopher Young). Siekiama, kad šis dokumentas (max. 30–50 psl. apimties) būtų naudingas politinius sprendimus priimančioms institucijoms ir kiekvienai valstybei individualiai.

Susitikime dalyvavo Lietuvos nacionalinė UNESCO kultūros paveldo koordinatore, Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Gruodžio 16 d. Lietuvos mokslo tarybai pateikta paraiška dėl tarptautinio seminaro „Pasaulio paveldo iššūkiai Lietuvoje: Vilniaus istorinio centro (1994) ir Kernavės archeologinės vietovės (2004) vertinimai“/ “World Heritage Challenges in Lithuania: Revisiting Vilnius Historical Centre (1994) and Kernavė Archaeological Site (2004)“ finansavimo. Tarptautinio seminaro tikslas – aktualizuoti šių vietovių naujausius paveldosauginius tyrimus, teorinius vertinimo aspektus ir vietovių vadybos problematiką pasauliniame kontekste. Paraiškos rengimą koordinavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Gruodžio 20 d. Kultūros rėmimo fondui pateikta paraiška dėl reprezentacinio mokslinio leidinio „Vilnius 1936–2014 m.: senamiesčio saugojimo istorijos“ parengimo finansavimo. Tikslas – parengti šiuolaikišką skaitmeninį 200 psl. apimties iliustruotą reprezentacinį mokslinį leidinį, aktualizuojant Vilniaus istorinio centro (senamiesčio), kaip urbanistikos paveldo, istoriją ir 2014 m. minimą Vilniaus istorinio centro (senamiesčio) įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą 20-metį. Vilniaus istorinis centras – pirmoji kultūros paveldo vietovė Lietuvoje, kuriai suteiktas UNESCO Pasaulio paveldo statusas. Paraiškos rengimą koordinavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Socialinio tinklo „Facebook“ Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos paskyroje kuruota informacinė iniciatyva „Aplankytos UNESCO Pasaulio paveldo sąrašė esančios vietovės“. Tai reguliariai kiekvieną ketvirtadienį skelbiamos žmonių atsiųstos nuotraukos ir asmeniniai įspūdžiai iš kelionių, kurių metu aplankytos Pasaulio paveldo vietovės ar objektai. Kartu su šia informacija koncentruotai pateikiami ir bruožai, lėmę vienai ar kitai vietai išskirtinę visuotinę vertę. Iniciatyvą kuravo Generalinės sekretorės padėjėja Asta Bajarūnaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Nuoroda:

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=686943534650742&set=a.652153234796439.1073741837.239295389415561&type=1&theater>

6.1.2. UNESCO Pasaulio paveldas Lietuvoje

6.1.2.1 Vilniaus istorinis centras (1994 m.)

Balandžio 2–5 d. Vilniuje įvyko UNESCO misija, kuria organizavo Kultūros ministerija kartu su Vilniaus miesto savivaldybe. ICOMOS tarptautinė ekspertė Margaretha Ehrström vertino urbanistinės konversijos „Architektūros parkas“ Vilniuje projektą (akcentuojant „Skaitek“ ir galimą jo itaka Vilniaus istorinio centro išskirtinei visuotinei vertei.

Tarptautinė ekspertė pritarė teritorijos vystymo idėjai ir teigiamai įvertino urbanistinės konversijos projekta bei vystymo sieki laikyti reikalavimu, keliamu saugomiems objektams. Tačiau p. Ehrström atkreipė dėmesį, kad būtina parengti minėto projekto poveikio paveldui įvertinimą (Heritage Impact Assessment). Tai – standartinė procedūra, nurodyta Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairių nuostatose, kai valstybė-narė, planuodama vykdyti didelės apimties darbus, galinčius turėti neigiamos itakos Pasaulio paveldo objekto ar vietovės išskirtinei visuotinei vertei, privalo apie tai informuoti Pasaulio paveldo komiteta ir atlikti šiuo darbu poveikio vertinimą. Vilniaus istorinio centro Išskirtinės visuotinės vertės aprašas yra pagrindinis Pasaulio paveldo vietovės dokumentas, kuriame yra išdėstytos jo vertingosios savybės. Ekspertė pabrėžė, kad labai svarbu užtikrinti ir tęsti suinteresuotų institucijų bei asmenų bendradarbiavimą

urbanistinės konversijos įgyvendinimo procese. Susitikimuose su eksperte dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Po šio vizito ICOMOS Lietuvos nacionalinis komitetas pradėjo rengti pirmuosius Poveikio paveldo vertinimus UNESCO Pasaulio paveldo atžvilgiu (Heritage Impact Assessment).

Ataskaita:

http://www.unesco.lt/images/stories/articles_files/Margaretha_Ehrstrm_ICOMOS_ataskaita_2013_lt.pdf

Liepos 31 d. UNESCO Pasaulio paveldo centrui pateikta Vilniaus istorinio centro periodinė ataskaita. Ataskaitą rengė Algimantas Degutis, Lietuvos nacionalinis UNESCO kultūros paveldo koordinatorius ir Vilniaus istorinio centro vietovės valdytoja (site manager) Jūratė Raugalienė, VšĮ „Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra“ vyr. architektė.

Rugsėjo 16-17 d. Suomenlinna, Suomijoje, įvyko 1-asis projekto „Towards a Nordic-Baltic pilot region for World Heritage and Sustainable Tourism“ dalyvių susitikimas. Tai projektas, jungiantis Šiaurės ir Baltijos pasaulio paveldo miestus. Projektą finansuoja „Nordic World Heritage Foundation“. Lietuvos objektas – Vilniaus istorinis centras. Projekte dalyvauja nacionaliniai paveldo koordinatoriai (Focal Points) ir vietovių valdytojai (site managers). Projekto tikslas – parengti dokumentą/ apibrėžti veiklas, skirtas darnaus turizmo vystymui Pasaulio paveldo objektuose ir vietovėse. Parengta analizė (analytical framework), kuri remiasi periodinių ataskaitų klausimynu ir A grupės valstybių pateiktais duomenimis. Taip pat ši analizė remiasi ir Pasaulinės tvaraus turizmo tarybos kelionių kriterijais (Global Sustainable Tourism Council Criteria for Destinations (GSTC)). Susitikime dalyvavo Lietuvos nacionalinis UNESCO kultūros paveldo koordinatorius Algimantas Degutis.

Lapkričio 3-4 d. Karlskronoje, Švedijoje, įvyko 2-asis projekto „Towards a Nordic-Baltic pilot region for World Heritage and Sustainable Tourism“ dalyvių susitikimas. Susitikimo metu tęsti dokumento/ veiklų apibrėžimo, skirtų darnaus turizmo vystymui Pasaulio paveldo objektuose ir vietovėse, parengimo darbai. Šis projektas jungia Šiaurės ir Baltijos pasaulio paveldo miestus. Susitikime Lietuvos atstovai nedalyvavo.

6.1.2.2. Kuršių nerija (2000 m.)

Kovo 19–20 d. Nidoje (Lietuvos Respublika) ir Lesnoi (Rusijos Federacija) įvyko tarptautinis seminaras Kuršių nerijos kultūrinio kraštovaizdžio apsaugos tema. Tarptautinis seminaras – tai UNESCO misija, kuria organizavo Aplinkos ministerija kartu su Nidos savivaldybe. Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija ir Kurskava Kosa nacionalinio parko direkcija, vykdamas Pasaulio paveldo komiteto sprendimą Nr. 35 COM 7B.99. Seminare, dalyvaujant ICOMOS tarptautinei ekspertei Susan Denver ir suinteresuotoms institucijoms iš Lietuvos Respublikos bei Rusijos Federacijos, aptarti klausimai, susiję su bendro Kuršių nerijos išskirtinės visuotinės vertės aprašo ir šios vietovės valdymo plano (Management Plan) rengimu.

Susan Denver, ICOMOS ekspertė, atkreipė dėmesį, kad 2009 m. UNESCO misija į Kuršių neriją, siekiant parengti tarptautiniu ekspertu išvadas ir siūlymus dėl šios vietovės išsaugojimo būklės ir ateities veiksmu, buvo UNESCO Pasaulio paveldo komiteto reikalavimas, o 2013 m. tarptautiniame seminare kultūrinio kraštovaizdžio klausimais ekspertė atlieka UNESCO patariamąją misiją. Tai yra didelis skirtumas, rodantis šalies atsakomybę ir nuveiktus darbus įgyvendinant tarptautinius išpareigojimus. Ji akcentavo per pastaruosius metus pasiektus išpūdingus rezultatus: visu pirma, parengtus teritorijų planavimo dokumentus, skirtus Kuršių nerijai, Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos pastangas bendradarbiauti ir parengta bendra Kuršių nerijos išskirtinės visuotinės vertės apraša bei rengiama Kuršių nerijos valdymo plano projekta. Seminare dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Ataskaita:

http://www.unesco.lt/images/stories/articles_files/ICOMOS_Advisory_Mission_Report_May_2013.pdf

Siekiant UNESCO Pasaulio paveldo centrui iki 2014 m. liepos 31 d. pateikti tarpvalstybinės UNESCO Pasaulio paveldo vietovės, Kuršių nerijos, periodinę ataskaitą, tarpinstituciškai su Rusijos Federacija suderinta ir patvirtinta bendro vietovės valdytojo (common site manager) kandidatūra – Lina Dikšaitė, Kuršių nerijos nacionalinio parko direktoriaus pavaduotoja.

Spalis 31 d. Pasaulio paveldo fondui Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos vardu pateikta paraiška dėl projekto “Capacity Building for Better Preservation” finansavimo. Projekto tikslas – aptarti Pasaulio paveldo vietovių išskirtinės visuotinės vertės tinkamą suvokimą, komunikavimą ir šių vietovių valdymą. Projekto partneriai: Vegaøyan-The Vega Archipelago (Norvegija), High Coast/ Kvarken Archipelago (Švedija, Suomija), Wadden Sea (Vokietija, Nyderlandai) ir atstovai iš Pasaulio paveldo vietovių, esančių Lietuvos teritorijoje. Paraišką rengė Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija. Paraiškos rengimą koordinavo Lietuvos nacionalinės Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

6.1.2.3. Kernavės archeologinė vietovė (Valstybinis Kernavės kultūrinis rezervatas) (2004 m.)

Liepos 31 d. UNESCO Pasaulio paveldo centrui pateikta Kernavės archeologinės vietovės (Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato) periodinė ataskaita. Ataskaitą rengė Algimantas Degutis, Lietuvos nacionalinis UNESCO kultūros paveldo koordinatorius ir Kernavės archeologinės vietovės valdytojas (site manager) Saulius Vadišis, Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos direktorius.

Bendrame UNESCO, ICCROM ir ICOMOS leidinyje „Manual for Managing Cultural Heritage“, išspausdinta Kernavės archeologinės vietovės nuotrauka ir komentaras apie šios vietovės išskirtinį valdymo mechanizmą kaip gerosios praktikos pavyzdį.

6.1.2.4. Struvės geodezinis lankas (2005 m.)

Siekiant UNESCO Pasaulio paveldo centrui iki 2014 m. liepos 31 d. pateikti tarpvalstybinės daugiaserijinės UNESCO Pasaulio paveldo vietovės, Struvės geodezinio lanko, periodinę ataskaitą, tarpinstituciškai suderinta ir patvirtinta bendro vietovės valdytojo (common site manager) kandidatūra – Palmira Petniūnienė, Žemės ūkio ministerijos Žemės ir išteklių politikos departamento Nekilnojamojo turto kadastro, geodezijos ir kartografijos skyriaus vyr. specialistė. Ataskaitos rengimo procese maloniai sutiko bendradarbiauti Saulius Urbanas, Tarptautinio koordinacinio Struvės geodezinio lanko komiteto „EuroGeographics“ generalinis sekretorius (www.eurogeographics.org)

6.1.3. Nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo konvencija (1970 m. Konvencija)

Liepos 1 d. Paryžiuje (Prancūzija) įvyko neeilinis Nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo priemonių konvencijos (1970 m. Konvencijos) valstybių narių susitikimas, kurio metu, siekiant efektyvesnio šios konvencijos nuostatų įgyvendinimo, buvo nuspręsta įsteigti 1970 m. Konvencijos Pagalbinį komitetą (Subsidiary Committee). Liepos 1 d. susitikimo metu įvyko rinkimai į minėtą Komitetą, kurį sudaro 18 narių, užtikrinant proporcingą visų pasaulio regionų atstovavimą. Susitikime dalyvavo Lietuvos Respublikos nuolatinis atstovas prie UNESCO Arūnas Gelūnas ir Laikinoji reikalų patikėtinė Violeta Baltrušytė. Kitas 1970 m. Konvencijos valstybių narių susitikimas numatytas 2015 m.

Liepos 2-3 d. Paryžiuje (Prancūzija) įvyko 1-oji 1970 m. Konvencijos Pagalbinio komiteto sesija. Jos metu patvirtintos šios komiteto darbo tvarkos taisyklės (Rules of Procedures).

Nuoroda:

http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/1970_SC_RulesofProcedure_en.pdf

37-osios UNESCO Generalinės konferencijos metu Lietuva išrinkta Tarpyvyriausybinių komiteto, skatinančio kultūros vertybių grąžinimą į jų kilmės šalis ar jų nuosavybės atkūrimą neteisėto pasisavinimo atveju, nare ketverių metų kadencijai (2013-2017 m.).

6.1.4. Kultūrinis turizmas

2013 m. nevyko 2011 m. rugpjūčio 29 d. Ūkio ministro įsakymu sudarytos darbo grupės kultūrinio turizmo klausimams nagrinėti posėdžiai.

Atnaujinta ir patikslinta informacija apie UNESCO Pasaulio paveldo vietoves ir UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo vertybes Lietuvoje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės rengtam leidiniui „Lietuvos komunikacijos vadovas“.

Lietuva prisijungė prie projekto „**Towards a Nordic-Baltic pilot region for World Heritage and Sustainable Tourism**“, jungiančio Šiaurės ir Baltijos UNESCO Pasaulio paveldo miestus. Projektą finansuoja „Nordic World Heritage Foundation“. Lietuvos objektas – Vilniaus istorinis centras. Projekto tikslas – parengti dokumentą/ apibrėžti veiklas, skirtas tvaraus turizmo vystymui UNESCO Pasaulio paveldo objektuose ir vietovėse. Šiuo metu rengiami dokumentai remiasi periodinių ataskaitų apie UNESCO Pasaulio paveldo vietoves ir objektus klausimynu bei Pasaulinės tvaraus turizmo tarybos kelionių kriterijais (Global Sustainable Tourism Council Criteria for Destinations (GSTC)).

6.1.5. UNESCO povandeninis kultūros paveldas

Gegužės 28-29 d. Paryžiuje (Prancūzijoje) įvyko 4-oji Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos valstybių narių sesija. Sesijos metu išrinkti šeši nauji Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos Mokslinio ir techninio patariamojo komiteto nariai, nagrinėtos šios konvencijos įgyvendinimo gairių nuostatos ir kiti aktualūs klausimai. Susitikime dalyvavo Lietuvos nacionalinis UNESCO kultūros paveldo koordinatorius Algimantas Degutis.

Gegužės 30 d. Paryžiuje (Prancūzijoje) įvyko 4-asis Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos Mokslinio ir techninio patariamojo komiteto susitikimas. Susitikimo metu svarstyti visuomenės sąmoningumo apie povandeninio kultūros paveldo reikšmę skatinimo, bendradarbiavimo su nevyriausybiniomis organizacijomis galimybės ir kitu klausimai. Šio komiteto narys ir Lietuvos atstovas – prof. Vladas Žulkus. 5-asis Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos Mokslinio ir techninio patariamojo komiteto susitikimas įvyks 2014 m. birželio mėn.

6.1.6. Kultūros vertybių apsauga ginkluoto konflikto metu

Gruodžio 16 d. Paryžiuje (Prancūzija) įvyko 10-asis Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvenciją (toliau – 1954 m. Hagos konvencija) pasirašiusių ar ją ratifikavusių valstybių-narių, susitikimas. Susitikimo tikslas – atnaujinti informaciją nuo 2011 m. (9-ojo šią konvenciją pasirašiusių ar ją ratifikavusių valstybių-narių susitikimo), taip pat apsikeisti nacionaline patirtimi bei diskutuoti rūpimais klausimais. Pristatyta UNESCO Sekretoriato veikla 2011-2013 m. įgyvendinant minėtos konvencijos nuostatas.

Susitikimo metu pristatyti Tipinio kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu veiksmų plano (Standard Plan of Action to Protect Cultural Property in the Event of Armed Conflict) pakeitimai, atsižvelgiant į pastarųjų metų įvykius Sirijoje ir Malyje. Veiksmų planą parengė UNESCO Sekretoriatas 2011 m. Lietuvos atstovai šiame susitikime nedalyvavo.

Nuoroda: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/INF3-10HCP-Action-Plan-EN_20131121.pdf

Gruodžio 17 d. Paryžiuje (Prancūzija) įvyko 5-asis 1954 m. Hagos konvencijos Antrąjį protokolą pasirašiusių ar ją ratifikavusių valstybių-narių, susitikimas. Jo metu svarstyti finansiniai ir strateginiai klausimai, susiję su 1954 m. Hagos konvencijos Antrojo protokolo nuostatų įgyvendinimu, taip pat išrinkti šeši nauji Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu komiteto nariai.

Patvirtinti „Padidintos apsaugos prašymo formos“ (Enhanced Protection Request Form) oficialūs pakeitimai, kuriuos parengė UNESCO Sekretoriatas. Lietuvos atstovai šiame susitikime nedalyvavo.

Nuoroda: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/2-5SP-amendments-guidelines-EN_20131014.pdf

Gruodžio 18-19 d. Paryžiuje (Prancūzija) įvyko 8-asis Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu komiteto susitikimas. Jo metu svarstyti finansiniai ir strateginiai klausimai, susiję su 1954 m. Hagos konvencijos ir jos Antrojo protokolo nuostatų įgyvendinimu.

Aptarta 1954 m. Hagos konvencijos ir abiejų jos protokolų bei Pasaulio paveldo konvencijos nuostatų sinergizavimo būtinybė ir galimybės, pvz., papildyti atitinkamais duomenimis

nominacijos į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą formą, siekiant tam tikroms vietovėms ar objektams iškart suteikti arba pretenduoti į padidintos apsaugos suteikimą ginkluoto konflikto metu. Taip pat itin aktyviai analizuojamos sinergijos galimybės su kitomis UNESCO konvencijomis ir rekomendacijomis. Lietuvos atstovai šiame susitikime nedalyvavo.

Nuoroda:

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-committee/meetings-of-the-committee/>

Gruodžio 13 d. Briuselyje (Belgija) įvyko tarptautinis 1954 m. Hagos konvencijos ir Antrojo protokolo nuostatų įgyvendinimo simpoziumas, skirtas aptarti pastarųjų metų aktualijas šioje srityje. Simpoziume pranešimą apie sustiprintos apsaugos suteikimą UNESCO Pasaulio paveldo status turinčiai Kernavės archeologinei vietai skaitė Kultūros ministerijos Kultūros politikos departamentu Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos skyriaus vyr. specialistas Mindaugas Žolynas.

Gegužės 2 d. įvyko Tarptautinės humanitarinės teisės įgyvendinimo komisijos, sudarytos Krašto apsaugos ministro įsakymu, posėdis. Posėdžio metu aptartas THT mokymo sistemos ir programų tobulinimas krašto apsaugos sistemų, Lietuvos karybos standarto (LKS STANAG 2449 (2)) „Ginkluoto konflikto teisės mokymas“ (ATrainP-2 (A1)) ir jo plano pristatymas ir kiti klausimai. Posėdyje dalyvavo Švietimo ir mokslo programų vadovas Arūnas Mark.

6.1.7. Kita veikla

Gegužės 2 d. – birželio 23 d. Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė stažavosi Tarptautiniame kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo centre (ICCROM) Romoje, Italijoje. Stažuotės tema: „Improving Conservation and Management Practices in World Heritage“. ICCROM – tai UNESCO ekspertinė-patariamoji tarpvalstybinė institucija kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimo srityje. Veikla stažuotės metu: UNESCO Pasaulio paveldo vietovių, esančių Lietuvoje, plėtros ir valdymo procesų analizavimas; dalyvavimas rengiant bendrą UNESCO, ICCROM ir ICOMOS leidinį „Manual for Managing Cultural Heritage“, kuriame taip pat išspausdinta Kernavės archeologinės vietovės nuotrauka ir komentaras apie šios vietovės išskirtinį valdymo mechanizmą kaip gerosios praktikos pavyzdį, dokumentų ir analizių, skirtų 37-ajai UNESCO Pasaulio paveldo komiteto sesijai, vykusiai š. m. birželio mėn. Kambodžos karalystėje, rengimas.

6.2. Nematerialusis kultūros paveldas. UNESCO Nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimas

6.2.1 Tarpvvyriausybiniis nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos komitetas

6.2.1.1. Lietuvos kandidatavimas į Tarpvvyriausybiniį nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos komitetą

2013 m. pradžioje Lietuvos nuolatinė atstovybė prie UNESCO Kultūros ministerijos teikimu pateikė UNESCO Lietuvos kandidatūrą į Tarpvvyriausybiniį nematerialaus kultūros paveldo komitetą 2014 m., tačiau rugpjūčio mėnesį kandidatūrą atsiėmė, argumentuodama Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos rekomendacija užsitikrinti didesnę šalių paramą, kandidatuojuojant į UNESCO Vykdomąją tarybą 2015 m. Tarpvvyriausybiniio nematerialaus kultūros paveldo komiteto sudėtis atnaujinama kas dvejus metus valstybių narių Generalinėje asamblėjoje. Lietuva į šį komitetą galės kandidatuoti 2016 m.

6.2.1.2. Tarpvvyriausybiniio nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos komiteto 8-oji sesija

2013 m. gruodžio 2–7 d. Baku (Azerbaidžanas) įvyko UNESCO Tarpvvyriausybiniio nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos komiteto 8-oji sesija, kurioje dalyvavo per 700 delegatų iš daugiau nei 70 šalių. Komiteto posėdžiams pirmininkavo Azerbaidžano kultūros ir turizmo ministras Abdulfas Garayevas. Šio komiteto sesija buvo skirta Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos 10-mečiui. Lietuvos, kuri šiuo metu nėra Komiteto narė, atstovė Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė renginyje dalyvavo stebėtojo teisėmis.

Komitetas apsvaustė 11 naujų kandidatūrų ir į Nematerialaus kultūros paveldo, kuriam reikalinga neatidėliotina pagalba, sąrašą įtraukė 4 vertybes: Azerbaidžano Chovqan – tradicinį žaidimą jojant ant Karabacho arklių; Gvatemalos majų Paach ceremoniją, kurios metu dėkojama gamtai už kukurūzų derlių; Mongolijos kaligrafiją ir Vakarų Ugandos Empaako tradiciją – vardo suteikimo kūdikiams ritualus Batooro, Banyoro, Batuku, Batagwenda ir Banayabindi bendruomenėse.

Komitetas taip pat įvertino dviejų valstybių pateiktas paraiškias Geriausios nematerialaus kultūros paveldo praktikos registruui. Į registrą įtraukta Ispanijos (Katalonija) pateikta „Nematerialaus kultūros paveldo registro/ sąvado metodologija biosferos rezervatuose: Montseny patirtis“. Tai 11-oji vertybė, kuri buvo įtraukta į šį Registrą, veikiančią nuo 2009 m., kurio tikslas įkvėpti naudotis kitų valstybių geraisiais nematerialaus kultūros paveldo apsaugos pavyzdžiais ir patirtimi.

Didžiausias dėmesys buvo skiriamas naujų vertybių į Reprerentatyvų nematerialaus kultūros paveldo sąrašą įtraukimo klausimams. Komitetas apsvaustė 28 kandidatūras į Reprerentatyvų nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Tai viena ryškiausių pasaulio kultūros įvairovę atspindinčių tarptautinių priemonių, skatinančių nematerialaus kultūros paveldo apsaugą, žinomumą, pripažinimą, perdavimą kitoms kartoms. Reprerentatyvų nematerialaus kultūros paveldo sąrašą papildė 23 naujos vertybės. Šiuo metu sąrašė yra 280 vertybės, tarp kurių ir Lietuvos kryždirbystė ir kryžių simbolika (2008), Baltijos valstybių dainų ir šokių švenčių tradicija (2008) ir Polifoninės dainos sutartinės (2010).

6.2.1.3. Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos fondas

Valstybės narės bent kas 2 metus privalo sumokėti Tarptautiniam nematerialaus kultūros paveldo apsaugos fondui bent po 1 proc. savo įnašo į bendrąjį UNESCO biudžetą. 2014 m. sausio 28 d. Lietuva sumokėjo 2383 JAV dolerių.

6.2.2. Nematerialiojo kultūros paveldo sąvadas

6.2.2.1. Ekspertų grupės susitikimai, skirti Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvado problematikai svarstyti

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas inicijavo Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvado kūrimo proceso atnaujinimo darbą. 2013 m. įvyko keletas ekspertų grupės susitikimų Lietuvos liaudies kultūros centre, Lietuvos kultūros ministerijoje ir Lietuvos nacionalinėje UNESCO komisijoje, skirti aptarti minėto sąvado kūrimo problematikai, sąvado sandaros, nuostatų, statuso klausimams. Lietuvos liaudies kultūros centro specialistai pateikė Kultūros ministerijos pastaboms preliminarų sąvado nuostatų projektą. Kultūros ministerija, atnaujinusi Nematerialaus kultūros paveldo konvencijos vertimą, patikslino su sąvadu susijusią Konvencijoje naudojamą terminologiją ir taip išsprendė su anksčiau naudotu terminu „registas“ ir jo teisiniu statusu susijusias problemas. 2014 m. pradžioje numatoma formalizuoti ekspertų grupės darbą, parengti sąvado nuostatų projektą ir toliau ruošti sąvado sukūrimui.

6.2.2.2. Tarptautinis mokslinis praktinis seminaras „Nematerialiojo kultūros paveldo identifikavimas ir inventorizavimas kaip veiksminga apsaugos priemonė“

2013 m. kovo 25–26 d. Baltarusijos nacionalinėje bibliotekoje Minske vyko tarptautinis mokslinis praktinis seminaras „Nematerialiojo kultūros paveldo identifikavimas ir inventorizavimas kaip veiksminga apsaugos priemonė“, kurį organizavo Baltarusijos kultūros institutas, bendradarbiaudamas su Baltarusijos nacionaline UNESCO komisija ir Baltarusijos ICOM. Seminaras buvo skirtas UNESCO Nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos ir skatinimo konvencijos 10-mečiui. Seminare dalyvavo Armėnijos, Azerbaidžano, Baltarusijos, Bulgarijos, Estijos ir Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo ekspertai, suinteresuotų organizacijų specialistai. Lietuvai jame atstovavo Lietuvos liaudies kultūros centro direktoriaus pavaduotoja Vida Šatkauskienė ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė. Seminaro tikslas – pasidalinti nematerialaus kultūros paveldo registrų sudarymo patirtimi, gerąją praktika, problemomis bei iššūkiais. Buvo pristatyta nematerialaus kultūros paveldo registro situacija minėtose šalyse, analizuota nematerialaus kultūros paveldo apsaugos praktika, ieškota bendrų galimybių tarptautiniam bendradarbiavimui stiprinti.

6.2.2.3 Susitikimas su Kyushu (Japonija) universiteto profesoriumi Toshiyuki Kono

2013 m. rugpjūčio 12 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatare įvyko susitikimas su Kyushu (Japonija) universiteto nusipelnusiu profesoriumi, Japonijos ekspertu ir atstovu UNESCO tarpvyriausybiniam nematerialaus kultūros paveldo komitete, Japonijos nacionalinės UNESCO komisijos Kultūros paveldo komiteto pirmininku, Japonijos ICOMOS nariu prof. Toshiyuki Kono. Susitikime taip pat dalyvavo Kyushu universiteto docentas Paulius Jurčys, Lietuvos teisės instituto direktoriaus pavaduotoja dr. Rita Matulionytė, Lietuvos liaudies kultūros centro direktoriaus pavaduotoja Vida Šatkauskienė ir Folkloro poskyrio specialistė dr. Loreta Sungailienė bei Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė, kuri svečiui trumpai pristatė Lietuvos teisinę bazę nematerialaus kultūros paveldo srityje ir aktualiausių problematiką, susijusią su Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo registro kūrimu. Prof. Toshiyuki Kono dalinosi patirtimi ir informacija apie teisinę bazę nematerialaus kultūros paveldo srityje Japonijoje. Japonijoje įstatymas dėl nematerialaus kultūros paveldo saugojimo priimtas 1950 m. Tai buvo viena iš pirmųjų valstybių, reglamentavusių šios srities apsaugą bei sukūrusių nematerialaus kultūros paveldo sąvadą.

6.2.2.4. Tarptautinė konferencija „2003 m. UNESCO nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gerosios praktikos“

2013 m. rugpjūčio 28–29 d. Olštynke (Lenkija) vyko tarptautinė konferencija „2003 m. UNESCO nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gerosios praktikos“, kurią organizavo Nacionalinė paveldo taryba (institutas) ir Varmijos–Mozūrijos vaivadija kartu su Olštynko liaudies architektūros muziejumi–etnografiniu parku. Konferenciją

globojo Lenkijos Respublikos Prezidentas B. Komorovskis. Konferencijoje dalyvavo per 160 dalyvių ir svečių iš Lenkijos, Lietuvos, Vengrijos, Belgijos, Jungtinės Karalystės: kultūros ministerijų, Nacionalinių UNESCO komisijų, kultūros centrų, Lenkijos savivaldybių kultūros skyrių vadovų, specialistų, etnologų, meno istorikų. Lietuvos atstovai pristatė 3 pranešimus: Kultūros ministerijos Regionų skyriaus vadovė Irena Seliukaitė pristatė pranešimą apie Lietuvos teisinę bazę šioje srityje bei nacionalinių kultūros paveldo produktų sertifikavimo sistemą. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė skaitė pranešimą apie Lietuvos tradicijų, įtrauktų į UNESCO reprezentatyvųjį nematerialaus kultūros paveldo sąrašą, apsaugą. Lietuvos liaudies kultūros centro direktoriaus pavaduotoja Vida Šatkauskienė pristatė Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo registro (sąvado) kūrimo eigą bei struktūrą. Konferencijos metu tradicinės muzikos atlikėjos Ž. Trinkūnaitė ir J. Jurgutytė vedė kūrybines sutartinių dainavimo dirbtuves, kurios susilaukė didelio konferencijos svečių susidomėjimo.

6.2.3. Lietuvos nematerialus kultūros paveldas UNESCO Rerezentatyviajame žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašė

Reprezentatyviojo žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašo tikslas – užtikrinti geresnį nematerialiojo kultūros paveldo žinomumą, atkreipti dėmesį į jo svarbą, skatinti tarpkultūrinį dialogą ir pagarbą kultūrų įvairovei. Šis sąrašas papildomas kasmet, jo tikslas – didinti nematerialus kultūros paveldo žinomumą, reikšmės suvokimą bei skatinti kultūrų įvairovę gerbiantį dialogą. Rerezentatyviajame žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašė yra trys Lietuvos tradicijos: kryždirbystė ir kryžių simbolika Lietuvoje, Dainų ir šokių švenčių tradicija Baltijos valstybėse, Lietuvių polifoninės dainos sutartinės.

6.2.3.1. Paroda „Gyvybės medis: lietuvių kryždirbystė ir kryžių simbolika“

Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos kultūros atašė Lenkijoje, tęsia Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parengtos parodos *Gyvybės medis: lietuvių kryždirbystė ir kryžių simbolika* pristatymus Europoje. Po 2012 m. ekspozicijos pristatymų Nyderlanduose ir Italijoje, 2013 m. paroda perkelta į Lenkiją. 2013 m. rugpjūčio 27 d. Olštynė (Lenkija) Filharmonijoje Lietuvos Respublikos kultūros atašė Rasos Rimickaitės rūpesčiu atidaryta lietuviškos kryždirbystės paroda, kurią pristatant dalyvavo ir svečius pasveikino Kultūros ministerijos Regionų kultūros skyriaus vedėja Irena Seliukaitė, Lietuvos liaudies kultūros centro direktoriaus pavaduotoja Vida Šatkauskienė, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos programų vadovė Milda Valančiauskienė, tradicinės muzikos atlikėjos Žemyna Trinkūnaitė ir Joringė Jurgutytė. Skambėjo lietuviškų kanklių muzika, lietuvių liaudies dainos. Atidaryme taip pat kalbėjo Filharmonijos, merijos atstovai bei Lietuvos garbės konsulė Uršulė Lach. Paroda Olštynė veikė iki rugsėjo 30 d.

2013 m. gruodžio 6 d. paroda atidaryta Seinuose Lietuvos Respublikos kultūros atašė Rasos Rimickaitės ir Fondo „Menas, kultūra ir tautos abipus sienos“ („Pogranicze sztuk, kultur, narodow“) rūpesčiu. Paroda veiks iki 2014 m. kovo mėn. Numatoma, kad 2014 m. paroda keliaus ir į kitus Lenkijos miestus: Krokuvą, Vroclavą ir Liubliną.

6.2.3.2. Dainų ir šokių švenčių tradicija

2013 m. liepos 6–7 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Marija Drėmaitė ir kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė Latvijos nacionalinės UNESCO komisijos kvietimu dalyvavo susitikimuose, skirtuose **XXV Latvijos dainų ir šokių šventei**. Liepos 6 d. Latvijos nacionaliniame kultūros centre įvyko Estijos, Latvijos ir Lietuvos nacionalinių UNESCO komisijų atstovų bei Dainų ir šokių švenčių organizatorių susitikimas-diskusija su UNESCO Vykdomosios tarybos pirmininke Alissandra Cummins. Susitikime buvo pristatytos tradicijos ištakos, istorija, esminiai švenčių skirtumai Baltijos valstybėse. Dainų ir šokių švenčių organizatoriai dalinosi patirtimi apie tradicijos aktualijas, problematiką. Susitikimo dalyvius taip pat priėmė Kultūros ministrė ir Latvijos nacionalinės UNESCO komisijos

pirmininkė Žaneta Jaunzeme-Grende. Liepos 6 d. susitikimo svečiai apsilankė pirmą kartą Latvijoje organizuojamos Folkloro dienos renginiuose bei Šokių dienos pasirodyme. Liepos 7 d. susitikimo dalyviai kartu su Latvijos Vyriausybės, Seimo atstovais padėjo gėlių prie Laisvės paminklo, aplankė tautodailės parodą bei pamatė didįjį Dainų dienos koncertą. Susitikimas buvo naudingas kaip galimybė pasikeisti informacija su Latvijos ir Estijos kolegomis apie vykdomas programas, atnaujinti žinias apie Dainų ir šokių švenčių tradiciją Latvijoje bei aptarti visoms Baltijos valstybėms artimas su šios tradicijos puoselėjimu susijusias problemas. Liepos 6-7 d. Rygoje taip pat lankėsi Lietuvos ir Estijos delegacijos, sudarytos iš chorvedžių, choreografų, tautodailininkų, švenčių organizatorių. Tai įprasta Baltijos valstybių praktika – keitimasis atitinkamomis delegacijomis, vykstant Dainų ir šokių šventėms.

2013 m. spalio 24-26 d. Taline (Estija), Kumu meno muziejuje, įvyko tarptautinė konferencija „Dainų ir šokių šventės laiko tėkmėje“, kurioje dalyvavo Estijos, Latvijos ir Lietuvos kultūros ministerijų, nacionalinių UNESCO komisijų, liaudies kultūros centrų atstovai, chorinės muzikos, liaudies šokių, pučiamųjų muzikos, folkloro specialistai. Konferencija buvo skirta Baltijos valstybių dainų ir šokių švenčių (toliau DŠŠ) UNESCO paskelbimo žmonijos nematerialaus kultūros paveldo šedevru 10-mečiui. Konferencijoje dalyvavusi Lietuvos delegacija buvo sudaryta iš 14 Kultūros ministerijos, Lietuvos liaudies kultūros centro, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos atstovų, chorinės muzikos, choreografijos, folkloro specialistų. Pagrindinį Lietuvos pranešimą skaitė Lietuvos liaudies kultūros centro direktorius Saulius Liausa. Diskusijas vedė 3 valstybių specialistai, Lietuvos pusei atstovavo Dr. Vidmantas Mačiulskis ir prof. Vytautas Miškinis. Taip pat vyko trijų valstybių delegacijų apskritis stas – diskusija dėl tolimesnės Baltijos valstybių DŠŠ apsaugos koordinacinio komiteto ateities. Nuspręsta, kad DŠŠ apsaugos koordinaciniame komitete šalys pirmininkaus paeiliui po 3 metus (2 metus iki konferencijos ir 1 po konferencijos), kas 3 metus bus rengiamos konferencijos, kuriose taip pat bus aptariamose neseniai praėjusios DŠŠ. Iki 2014 m. rudens pirmininkauti lieka Estija, vėliau pirmininkaus Lietuva, kuri turėtų 2015 m. surengti konferenciją, o nuo 2017 pirmininkaus Latvija, kuri konferenciją numato surengti 2018 m. Kitas Baltijos valstybių DŠŠ apsaugos koordinacinio komiteto posėdis numatomas 2014 m. rudenį. Latvija patvirtino, kad parengiamųjų posėdžių, susirinkimų vieta gali ir toliau likti Ryga.

2013 m. lapkričio 19 d. Taikomosios dailės muziejuje vyko Baltijos valstybių dainų ir šokių švenčių tradicijos įtraukimo į Reprezentatyvųjų nematerialaus kultūros paveldo sąrašą 10-mečio minėjimas. Lietuvos liaudies kultūros centras, 2014 m. paminėsiantys Lietuvos dainų šventės 90 metų jubiliejų, bendradarbiaudamas su Kultūros ministerija ir Lietuvos nacionaline UNESCO komisija, surengė minėjimą, koncertą ir spaudos konferenciją, kurių metu buvo pristatyti svarbiausi unikalios tradicijos ypatumai, reikšmė, 2014 m. programa. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos pirmininkas prof. Romas Pakalnis pasakė sveikinimo žodį minėjimo svečiams, diplomatom, Seimo nariams, o kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė apžvelgė Dainų ir šokių švenčių tradiciją iš UNESCO perspektyvos spaudos konferencijoje.

6.2.4. Projektai nematerialaus kultūros paveldo srityje

6.2.4.1. Tradicinės kultūros mokymai *Kukutynė 2014*

2013 m. pabaigoje Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas parengė projekto „Tradicinės kultūros mokymai „Kukutynė 2014. Ant jūračių, ant maračių...“ dalinio finansavimo paraišką Kultūros tarybos paskelbtam kultūros ir meno projektų konkursui. Tai didelės sėkmės sulaukusio, 2007, 2009 ir 2011 m. vykdyto projekto, etnokultūrinio ugdymo stovyklų „Kukutynė“ tęsia.

6.3. UNESCO Kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo konvencijos įgyvendinimas

6.3.1. Kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo konvencijos valstybių narių konferencija

2013 m. birželio 10-13 d. Paryžiuje, UNESCO būstinėje vyko Kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo konvencijos valstybių narių konferencija. Lietuvai šioje konferencijoje atstovavo Lietuvos Respublikos ambasadorius prie UNESCO Arūnas Gelūnas ir Lietuvos kino centro direktorius Rolandas Kvietkauskas. Lietuva išrinkta Tarpvyriausybinių kultūrų raiškos įvairovės ir skatinimo komiteto nare 2013-2017 m. Konferencijos metu Lietuvos atstovai pristatė Lietuvos pasiekimus įgyvendinant Konvenciją. Pateikta informacija apie Lietuvos kūrėjų socialinio draudimo klausimus buvo labai palankiai įvertinta.

6.3.2. Mokesčiai į Tarptautinį kultūrų raiškos įvairovės fondą

2013 m. pabaigoje Lietuvos Respublikos kultūros ministerija įmokėjo 5000 eurų laisvanoriško mokesčio į Tarptautinį kultūrų raiškos įvairovės fondą. UNESCO išreiškė didelę padėką už šį mokestį ir patvirtino, kad šios lėšos bus naudojamos tiesioginėms šio fondo programoms įgyvendinti, o jų dalis, skirta techninei ir administracinei fondo veiklos priežiūrai, neviršys 10 proc.

6.3.3. Tarpvyriausybinių kultūrų raiškos įvairovės ir skatinimo komitetas

2013 m. gruodžio 10-13 d. Paryžiuje, UNESCO būstinėje įvyko 7-oji Tarpvyriausybinių kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo komiteto sesija. Šios sesijos posėdžiuose dalyvavo Lietuvos kino centro direktorius Rolandas Kvietkauskas. Posėdžių metu buvo svarstomos ir tvirtinamos naujų 25 Konvencijos valstybių narių keturmetės ataskaitos, aptarta tolimesnė Konvencijos ratifikavimo bei išteklių pritraukimo strategijos, vyko debatai dėl skaitmeninių technologijų poveikio Konvencijai.

6.3.4. Projektai kultūrų įvairovės skatinimo srityje

6.3.4.1. Tarptautinė konferencija bei kontaktų užmezgimo seminaras „Lietuvos ir Pietų Kaukazo bendradarbiavimas kultūros srityje“

2013 m. gegužės 13 d. Elektrėnų kultūros centre įvyko tarptautinė konferencija bei kontaktų užmezgimo seminaras „Lietuvos ir Pietų Kaukazo bendradarbiavimas kultūros srityje“. Šis renginys yra ilgalaikio projekto „Caucult - Caucasus Cultural Initiatives Network“ dalis, kurio tikslas viešinti kultūrinę įvairovę regione pasitelkiant *Community Art* metodus ir įtraukti mažiau pripažįstamas kultūrinės ir etnines grupes į kultūros politikos formavimą ir įgyvendinimą. Projektui „Caucult - Caucasus Cultural Initiatives Network“ Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija yra suteikusi patronažą. Konferencijoje pranešimą apie UNESCO programas kultūrų įvairovės skatinimo srityje skaitė Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė.

6.3.4.2. Studija „Tarpkultūrinio dialogo aktualumas tarp Lietuvos ir arabų šalių“

2013 m. birželio – liepos mėn. Lietuvos nacionalinėje UNESCO komisijoje praktiką atliko Grenoblio universiteto studentė tarptautinio bendradarbiavimo ir komunikacijos studentė Monika Norkutė. Ji parengė studiją „Tarpkultūrinio dialogo aktualumas tarp Lietuvos ir arabų šalių“, praktikos vadovė kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė. Studijos tikslas surinkti ir apibendrinti esamą medžiagą apie vykdytus bendradarbiavimo tarp Lietuvos ir arabų šalių

projektus, referuoti apie istorinius kontekstus, pateikti prielaidas galimiems bendradarbiavimo projektams (pvz. Annos Lindh Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių fondo nacionalinio tinklo). Sekretoriatas studiją įvertino palankiai, tačiau akcentavo būtinybę taisyti bei pildyti praktikos darbą. 2014 m. šią studiją išpareigojo pildyti Elena Kryževičiūtė, Vilniaus Universiteto Orientalistikos Centro Lyginamųjų Azijos studijų studentė. Galutinę studijos versiją numatoma paskelbti Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos interneto svetainėje.

VII. ŠVIETIMAS

7.1. UNESCO konvencija prieš diskriminavimą švietime

Gegužės 30 d. Lietuvos Respublikos Prezidentei D. Grybauskaitei, Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui A. Butkevičiui, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministrui D. Pavalkiui ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministrui L. Linkevičiui pateiktas Nacionalinės UNESCO komisijos kreipimasis dėl prisijungimo prie UNESCO konvencijos prieš diskriminavimą švietime. Gruodžio 6 d. Užsienio reikalų ministerija patvirtino Lietuvos prisijungimo prie UNESCO konvencijos prieš diskriminavimą švietime tikslingumą. Šiuo metu Švietimo ir mokslo ministerija rengia teisės aktų pakeitimų projektus, reikalingus prisijungimui prie UNESCO konvencijos prieš diskriminavimą švietime.

7.2. UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklas

Gegužės 14-15 d. Nacionalinės UNESCO komisijos Švietimo ir mokslo programų vadovas Arūnas Mark dalyvavo UNESCO IITE instituto organizuotoje konferencijoje „Gerinant bendradarbiavimo mechanizmus tarp UNESCO Asocijuotųjų mokyklų tinklo, UNITWIN/UNESCO katedrų ir UNEVOC centrų darnaus vystymosi srityje: uždaviniai, projektai, perspektyvos“ Kazanėje (Rusijos Federacija), kurioje buvo pristatyta Lietuvos ASPNet tinklo patirtis bei pateikti siūlymai bendradarbiavimo tarp UNESCO tinklų gerinimui, užmegztas tiesioginis ryšys su Rusijos Federacijos nacionaline UNESCO komisija dėl glaudesnio bendradarbiavimo abiem valstybėms aktualiomis temomis (Kuršių nerija, ASPNet ir kt.).

Gegužės 15 d. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija patvirtino naują Lietuvos mokyklų dalyvavimo UNESCO Asocijuotųjų mokyklų tinkle nuostatų redakciją bei patvirtino ASPNet mokyklų tinklo prioritetinių veiklos sričių sąrašą 2013-2016 m. Šių dokumentų pagrindu buvo pradėta Lietuvos ASPNet tinklo pertvarka.

Birželio 7 d. visoms Lietuvos mokykloms išplatintas kvietimas prisijungti prie UNESCO Asocijuotųjų mokyklų tinklo, o esamoms tinklo narėms – atnaujinti narystę tinkle. Rugsėjo mėn., įvertinus mokyklų pateiktas paraiškas, į atnaujintą Lietuvos ASPNet tinklą priimta 14 naujų ugdymo įstaigų. Narystę pratęsti nusprendė 13 mokyklų. Šiuo metu ASPNet tinkle dalyvauja 27 Lietuvos mokyklos: Kauno raj. Karmėlavos Balio Buračo gimnazija, Jonavos Raimundo Samulevičiaus pagrindinė mokykla, Šiaulių Didždvario gimnazija, Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija, Kauno Šančių vidurinė mokykla, Šilutės Vydūno gimnazija, Prienų raj. Balbieriškio pagrindinė mokykla, Kauno Dainavos pagrindinė mokykla, Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazija, Molėtų gimnazija, Kėdainių specialioji mokykla, Generolo P. Plechavičiaus kadetų mokykla, Kaunas, Utenos Saulės gimnazija, Pasvalio raj. Pajiešmenių pagrindinė mokykla, Kauno raj. Kačerginės vaikų sanatorijos „Žibutė“ mokykla, Alytaus Dzūkijos pagrindinė mokykla, Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla, Trakų raj. Lentvario Motiejaus Šimelionio Gimnazija, Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykla, Vilniaus Žemynos progimnazija, Kauno raj. Zapyškio pagrindinė mokykla, Gargždų Kranto pagrindinė mokykla, Kauno raj. Akademijos Ugnės Karvelis gimnazija, Šakių Žiburio gimnazija, Radviliškio Lizdeikos gimnazija, Vilniaus Šeškinės vidurinė mokykla, Raseinių Šaltinio pagrindinė mokykla. Gruodžio mėn. visoms Lietuvos ASPNet tinklo mokykloms sukurti ir perduoti specialūs UNESCO ASPNet tinklo logotipai.

7.3. UNESCO Baltijos jūros projektas

2013 m. UNESCO Asocijuotųjų mokyklų programos viename iš pagrindinių projektų – Baltijos jūros projekte – dalyvauja 29 mokyklos.

7.3.1. Jaunimo mainų projektas „Mūsų auksas yra žalias“

2013 m. Baltijos jūros projekto mokyklos įgyvendino ES programos „Veiklus jaunimas“ finansuojamą projektą „Mūsų auksas yra žalias“ (Our gold is GREEN). Tai trišalis jaunimo mainų projektas, kurio metu 36 dalyviai iš Lietuvos, Estijos ir Danijos dalyvavo 7 dienų trukmės jaunimo mainuose rugpjūčio mėnesį Vilniuje. Viso projekto trukmė: gegužės 1 – lapkričio 30 d. Projekto dalyviai nagrinėjo aplinkosaugos ekologiniame švietime bei mokymosi per sportą ir aktyvią veiklą temas.

Išleistas lankstinukas, projekto rezultatai pristatyti mokyklų bendruomenėse, spaudoje, jaunimo internetinėse svetainėse, surengtas **fotografijų konkursas** „Our gold is GREEN“ ir interaktyvi paroda <http://www.flickr.com/photos/107532374@N02/>.

7.3.2. Baltijos jūros projekto dalyvių konferencija

Lapkričio 22–23 d. Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centre surengta tarptautinio Baltijos jūros projekto dalyviams skirta konferencija, kurioje dalyvavo 40 Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų ir neformaliojo ugdymo įstaigų mokinių ir mokytojų. Konferencijos tikslas – ugdyti moksleivių gamtosaugos veiklos gebėjimus įgyvendinant Baltijos jūros projekto programas, paskatinti Baltijos jūros projekto dalyvius dalintis patirtimi įgyvendinant Baltijos jūros projekto programas, skatinti veiklą tęstinumą Lietuvos mokyklose; formuoti praktinės veiklos įgūdžius, skatinti pažinti aplinką; formuoti mokslinio mąstymo įgūdžius, gebėjimus analizuoti ilgamečius tyrimų rezultatus. Konferencijoje mokiniai parengė 16 projektinių darbų – stendinių pranešimų parengtų pagal Baltijos jūros projekto programas.

7.3.3. Baltijos jūros projekto dalyvių mokymai Tartu, Estijoje

Baltijos jūros projekto nacionalinė koordinatorė Miglė Simanavičienė dalyvavo vasario 7–10 dienomis Estijoje Tartu mieste vykusiuose Baltijos jūros projekto veikloje dalyvaujančių mokytojų mokymuose. Mokymuose dalyvavo mokytojai iš Latvijos, Estijos, Danijos, Suomijos, Vokietijos, Rusijos ir Lietuvos. Mokymuose pristatyti įvairūs mokymo metodai (skaitmeninių priemonių naudojimas atpažįstant kerpes, išmaniųjų telefonų panaudojimo galimybės ir t.t.). Praktinių užsėmimų metu mokytojai mokėsi atlikti užduotis susijusias su Baltijos jūros bioįvairovės indentifikavimu, analizavo aplinkosaugines problemas. Dalyviai taip pat diskutavo apie Baltijos jūros projekto ateities plėtrą ir veiklą.

7.4. Veikla švietimo srityje

Vasario 6 d. Švietimo ir mokslo ministerijai ir Statistikos departamentui peržiūrėjimui ir pastabų teikimui pateikta atnaujinta švietimo ir mokymo sričių tarptautinės standartizuotos švietimo klasifikacijos (ISCED-F) versija.

Kovo 28 d. Švietimo ir mokslo ministerijai perduotas UNESCO kvietimas prisijungti prie UNESCO pasaulinio besimokančių miestų tinklo steigimo. Švietimo ir mokslo ministerija į kvietimą atsakė pasiūlydama profesorės, habilituotos socialinių mokslų daktarės Palmiros Jucevičienės kandidatūrą atstovauti Švietimo ir mokslo ministeriją Tarptautiniame konsultaciniame komitete tinklo steigimo ir veiklos klausimais.

Gegužės 2 d. Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai pateikta Nacionalinės UNESCO komisijos vertinimas dėl Lietuvos Respublikos Nevyriausybinų organizacijų įstatymo projekto (į 2013-04-25 nr. 2d-2359) atitikimo tarptautinėms konvencijoms, sutartims ir teisės aktams.

Birželio 19 d. vyko 6-asis UNESCO ir Europos Tarybos aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimo konvencijos šalių komiteto posėdis, kuriame dalyvavo Švietimo ir mokslo ministras D. Pavalkis.

Birželio – rugsėjo mėn. Nacionalinės UNESCO komisijos Švietimo ir mokslo programų vadovas Arūnas Mark atliko konsultanto vaidmenį rengiant Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę (CESE 3611/2013 – SOC/486) „Moterų užimtumo įtaka ekonomikos augimui“. Šis dokumentas patvirtina moterų indėlio į ekonomikos augimą svarbą bei atskleidžia pagrindines pilnaverčio moterų užimtumo kliūtis ir jų sprendimus Europos regione, atsižvelgiant į OECD, UNESCO, UN Women ir kitų tarptautinių organizacijų ir agentūrų informaciją bei geriausias pasaulio valstybių patirtis.

Rugsėjo 8-ąją minėta Tarptautinė raštingumo diena. Šių metų Tarptautinės raštingumo dienos tema – „Raštingumas XXI amžiui“. Ja siekta pabrėžti vis dar aktualią būtinybę pasaulyje suteikti raštingumo pagrindus visiems ir skatinti nuolatinį raštingumą, kaip mokymosi visą gyvenimą pagrindą. Savo mintimis Tarptautinės raštingumo dienos proga Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, bendradarbiaudama su Mažajo Princo fondo iniciatyva „Visa Lietuva skaito vaikams“, pakvietė pasidalinti prof. Viktoriją Daujotytę, dr. Jolantą Zabarskaitę, prof. Romą Lazutką, Vytautą V. Landsbergį, Andrių Mamontovą, dr. Austėją Landsbergienę. Tai išpklaitinta žiniasklaidai.

Lapkričio 20 d. Švietimo ir mokslo programų vadovas Arūnas Mark skaitė pranešimą „Darnaus vystymosi švietimas – bendrosios tarptautinės charakteristikos ir patirtys“ Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos vaikų ir jaunimo centro ir Pakuočių tvarkymo organizacijos organizuotoje konferencijoje „Švietimas tvariam vystymuisi ugdant pasaulio pilietį“.

VIII. MOKSLAS

8.1. UNESCO programa *Žmogus ir biosfera*

1976 m. įkurtas Pasaulinis biosferos rezervatų tinklas šiandien jungia apie 600 saugomų vietovių daugiau nei 100 valstybių. Biosferos rezervatai pasaulyje pripažįstami pavyzdinėmis vietovėmis, kuriose diegiami ir bandomi nauji požiūriai į aplinkos apsaugą ir darnų vystymąsi. Įtrauktos į tinklą vietovės išlieka pavaldžios nacionalinėms institucijoms, tačiau naujai įgyjama patirtimi, idėjomis dalinamasi nacionaliniu, regioniniu, tarptautiniu lygiu.

Vasario 27 d. Nacionalinė UNESCO komisija kreipėsi į Ministrą Pirmininką A. Butkevičių ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentą V. Razumą dėl Lietuvos nacionalinio MAB programos komiteto veiklos tęstinumo užtikrinimo, prašant suteikti šiam komitetui valstybinį statusą bei veiklai būtinus žmogiškuosius ir finansinius išteklius, pavedant MAB programos kuravimą Lietuvos mokslų akademijai.

Gegužės 27-30 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje (Prancūzija) vyko 25-oji MAB programos Tarptautinės koordinuojančios tarybos sesija, kurioje dalyvavo Nacionalinio MAB programos komiteto pirmininkas V. Būda.

8.2. *Kita veikla mokslo srityje*

Lapkričio 24-26 d. Rio de Žaneire (Brazilija) vyko 6-asis Pasaulio mokslo forumas, kuriame dalyvavo Lietuvos mokslo tarybos mokslinė sekretorė Brigita Serafinavičiūtė.

IX. SOCIALINIAI IR HUMANITARINIAI MOKSLAI

9.1. *Fizinė kultūra, sportas, antidopingas*

Gegužės 28-30 d. vyko 5-oji Tarptautinė ministrų bei aukšto rango pareigūnų, atsakingų už fizinį lavinimą bei sportą konferencija “MINEPS V”, kurioje dalyvavo Kūno kultūros ir sporto departamento prie Vyriausybės ir Vidaus reikalų ministerijos atstovai.

Rugsėjo 19-20 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje (Prancūzija) vyko 4-oji Tarptautinės konvencijos prieš dopingą sporte šalių konferencijos sesija, kurioje dalyvavo Kūno kultūros ir sporto departamento prie Vyriausybės Teisės skyriaus vedėja Kornelija Tiesnelytė ir Lietuvos antidopingo agentūros direktorė Ieva Lukošiuotė-Stanikūnienė.

Spalis 8 d. Pasaulinė antidopingo agentūra patvirtino atnaujintą Draudžiamų preparatų sąrašą, kuris įsigalioja 2014 m. sausio 1 d. Lietuva pastabų ir pasiūlymų sąrašo rengimo metu neteikė.

2013 m. atstovauti Lietuvos nacionalinei UNESCO komisijai Lietuvos tautinio olimpinio komiteto Kilnaus sportinio elgesio komitete buvo deleguotas Švietimo ir mokslo programų vadovas Arūnas Mark.

9.2. Kita veikla socialinių ir humanitarinių mokslų srityje

Gegužės 21 d. Nacionalinėje UNESCO komisijoje vyko Nacionalinio socialinių transformacijų valdymo programos (MOST) komiteto posėdis, kuriame buvo svarstomi administraciniai, veiklos pobūdžio ir sričių klausimai.

Gruodžio 2 d. Mykolo Romerio universitete vyko Mykolo Romerio universiteto ir Europos Socialinės apsaugos ir lygybės užtikrinimo institucijų asociacijos Nacionalinio MOST programos komiteto pirmininko A. Bitino organizuojama konferencija „Užimtumas, pensijos ir įdarbinimas Europos Sąjungoje“.

2011–2013 m. Lietuva buvo UNESCO Socialinių transformacijų valdymo programos (*Management of Social Transformations, MOST*) tarybos vicepirmininkė.

X. KOMUNIKACIJA IR INFORMACIJA

10.1. UNESCO programa Informacija visiems

Nuo 2000 metų veikianti UNESCO tarpvyriausybė programa *Informacija visiems* (angl. *Information for All programme, IFAP*) (toliau – Programa, IFAP) propaguoja galimybes naudotis informacija ir žiniomis visuotinei raidai. Ji skatina tarptautinį bendradarbiavimą ir partnerystę, laisvą minties ir žinių sklaidą, komunikacijos priemonių gausą.

2012 m. buvo pasiūlytos nacionalinių ekspertų kandidatūros į Programos darbo grupes: Vilmos Bačkiūtės, Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo departamento Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyriaus. specialistės, – į *Daugiakalbystės* darbo grupę ir prof. Renaldo Gudausko, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos generalinio direktoriaus, – į darbo grupę *Informacija vystymuisi*. Abu minėti nacionaliniai ekspertai 2013 m. buvo patvirtinti IFAP biuro.

Lietuva kandidatavo į Programos tarpvyriausybę tarybą ir 2013 m. lapkričio 17 d. į ją išrinkta ketverių metų kadencijai. 26 šalių atstovų sudaroma Taryba rūpinasi šios programos strategija ir sklaida. Lietuvoje šios Programos nacionalinio komiteto veikla yra nutrūkusi. Ieškoma būdų bendradarbiaujant su LR susisiekimo ministerija ir Informacinės visuomenės plėtros komitetu jį atkurti ir sutelkti atsakingų institucijų atstovus svariame darbe įgyvendinant Programą nacionaliniu lygiu ir indėliui tarptautiniu mastu, racionaliai pasinaudojant buvimo Taryboje privalumais.

Rugsėjo 9-12 d. Južno Sachalinske (Rusijos Federacija) vyko tarptautinė konferencija *Internetas ir socio-kultūrinės transformacijos informacijos visuomenėje*, kurią rengė UNESCO programos *Informacija visiems* Rusijos Federacijos komitetas ir partneriai. Daugiau nei 140 ekspertų, atstovaujančių daugiau nei 40 šalių, pristatė savo pranešimus ir įvairiais aspektais diskutavo apie interneto plėtros privalumus ir trūkumus. Lietuvai renginyje atstovavo Renaldas Gudauskas, Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius, UNESCO programos *Informacija visiems* darbo grupės *Informacija vystymuisi* narys. Jis konferencijoje pristatė pranešimą tema *Informacinių ir komunikacinių technologijų poveikis visuomenei*, taip pat dalyvavo darbo grupės, rengusios Sachalino deklaraciją, darbe.

Sachalino deklaracija: http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/sachalin/sakh_decl_eng_final.pdf

Spalis 16-17 d. Rygoje (Latvija) vyko IFAP, bendradarbiaujant su Latvijos nac. UNESCO komisija, Latvijos Respublikos aplinkos apsaugos ir regionų vystymo bei Užsienio reikalų ministerijomis, surengtas Pasaulinis ekspertų susitikimas dėl informacinės visuomenės etinių aspektų. Susitikime apie 100 dalyvių dalijosi patirtimi ir diskutavo, kaip geriausiai reaguoti

į galimybes bei etikos iššūkius informacinėje visuomenėje. Lietuvai jame atstovavo Ieva Žilionienė, Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus pavaduotoja.

Susitikime priimtos gairės, kuriose remiant interneto ir kitų informacinių technologijų naudojimą demokratijos labui, visuotinai pripažįstami saviraiškos laisvės, kaip pagrindinės žmogaus teisės, principai turi būti pripažinti, užtikrinti ir vienodai taikomi internete bei kitose informacinėse technologijose taip, kaip jie taikomi tradicinių formų žiniasklaidoje. Prieiga: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/news/riqa_meeting_ethics_guidelines.pdf

10.2. Medijų ir informacinis raštingumas (MIR)

Kovo mėn. Nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas kreipėsi į Švietimo ir mokslo ministerijos įstaigas, Lietuvos aukštųjų mokyklų komunikacijų studijų fakultetus užpildyti trumpą elektroninį UNESCO klausimyną informacinio raštingumo tema. Jo tikslas – sutelkti dirbančius medijų ir informacinio raštingumo srityje į Pasaulinį partnerystės aljansą, kuris apibendrintų pagrindines strategijas ir kryptingai skatintų MIR plėtrą ir poveikį visame pasaulyje, telktų bendruomenes kalbėti vienu balsu dėl tam tikrų svarbių klausimų, ypač kiek tai susiję su politika, ir pan. Ugdymo plėtotės centras palaikė šią iniciatyvą ir užpildė klausimyną.

Balandžio 18 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato iniciatyva įvyko susitikimas su Ugdymo plėtotės centro specialistais dėl informacinio raštingumo ugdymo aktualinimo ir sklaidos. Susitikime dalyvavo Ugdymo plėtotės centro informacinių technologijų skyriaus vedėja Daiva Drungilienė ir metodininkė Alvida Lozdienė, Ugdymo skyriaus vedėja Marija Bareikienė, Neformaliojo ugdymo skyriaus metodininkas Paulius Mieželis, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato komunikacijos programų vadovė Margarita Gaubytė. Diskusija buvo skirta informacinio raštingumo bendrojo lavinimo mokyklose problemoms ir galimybėms aptarti. Šiandien svarbu ugdyti gebėjimą kritiškai mąstyti ir vertinti viešąją informaciją. Tam ir buvo skirtas minėtas projektas, nes informacinis raštingumas neretai klaidingai tapatinamas su informacinių technologijų naudojimo įgūdžiais. Dažnai susiduriama su autorių teisių, asmens duomenų apsauga, etiketu, kurie gali būti pažeidžiami nežinant atitinkamų įstatymų, nesilaikant etikos normų ar tiesiog piktavališkai.

Spalio 30 d. komunikacijos programų vadovė M. Gaubytė dalyvavo Ugdymo plėtotės centro ir Prancūzų kultūros instituto rengtame susitikime su Prancūzijos švietimo ministerijos atstovu Marc Valette tema „Viešosios informacijos tekstų naudojimo ugdymo procese patirtis Prancūzijoje“. Buvo pristatytas Prancūzijos modelis integruojant informacinį raštingumą į mokymosi procesą ir jo naudą bei įtaką visuomenei.

Lapkričio 20 d. komunikacijos programų vadovė M. Gaubytė susitiko su Šiaurės ministrų tarybos biuro Lietuvoje patarėja kultūros ir švietimo klausimais Brigita Urmanaite aptarti bendradarbiavimo galimybių medijų ir informacinio raštingumo srityje. NORDICOM rekomenduoja Šiaurės ministrų tarybos biurams MIR ugdymą ir gerosios praktikos sklaidą kaip vieną iš galimų bendradarbiavimo sričių. Todėl buvo pasikeista turima informacija ir kontaktais, aptarti galimi bendradarbiavimo scenarijai.

10.3. Kalbinė įvairovė internete ir informacinėse technologijose

Gruodžio 6 d. komunikacijos programų vadovė M. Gaubytė susitiko su Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininke Daiva Vaišniene. Buvo pasidalinta informacija apie lietuvių kalbos situaciją, vietą bei galimybes informacinėse technologijose. Pirmininkė domėjosi UNESCO dokumentais, kuriuose išreikšta pozicija dėl kalbinės įvairovės kibernetinėje erdvėje.

10.4. Atviroji prieiga prie mokslinės informacijos ir tyrimų

UNESCO skatina ir remia atvirąją prieigą (AP) – galimybę visiems internetu pasiekti mokslinę informaciją, kad pasaulio žinių srautas, inovacijos būtų panaudojamos socialinės bei ekonominės plėtros labui.

2012 m. rugsėjo 5–7 d. Minske (Baltarusija) vyko UNESCO ir Baltarusijos nacionalinės bibliotekos organizuotos regioninės konsultacijos tema „Atviroji prieiga prie mokslinės informacijos ir tyrimų – koncepcija ir politika“, sutelkiant dėmesį į Rytų ir Vidurio Europą ir Baltijos šalis. Konsultacijos buvo surengtos siekiant didinti informuotumą apie atvirosios prieigos prie mokslinės informacijos galimybes, numatyti išskylančius iššūkius, vystyti regione atvirosios prieigos strategijas ir politiką, plėtoti partnerystę tarp suinteresuotųjų šalių. Lietuvai jose atstovavo prof. Rūta Marcinkevičienė, Lietuvos mokslo tarybos pirmininko pavaduotoja. Pasibaigus konsultacijoms buvo išplatintos rekomendacijos regiono šalims.

Atsižvelgdamas į UNESCO pageidavimą gauti Lietuvos poziciją, kaip šias rekomendacijas įgyvendinti Lietuvoje, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas pakvietė tam susitelkti šios srities ekspertus. Pirmasis įvairių institucijų, susijusių su atvirąja prieiga prie mokslinės informacijos, atstovų susitikimas įvyko 2013 m. sausio 4 dieną. Jo dalyviai išreiškė pageidavimą ir būtinybę prie Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos suformuoti įvairių institucijų atstovus telkiančią darbo grupę, kuri apibendrintų Lietuvos situaciją, teiktų siūlymus atitinkamoms institucijoms, tobulinant minėtąją sritį šalyje.

Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytus motyvus, Atvirosios prieigos prie mokslinės informacijos ir tyrimų darbo grupė Nacionalinės UNESCO komisijos Vykdomojo komiteto vasario 4 d. sprendimu Nr. 8VK-1 prie Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos 2013 metams sudaryta iš Lietuvos mokslo ir jį kurujančių institucijų atstovų: dr. G. Tautkevičienės, KTU bibliotekos Informacinių paslaugų skyriaus vedėjos, Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos atstovės (grupės pirmininkė); prof. R. Marcinkevičienės (Petrauskaitės), Lietuvos mokslo tarybos pirmininko pavaduotojos, Tarybos Socialinių ir humanitarinių mokslų komiteto pirmininkės; D. Numgaudžio, LR švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos nario; A. Paškevičienės, Lietuvos mokslų akademijos Leidybos skyriaus vadovės; dr. Ž. Petrauskienės VU bibliotekos Mokslinės informacijos duomenų skyriaus vedėjos; dr. V. Petrikaitės, Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjungos pirmininkės; dr. R. Skirmanto, Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro Mokslo politikos ir stebėsenos skyriaus metodininko; R. Valančiausko, Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros Inovacijų paramos ir technologijų perdavimo vyr. specialisto. Šios darbo grupės tikslas – būti telkiančiu dariniu, kuris apibendrintų Lietuvos situaciją, teiktų siūlymus atitinkamoms institucijoms, tobulinant minėtąją sritį šalyje.

Įvyko du minėtos darbo grupės posėdžiai (sausio 4 ir gegužės 23 d.), grupės nariai informacija dalinosi visus metus.

Vasario mėnesį išsiųstas atsakymas UNESCO Sekretariatui *Open Access to Digital Scientific Information. Its status quo in Lithuania and the position of Lithuanian research-related institutions to OA* susilaukė dėmesio dalintis AP sklaidos patirtimi. Jame išreikšta pozicija, kad Lietuva iš esmės palaiko AP kaip laisvą nemokamą prieigą ne tik prie viešojo sektoriaus mokslo publikacijų, bet ir prie duomenų, nes ji daro mokslinę informaciją geriau matomą ir paveikią. Iš rekomendacijose išvardintų AP privalumų Lietuvos mokslo bendruomenei itin svarbūs yra šie: galimybė per įvairius publikavimo kanalus išsaugoti daugelio disciplinų, mokslo paradigmu ir mokyklų, požiūrių, temų, nacionalinių mokslo kalbų įvairovę; palengvinta mokslinės informacijos paieška ir palyginimas, apsauga nuo mokslinės veiklos dubliavimo. Taip pat nurodyta tai, kad mokslo finansavimo ir politikos požiūriu AP yra vertinga dėl jos atveriamų galimybių: gerinti mokslo finansavimo aiškumą ir atsiskaitomybę, vertinti jau paskelbtus tekstus suteikiant kitokį vaidmenį vertintojams ir visai interaktyviai mokslo bendruomenei, pakartotinai panaudoti mokslinių tyrimų duomenis ir publikacijas, skelbti atnaujintas ir patobulintas publikacijas, puoselėti akademinę

etika. Nurodytos problemos, su kuriomis šiandien susiduria AP, t. y. teisiniai aspektai, tarp jų ir autorių ir leidėjų teisės, ekonominis rentabilumas, AP būtinos infrastruktūros sukūrimas ir palaikymas, technologinės problemos ir standartai, skirtingos atskirų disciplinų galimybės atsiverti ir skirtinga atskirų šalių politika AP atžvilgiu verčia aktyviau bendradarbiauti ir taip ieškoti bendrų būdų joms spręsti. Pažymėta, kad Lietuvoje AP turi gerą teisinį pagrindą AP kurtis ir tarpti. Mokslo ir studijų įstatyme numatyta prievolė viešai skelbti mokslo rezultatus iš dalies įgyvendinama Lietuvos mokslo tarybos. Kelios asociacijos – Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacija LMBA ir Lietuvos akademinių bibliotekų informacinės infrastruktūros mokslui ir studijoms palaikymo ir plėtros konsorciumas (LABIIMSPPK) tiesiogiai rūpinasi AP diegimu. Jau veikia ir yra toliau kuriama nacionalinė talpykla – Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka eLABa, kurios sudėtinė dalis yra Elektroninių tezių ir disertacijų informacinė sistema ETD. Jau kuris laikas kuriami tarpinstituciniai mokslo publikacijų ir mokslo duomenų archyvai (visatekstė duomenų bazė Lituanistika, Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų archyvas LIDA, Nacionalinis mokslo tyrimų duomenų archyvas MIDAS), kuriamos institucinės mokslo informacijos talpyklos (VDU, VGTU, ASU, Kauno kolegija, MRU, LSMU). Lietuvos institucijos dalyvauja tarptautiniuose AP projektuose ir iniciatyvose: 7BP projektuose OpenAIRE, OpenAIREplus. Lietuvos nacionalinėje bibliotekoje eLABa sukaupti duomenys patenka į tarptautines jungtines talpyklas DART-Europe, DRIVER, NDLTD ir kt.

Atsiliepiant į UNESCO ir Europos Komisijos (*Commission Recommendation of 17.7.2012 on access to and preservation of scientific information*), kvietimus remti AP, parengti kreipimaisi Lietuvos mokslo ir studijų institucijų vadovams, Lietuvos universitetų rektorių konferencijai ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl atvirosios prieigos prie mokslinės informacijos palaikymo ir rekomendacijų.

Buvo kreiptasi ir į Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetą, Švietimo ir mokslo ministeriją, Lietuvos mokslo tarybą, Lietuvos mokslų akademiją, kad nurodytų už atvirąją prieigą prie mokslo informacijos Lietuvoje atsakingą instituciją ar institucijas. Sekant EK direktyvų nuorodomis, ŠMM kreipėsi dėl AP veiklų koordinavimo į LMT, buvo sudaryta darbo grupė, kurią sudaro ŠMM ir LMT atstovai.

Lapkričio 5 d. Vilniuje (ISM Vadybos ir ekonomikos universitete) vyko OpenAIRE (ES projektas, skirtas AP infrastruktūros ir šios srities tyrimų Europoje plėtrai) seminaras „Atvirosios prieigos infrastruktūros teisiniai klausimai ir tęstinumo užtikrinimas“, kuriame dalyvavo per 100 AP ekspertų iš 28 šalių. Jame dalyvavo darbo grupės nariai ir nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato komunikacijos projektų vadovė M. Gaubytė. Renginio metu daugiausiai dėmesio buvo skiriama atvirosios prieigos teisiniams klausimams bei efektyviausių verslo modelių atvirosios prieigos projektams palaikyti analizei bei paieškai.

OpenAIRE šiuo metu rengia dvi studijas, kuriose analizuojami teisiniai ir tęstinumo užtikrinimo klausimai. Teisinių klausimų studija parengs rekomendacijas dėl licencinių sutarčių taikymo moksliniams duomenims OpenAIRE projekte. Tęstinumo užtikrinimo ir verslo modelių studija įvertins nuolatinio infrastruktūros palaikymo kaštus, identifikuos pagrindinius dalyvius ir pateiks rekomendacijas dėl priimtinausio verslo modelio.

Siekiant plėsti supratimą apie AP, parengtos dvi laidos: LRT radijo laidoje „Žinių amžius“ darbo grupės atstovai pristatė atvirąją prieigą (2013-04-03) (http://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1007143556/ziniu_amzius_2013-04-03_16_03); Jaunųjų mokslo populiarintojų 2013-04-13 laida „Mokslo sriuba“ (<http://www.youtube.com/watch?v=zMI1z1bGCwk>).

Gruodžio 12 d. vykusioje LITMIS konferencijoje buvo diskutuojama apie AP situaciją Lietuvoje, nacionalinės talpyklos eLABa, ekspertinės duomenų bazės „Lithuanistika“, mokslo duomenų talpyklų LiDA ir MIDAS kūrimo eiga, pristatytos OpenAIRE ir DARIAN projektų veiklos, taip pat UNESCO AP darbo grupės veikla. Įvairių AP iniciatyvų ir projektų atstovai dalyvavo diskusijoje „Informacija mokslui ir studijoms – atvirumo problema ir numatomi sprendimai“.

10.5. UNESCO programa Pasaulio atmintis

Įgyvendinant UNESCO programą *Pasaulio atmintis*, skirtą dokumentiniam paveldui, 2013 metais pagrindinė veikla buvo skirta nacionalinio registro pildymui (paraiškų analizei bei atrankai).

Įvyko 3 Nacionalinio komiteto Pasaulio atmintis posėdžiai (gegužės 15, rugsėjo 20 ir lapkričio 15 d.). Juose buvo svarstomos pateiktos paraiškos, taip pat ekspertų kandidatūros joms ekspertuoti, organizaciniai registro pildymo aspektai.

2012 m. lapkričio mėnesį išplatintas kvietimas iki 2013 m. gegužės 1 d. teikti paraiškas įtraukti dokumentinio paveldo objektus į nacionalinį registrą Pasaulio atmintis. Gauta 16 paraiškų. Komitetas iš jų atrinko 8 ir teikė ekspertams. Kiekvieną paraišką ekspertavo po 2 ekspertus, iš viso 16 ekspertų. Gavus ekspertų išvadas ir pasiūlymus, Komitetas nusprendė į nacionalinį registrą Pasaulio atmintis 2013 metais įrašyti 7 dokumentinio paveldo objektus:

Nr. 50. *Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego od Nayiasnieyszego Hospodara Króla J. M. Zygmunta Augusta Roku 1564 w Bielsku wydany*, arba Antrasis Lietuvos Statutas

Regioninės reikšmės, saugomas Vilniaus universiteto bibliotekoje

Nr. 51. *Rikovijus, Jonas. Neues... Gesangbuch... = Naujos... giesmju knygos... Karaliaučius, 1685*

Regioninės reikšmės, saugomas Vilniaus universiteto bibliotekoje

Nr. 52. *Kristijono Donelaičio autografi: Donalitius C. Pawasario Linksmybės; Wasaros darbai: [poemos „Metai“ dalys]; Fortsetzung: [fragmentas apie Selmo trobą; su laiško nežinomam adresatui nuotrupa]; [Laiškai]: Szirdings' Brolau! S. T. Hochzuehrender, Mein geliebter, schoner Freund! Tolminkemen, d. 16. August 1777: [du laiškai Valtarkiemio kunigui J. G. Jordanui].*

Regioninės reikšmės, saugomi Lietuvių literatūros ir tautosakos institute

Nr. 53. *Gromata vieno gaspadoriaus būrams apie ganyklų perdalijimo naudą / iš vok. k. vertė R. D. [Kristijonas Donelaitis]. – [Karaliaučius, po 1769 XI 19]*

Regioninės reikšmės, saugoma Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje

Nr. 54. *Lietuvoje leistos knygos hebrajų kalba, 1759–1900 m.*

Regioninės reikšmės, saugomas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje

Nr. 55. *Lietuvių mokslo draugijos tautosakos rinkiniai, XIX–XX a. I pusė*

Nacionalinės reikšmės, saugomi Lietuvių literatūros ir tautosakos institute ir Vilniaus universiteto bibliotekoje

Nr. 56. *Kėdainių kino studijos „Mėgėjas“ sukurtų filmų kolekcija, 1963–2004 m.*

Nacionalinės reikšmės, saugoma Kėdainių kino studijoje „Mėgėjas“

Lapkričio 27 d. Lietuvių literatūros ir tautosakos institute vyko UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ nacionalinio registro liudijimų teikimo šventė. Renginyje dalyvavo Irena Degutienė, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotoja, Litanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisijos pirmininkė, kultūros ministro patarėja Audronė Misikonienė, Tomasz Komorowski, Lenkijos nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ narys, Lietuvos atminties institucijų vadovai ir darbuotojai, žiniasklaidos atstovai. Prieš renginį Lietuvių literatūros ir tautosakos institute (Antakalnio g. 6, Vilnius) vyko spaudos konferencija, kurioje dalyvavo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė dr. Marija Drėmaitė, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto direktorius dr. Mindaugas Kvietkauskas, Nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ pirmininkė, Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Informacijos išteklių formavimo ir vystymo centro direktorė Jolita Steponaitienė.

Lapkričio 27 d. nacionalinis komitetas susitiko su Tomaszu Komorowskiu, Lenkijos nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ nariu, Lenkijos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato darbuotoju. Lenkija aktyviai dalyvauja įgyvendindama UNESCO programą „Pasaulio atmintis“, todėl buvo pasidalinta šalių aktualijomis įgyvendinant UNESCO programą „Pasaulio atmintis“, nacionalinių ir tarptautinio registro pildymo ypatumais. Taip pat aptarta galimybė ieškoti bendrų dokumentinio paveldo objektų, kuriuos būtų galima teikti įrašyti į tarptautinį

registrą. Šis susitikimas surengtas siekiant tobulinti nacionalinio komiteto veiklą ir su programos įgyvendinimu susijusius dokumentus – registro ir komiteto nuostatus.

Sausio 16 – vasario 13 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salėje eksponuota paroda „Žinutė ateičiai“, skirta UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ 20 metų sukakčiai, kuri minėta 2012 metais. Ją surengė Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija ir Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokyklos moksleiviai, vadovaujami mokytojų Rasos Kriščiūnaitės–Kesminienės ir Igno Dzedulionio.

Vasario mėn. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos kandidatūra pateikta UNESCO/Jikji apdovanojimui „Pasaulio atmintis“ apdovanojimui gauti (UNESCO/Jikji Memory of the World Prize). Apdovanojimas buvo įsteigtas Pietų Korėjos iniciatyva 2004 m., pagerbiant seniausios pasauliui žinomos knygos „Buljo jikji simche yojeol“ įrašymą į Tarptautinį registrą „Pasaulio atmintis“. Piniginis apdovanojimas kas dveji metai skiriamas asmenims, institucijoms, nevyriausybinėms organizacijoms už svarų indėlį saugant dokumentinį paveldą bei skatinant jo prieigą ir žinomumą. Šiomet apdovanojimas paskirtas ADABI (Apoyo al Desarrollo de Archivos y Bibliotecas) – Meksikoje veikiančiai pilietinei asociacijai, kuri aktyviai dirba palaikydama archyvų ir bibliotekų, kurių dokumentinis paveldas yra pavojuje, vystymą.

10.6. Minimos dienos

10.6.1. Išplatinti pranešimai šių pasaulinių dienų proga

Vasario 13-ąją antrą kartą radijo transliuotojai buvo pakviesti minėti *Pasaulinę radijo dieną*. Pranešime UNESCO Geros valios ambasadorius žinių visuomenei Prezidentas Valdas Adamkus šios dienos proga pabrėžė radijo ir istorijos ryšį, kai radijas telkė tautą svarbiais jos apsisprendimo momentais.

Gegužės 3 d. – *Pasaulinė spaudos laisvės diena*. Jos tema šiais metais – „Saugiai kalbėti: užtikrinti išraiškos laisvę žiniasklaidoje“. Pranešimas parengtas kartu su Aldona Žemaityte-Petrauskiene, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos nare, Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos pirmininko pavaduotoja, kuri priminė žodžio ir spaudos laisvės kainą prieš dvidešimt metų, kai buvo nužudytas žurnalistas Vitas Lingys, taip pat įvardijo šių dienų žiniasklaidos problemas – bandymus žiniasklaidos laisvę panaudoti savanaudiškiems užsakovų tikslams, jautrią profesinės etikos temą.

Spalis 27 d. – *Pasaulinė audiovizualinio paveldo diena*. Pranešime pabrėžta tai, kad audiovizualinis paveldas labai pažeidžiamas ir dėl sparčios technologijų raidos kartais jau nebeprieinamas, todėl jam būtinas ypatingas dėmesys saugant bei perkeltiant į šiuolaikiškus formatus. Taip pat pakviesta į Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos ir Nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ kartu su Lietuvos centriniu valstybės archyvu ir VŠĮ „Meno aviliu“ rengiamą šios dienos minėjimą.

Spalis 24 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje buvo paminėta *Pasaulinė audiovizualinio paveldo diena (spalis 27)*, kurios tema šiemet – „Saugokime paveldą ateities kartoms“. Renginyje supažindinta su UNESCO programa „Pasaulio atmintis“ ir jos registrais. Lietuvos centrinio valstybės archyvo direktoriaus pavaduotoja Valerija Jusevičiūtė pristatė, kaip audiovizualinį paveldą saugo ir vartotojams patraukliausiu būdu pateikia Lietuvos centrinis valstybės archyvas, įgyvendinęs ES struktūrinių fondų bei Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis finansuotą projektą „Lietuvos dokumentinis kinas internete (e-kinas)“ ir sukūręs pirmąjį Lietuvoje virtualų dokumentinio kino archyvą www.e-kinas.lt. Renginio pagrindinis akcentu tapo suskaitmeninto ir restauruoto režisieriaus Almanto Grikevičiaus dokumentinio filmo „Laikas eina per miestą“ (1966) peržiūra. Filmą, jo restauravimo aspektus pristatė pasidalino VŠĮ „Meno avilys“ projektų vadovė, kino istorikė Lina Kaminskaitė-Jančorienė.

Apie audiovizualinį paveldą kalbėta spalio 24 d. LRT Klasikos laidoje *Ryto allegro*, kurioje dalyvavo sekretoriato komunikacijos programų vadovė M. Gaubytė, Lietuvos centrinio valstybės archyvo direktoriaus pavaduotoja V. Jusevičiūtė ir kino istorikė L. Kaminskaitė-Jančorienė.

10.7. Kita veikla, susijusi su informacija ir komunikacija

Sausio mėn. išplatintas kvietimas teikti paraiškas dalyvauti nuotoliniuose kursuose tema „Medijų ir informacinis raštingumas bei tarpkultūrinis dialogas“, rengiamuose vasario 25 – gegužės 31 d. Kvinslando technologijos universiteto (Australija). Paraiškas pateikė dvi pretendentes iš Lietuvos: komunikacijų studentė Ieva Vaitkevičiūtė ir mokytoja Lina Butkutė. Pretendentės atrinktos nebuvo.

XI. RENGINIAI NACIONALINĖS UNESCO KOMISIJOS GALERIJOJE

2013 m. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje vyko parodų atidarymai, paskaitos, leidinių pristatymai, susitikimai, mokymai, tarptautinių dienų sukakčių minėjimai, kūrybinės dirbtuvės, surengta 13 parodų.

Sausio 16–vasario 13 d. Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės m-klos mokinių darbų vyko paroda „**Žinutė ateičiai**“, skirta UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ 20 – mečiui.

Vasario 15–kovo 11 d. vyko Labdaros ir paramos fondo „Jauniems“ fotografijų paroda „**Misija Sibiras’12. Chakasija**“. Surengti 4 projekto „Misija Sibiras“ dalyvių susitikimai su Vilniaus mokyklų moksleiviais, vyko projekto dokumentinės vaizdo medžiagos peržiūra. Parodos atidarymas **Vasario 16-osios** minėjimui.

Kovo 13–balandžio 10 d. vyko jaunos menininkės **Sigitos Sukackaitės** pirmoji personalinė grafikos paroda „**Manomas – menamas**“.

Balandžio 12–23 d. vyko paroda „**Architekto Otto Bartning kūrybos paveldas Europoje**“. Balandžio 12 d. įvyko ir speciali paskaita ciklo „UNESCO paveldas pasaulyje ir Lietuvoje“ paskaita „Architekto Otto Bartning kūrybos pristatymas“, kurią skaitė architektūros istorikas dr. Vaidas Petrulis ir Otto Bartning bažnyčių asociacijos vadovas Immo Witting (Vokietija).

Balandžio 18 d. paminėta **Tarptautinė paminklų ir paminklinių vietovių diena**. Šios dienos tikslas – atkreipti visuomenės dėmesį į nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių įvairovę, jų trapumą bei pastangas juos išsaugoti visame pasaulyje. Atsižvelgiant į tai, kad 2013 metu tema buvo „Švietimo paveldas“ (Heritage of Education), bendradarbiaujant su VŠĮ „Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra“ Vilniaus universiteto Paveldosaugos magistrantams Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė skaitė paskaitą apie UNESCO Pasaulio paveldo aktualijas Lietuvoje.

Balandžio 24–gegužės 6 d. vyko paroda „**Gyvybės medis: lietuvių kryždirbystė ir kryžių simbolika**“, skirta **Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos 10-mečiui** paminėti. Parodos atidarymo metu pristatytas leidinys „Saldus medis gyvenimo. Lietuviška kryždirbystė“, kurį išleido Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija. Leidinio autoriai: Rūta Ambrasūnienė ir Sigutė Chlebinskaitė. Leidinį parėmė 2010–2012 m. UNESCO dalyvavimo programa ir Orlen Lietuva. Leidinys išplatintas suinteresuotoms kultūros organizacijoms.

Gegužės 2 d. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, bendradarbiaudama su Nyderlandų karalystės ambasada ir Modernaus meno centru, surengė Motinos ir Tarptautinei akušerių dienoms skirtus renginius. LNUK galerijoje įvyko fotografės ir gimdyvių padėjėjos Sophie Bos paskaita „**Gimdyvių padėjėjos (graik. doula) Nyderlanduose**“. Balandžio 30–gegužės 8 d. Modernaus meno centre vyko Sofijos Bos fotografijų paroda „**Išsipildymas**“. Fotografijų parodos „Išsipildymas“ autorė Sofie Boss savo parodą padovanojo Lietuvos akušerių sąjungai.

Gegužės 8–21 d. vyko **Juodkrantės dailininkų** (Kristinos Danilevičienės, Alberto Danilevičiaus, Ulos Danilevičiūtės, Jūratės Bučmytės, Alberto Krajinsko) paroda „**Smėlio – vėjo – vandens ženklai**“. Gegužės 15 d. įvyko vieša Jūratės Bučmytės ir Alberto Krajinsko paskaita/video pristatymas „**Medinis marių feisbukas**“ apie Kuršių marių istorinių ženklų formavimosi istorinius ypatumus.

Gegužės 22–birželio 10 d. vyko **Tosen Iwasaki** kaligrafijos paroda „**The Sense of Wonder**“. Parodos atidarymo, surengto bendradarbiaujant su Japonijos ambasada, metu autorė demonstravo tradicinį japonų kaligrafijos meną.

Birželio 11–20 d. vyko originalių informacinių standų „Lietuva pašto siuntoje“ paroda apie Lietuvos paveldo vertybes, įrašytas į UNESCO sąrašus, skirta **Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai**.

Birželio 26– liepos 3 d. vyko Tarptautinių kūrybinių dirbtuvių dalyvių, Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos dailės akademijų studentų ir dėstytojų, darbų paroda „**Freska – dailyraštis ant sienos**“.

Liepos 5–rugpjūčio 28 d. vyko **Viltės Bražiūnaitės** fotografijų paroda „**Lietuva Izraelyje: iš atminties į dabartį**“.

2013 m. liepos 5 d. 19–23 val. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje vyko „**Kultūros nakties**“ renginiai – „Lietuva Izraelyje: iš atminties į dabartį“. „Kultūros nakties“ svečiams pristatytas iš surinktų projekto „Lietuva Izraelyje“ dalyvių, Vilniaus Šv. Kristoforo gimnazistų atsiminimų sudėliotas vientisas, sklandus pasakojimas apie kultūrą, padariusią įtaką viso pasaulio kultūriniam paveldui. Muzikiniais kūriniais, fotografijomis, dokumentiniais filmais, užrašytomis istorijomis bei video medžiaga, kurioje užfiksuoti litvakų pasakojimai, buvo siekiama atskleisti vienos tautos patirties ir atminties svarbą, sudėtingos žydų istorijos sklaidą ją išgyvenusių žmonių kasdienybėje. Projektą pristatė Vilniaus Šv. Kristoforo gimnazijos mokytojai: Vytautas Toleikis, Dainora Eigminienė, fotografijų parodos autorė Viltė Bražiūnaitė, instaliacijos autorius Daniel Paulius Masiulis. „Izraelio dienoraščius“ skaitė Ieva Toleikytė. Muzikinius – poetinius kūrinius, parengtus pagal Mošės Kulbako, Grigorijaus Kanovičiaus tekstus, liaudies dainas jidiš, hebrajų, lietuvių kalbomis atliko Dominyka Čiplytė, Gintė Marija Gylytė, Emilija Vaiginytė. „Kultūros nakties“ metu taip pat vyko: projekto „Lietuva Izraelyje“ dokumentinės vaizdo medžiagos / interviu su Dovydu Zundelovičiumi, Viačeslavu Ganelinu peržiūra (operatorius Vaidotas Reivytiš, kalbino Ieva Sadauskaitė, Mantas Tamošaitis, Vytautas Toleikis); dokumentinio filmo „IZKOR: Slaves of Memory“ („IZKOR: Atminties vergai“) peržiūra (hebrajų kalba, angliški subtitrai, trukmė: 1 val. 37 min., rež. Eyal Silvan).

Rugpjūčio 30–rugsėjo 30 d. vyko **Ramūno Danisevičiaus** fotografijų paroda „**Mokykla su Meile**“, skirta **M.Lukšienės 100-mečiui** paminėti. Parodos atidaryme dalyvavo Meilės Lukšienės dukra Ingė Lukšaitė, Lietuvos Respublikos Prezidentės vyriausioji patarėja Virginija Būdienė, Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų gimnazijos jaunieji muzikai – styginių kvartetas, Vilniaus „Vyturio“ pradinės mokyklos direktorė Aušra Drumstienė.

Spalio 3–spalio 28 d. vyko **Sadao Mino** (Japonija) **popieriaus wash**i paroda, o spalio 4 d. – dvejų kūrybinės dirbtuvės. Pirmoji grupė buvo sudaryta iš jaunųjų grafikų, Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų gimnazijos moksleivių, antroji – suaugusiųjų: profesionalių grafikų ir šio meno mėgėjų.

Spalio 30–gruodžio 2 d. vyko **Valerijos Dichavičienės** fotografijų paroda „**Jie buvo šalia mūsų**“, skirta **Vėlinėms**. Parodą atidarė Valerija ir Rimantas Dichavičiai bei Lietuvos fotomenininkų sąjungos pirmininkas Jonas Staselis.

Lapkričio 11 d. LNUK galerijoje skaityta paskaita Vilniaus dailės akademijos magistrantams **apie UNESCO veikimo principus paveldosaugos srityje**, Lietuvos aktualijas ir problematiką. Paskaitą skaitė Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Gruodžio 4–2014 m. sausio 6 d. bendradarbiaujant su **Čekijos Respublikos ambasada** surengta **Tomáš Zahradníček** fotografijų paroda „**20 metų Prahos aikštėse**“.

Gruodžio 9 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje skaityta paskaita Lietuvos Respublikos restauratorių sąjungos suaugusių tobulinimo programos „Kultūros vertybių restauravimo ir konservavimo teorija ir šiuolaikinės technologijos“ restauratoriams **apie UNESCO veiklą, tikslus ir Lietuvos aktualijas paveldo srityje**. Paskaitą skaitė Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

Gruodžio 16 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje skaityta paskaita Vilniaus universiteto Teisės fakulteto magistrantams **apie UNESCO tarptautinius dokumentus, jų sandarą, tikslus, aktualijas ir problematiką paveldosaugos srityje Lietuvoje ir pasaulyje**. Paskaitą skaitė Paveldo programų vadovė Rugilė Balkaitė.

2013 m. pabaigoje Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas patvirtino **2014 m. parodų planą**. Numatyta surengti 13 Lietuvos, Kanados, Kolumbijos, Belgijos, Prancūzijos ir Italijos autorių parodų.

XII. LIETUVOS NACIONALINĖS UNESCO KOMISIJOS PATRONAŽAS

12.1. 2013 m. Nacionalinės UNESCO komisijos suteiktas patronažas projektams ir renginiams

Kinijos neįgaliųjų meno trupės „My Dream“ pasirodymai. 2013 m. gegužės 1 dieną Klaipėdoje ir gegužės 3 dieną Vilniuje įvyko Kinijos neįgaliųjų meno trupės „My Dream“, kuriai Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė savo patronažą, o UNESCO už atsidavimą muzikai ir scenos menui, kurio nevaržo jokia negalia, jokie fiziniai apribojimai, suteikė „Menininkų už taiką“ vardą, pasirodymai. Jos veikla aktualizuoja inkliuzinio ir kokybiško švietimo iššūkius, išryškina kliūtis ir problemas, su kuriomis susiduria neįgalieji švietimo srityje, skatina kurti veiksmingas programas, kurios padėtų tas problemas spręsti. „Menininkų už taiką“ vardas iki šiol yra suteiktas tik penkioms dešimtims tarptautiniame meno pasaulyje garsių asmenybių ir grupių, kurie pasitelkdami savo įtaką, charizmą bei prestižą skleidžia žinią apie UNESCO misiją ir programas kultūros, švietimo ir mokslo srityse. Pasirodymus nemokamai turėjo teisę stebėti Lietuvos vaikai ir suaugusieji, turintys negalią. Detalios veiklos ataskaitos nepateikė.

XVI tarptautinis Thomo Manno festivalis „Tėvynės ieškojimas“. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė patronažą XVII tarptautiniam Thomo Manno festivaliui „Tėvynės ieškojimas“, kuris organizuojamas Thomo Manno kultūros centro liepos 13–20 dienomis Nidoje. Festivalis organizuojamas kasmet, liepos mėnesio trečiąją savaitę. Tai vienas didžiausių ir garsiausių vasaros sezono kultūros renginių Neringoje, pasižymintis aukšto lygio muzikine programa, įkvepiančiomis diskusijomis ir kino naktimis, pritraukiantis ir Lietuvos gyventojus, ir užsienio svečius. Detalios 2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

13-oji Nacionalinė bibliotekų savaitė. Kasmet balandžio 23-iąją UNESCO mini Pasaulinę knygos ir autorių teisių dieną. Tai vienas iš būdų, kuriuo siekiama skatinti skaitymą, leidybą bei intelektinės nuosavybės (autorių teisių) apsaugą. Šia proga Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė savo globą 2013 m. balandžio 23–29 d. Lietuvos bibliotekininkų draugijos jau tryliktą kartą skelbiamai Nacionalinei bibliotekų savaitei, kurios šūkis „Nežinai? Pėdink į biblioteką!“. Šiais metais Nacionalinė bibliotekų savaitė buvo skirta jauniems bibliotekų lankytojams: vaikams, paaugliams, jaunimui. Paskelbtas konkursas, kuriuo siekta skatinti mokyklinio amžiaus vaikus, jaunimą originaliai mąstyti bei kurti ir skaitant lietuvių ir užsienio autorių kūrinius rašyti recenzijas, atsiliepimus, kurti iliustracijas. Konkurse dalyvavo 122 Lietuvos bibliotekininkų draugijai priklausančių bibliotekų, įsijungė švietimo įstaigos. Lapkričio 27 d. Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje surengta baigiamoji konferencija „Socialiai atsakingas verslas Lietuvos vaikų ateičiai“, kuriame dalyvavo projekto dalyviai, tėvai, jo metu aptarta projekto rezultatai, pristatytas projekto dalyvių darbais iliustruotas 2014 m. kalendorius, apdovanoti nugalėtojai. Vykdydama šį projektą ir konkursą Lietuvos bibliotekininkų draugija prisidėjo prie Lietuvos vaikų ir jaunimo skaitymo didinimo, kūrybiškumo ugdymo, lietuvių ir užsienio grožinės literatūros populiarinimo, į veiklas įtraukė ir socialiai pažeidžiamus jaunus žmones.

Labdaros ir paramos fondo „Jauniems“ projektas „Misija Sibiras‘13“. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė savo globą LPF „Jauniems“ 2013–2014 metais įgyvendinamam projektui „Misija Sibiras‘13“ (13-ajai ekspedicijai), kuriuo siekiama skatinti jaunimo pilietiškumą ir patriotiškumą, puoselėti jaunimo domėjimąsi valstybės istorija, taip pat skatinti kartų dialogą ir tarpusavio supratimą, formuoti teigiamą patriotiško ir pilietiško jaunimo įvaizdį visuomenėje bei ją informuoti. LNUKS Generalinė sekretorė Marija Drėmaitė tapo projekto Patarėjų tarybos nare. Projektas yra tęstinis. Ekspedicija prasidėjo liepos 17 d. – Pasaulio lietuvių vienybės dieną. Ekspedicijos tikslas yra sutvarkyti lietuvių palaidojimo vietas, susitikti su ten dar gyvenančiais lietuviais bei vietos bendruomenėmis. Ekspedicija vyko Tiumenės srityje

(Rusijos Federacijoje). Po ekspedicijos vyko jos pristatymas visuomenei: iki 2014 sausio 21 d. suorganizuoti 74 susitikimai su projekto dalyviais įvairiose Lietuvos vietose. Ir toliau planuojama tęsti veiklų pristatymus. Ekspedicijos išpūdžiais remiantis sukurtas dokumentinis filmas, kuris bus pristatomas 2014 m. pradžioje, taip pat surengtos fotografijų parodos.

Meninis projektas „3 žodeliai ir 30 dukatų“. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė patronažą projektui, skirtam Oskaro Milašiaus pasakai „3 žodeliai ir 30 dukatų“, kuriuo siekiama akcentuoti nematerialias vertybes, pristatyti lietuvių ir prancūzų kalbų sąveiką. Bendradarbiaujant įvairiems Lietuvos ir Belgijos menininkams (grafikams, tapytojams, skulptoriams ir t.t.) 2013 m. gegužės 24 d. surengta tarptautinė grupinė paroda Užupio Meno inkubatoriaus galerijoje „Galera“ (parodos koordinatoriai Tomas Čepaitis ir Florian Kiniques). Detalios 2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

Leidybos projektas „Kerintis Iranas: toli ir arti“. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė patronažą dr. Ritos Matulionytės leidybos projektui „Kerintis Iranas: toli ir arti“, – tai knyga apie įvairius gyvenimo Irane aspektus, Irano istoriją ir kultūrą. Knygos pristatymas vyko Nacionalinė UNESCO komisijos galerijoje. Detalios 2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

Kompozitoriaus Vytauto Juozapaičio oratorijos „Mažvydas“ koncertas. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė patronažą VšĮ „Kaisakas“ įgyvendinamam projektui – 2013 m. gegužės 21 d. surengtam autoriniam kompozitoriaus Vytauto Juozapaičio koncertui, kuriame atlikta oratorija „Mažvydas“, sukurta pagal 1547 m. išleistas Martyno Mažvydo giesmes. Renginys skirtas paminėti M. Mažvydo 450-ąsias mirties metines. Renginio kuratorius – Kazimieras Juraitis. Detalios 2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

Knyga „Milžinas mažylis“. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė patronažą Kotrynos Zylės kūriniai-knygai „Milžinas iš skraidančių ežerų šalies“. Knygoje moderniomis priemonėmis pristatoma lietuvių tautosaka, etninė kultūra, skaitytojas supažindinamas su UNESCO materialaus ir nematerialaus paveldo vertybėmis: Kuršių nerija, Kernavės archeologine vietoje, sutartinėmis, lietuvių polifoninėmis dainomis, kūriniais skatinamas vaikų literatūrinis domėjimasis. Po patronažo gavimo knyga pristatyta leidyklai „Aukso žuvis“, sutarta dėl knygos išleidimo 2014 m. sausio mėnesį. Knygos pavadinimas pakeistas į „Milžinas mažylis“. 2013 m. spalio 1 d. paleista internetinė svetainė www.milzinas.lt, skirta pristatyti knygos rašymo procesą ir pamažu dominti būsimus skaitytojus. 2014 m. sausio 20 d. pristatytas video klipas, trumpai supažindinantis su kūriniumi ir kviečiantis į knygos pristatymą. Knygos pristatymas žiniasklaidai vyko Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje vasario 5 d.

12.2. 2013 metais tęsiama projektų globa

Socialinė-educacinė iniciatyva *Visa Lietuva skaito vaikams*. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija yra suteikusi patronažą tęstiniam projektui *Visa Lietuva skaito vaikams* (www.vlsv.lt). Tai švietėjiška ir socialinė iniciatyva, skirta visai Lietuvos ir pasaulio lietuvių bendruomenei. Iniciatyvą Lietuvoje, remdamasis kitų Europos šalių (Lenkijos, Čekijos, Slovakijos, Slovėnijos) panašia patirtimi, įgyvendina labdaros ir paramos fondas *Mažojo Princo fondas*, kuris 2011 m. birželio 1 d. Lenkijoje pasirašė tarptautinę deklaraciją *All of Europe reads to kids*. Įvairių skaitymo akcijų ir socialinių projektų metu suaugusieji raginami skaityti vaikams balsu namie bei ugdymo įstaigose ir tokiu paprastu būdu efektyviai skatinti suaugusiųjų ir vaikų tarpusavio ryšių stiprinimą, gerinti vaikų emocinę sveikatą bei intelekto vystymąsi. Detalios 2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

Mokslo populiarinimo projektas „Mokslo sriuba“. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija globoja mokslo populiarinimo projektą – internetinės televizijos laidą „Mokslo sriuba“. Tai laidų ciklas, skirtas populiarinti mokslą ir mokslininko specialybę, plėsti žinių visuomenę bei supažindinti su mokslo ir technologijų dabartimi ir ateitimi, sudėtingus dalykus pateikiant

patrauklia visuomenei forma, taip pat apžvelgiamos naujausios technologijos, neįtikėtini eksperimentai ir ateities mokslo iššūkiai. Detalios 2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

Kultūrinės įvairovės skatinimo projektas „CAUCULT“. 2012 m. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija suteikė patronažą kultūrinės įvairovės skatinimo projektui Pietų Kaukazo regione „CAUCULT – Caucasus Cultural Initiatives Network“. Projektas yra finansuojamas Europos Komisijos Rytų Partnerystės Kultūros Programos (Eastern Partnership Culture programme) bei Austrijos Vystomojo Bendradarbiavimo Agentūros (Austrian Development Cooperation). Projekto trukmė 2012 m. sausis – 2014 m. gruodis. Projekto CAUCULT metu siekiama stiprinti Pietų Kaukaze pasirinktų bendruomenių narių gebėjimus ir kompetencijas, žiniasklaidos darbą bei didinti jų įsitraukimą į kultūros politikos formavimą. Projekto veiklos įgyvendinamos 12 skirtingų Armėnijos, Gruzijos, Azerbaidžano regionų. 2013 m. gegužės 13 d. Elektrėnų kultūros centre įvyko tarptautinė konferencija bei kontaktų užmezgimo seminaras „Lietuvos ir Pietų Kaukazo bendradarbiavimas kultūros srityje“, kurio tikslas viešinti kultūrinę įvairovę regione pasitelkiant *Community Art* metodus ir įtraukti mažiau pripažįstamas kultūrinės ir etnines grupes į kultūros politikos formavimą ir įgyvendinimą. Konferencijoje pranešimą apie UNESCO programas kultūrų įvairovės skatinimo srityje skaitė Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė.

XIII. UNESCO KATEDROS, CENTRAI IR KLUBAI

13.1. UNESCO Tarpdisciplininės mechatronikos katedra KTU (vedėjas akademikas prof. Ramutis Bansevičius)

UNESCO Tarpdisciplininė Mechatronikos katedra pradėjo veikti 2006 m. Katedros tikslas – remti integruotus tyrimus ir mokymus tarpdisciplininės mechatronikos srityse; jos įkūrimas paskatino suintensyvinti mechatronikos plėtrą tiek KTU, tiek ir visoje Lietuvoje.

2013 m. daug dėmesio buvo skirta šiems uždaviniams: skleisti visuomenei (o ypač jaunimui) naujas mokslo žinias ir įtraukti į mokslinę veiklą; aktyviai dalyvauti tarptautinio lygio mokslinėse konferencijose ir jas organizuoti; padėti koordinuoti Universitete ir šalyje atliekamus Mechatronikos krypties mokslinius tyrimus, ypač numatytus Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoje Aukštųjų technologijų plėtros 2011–2013 metų programoje; padėti fakultetams rengti aukščiausios kvalifikacijos specialistus ir mokslininkus nuoseklioje bei tęstinėje studijose ir doktorantūroje.

2013 m. Mechatronikos mokslų, studijų ir informacijos centre buvo vykdomi projektai bei tiriamos ar sukurtos šios sistemos ir įtaisai: 1. Mechatroninių sistemų, naudojančių „nuovokias“ medžiagas (*angl. – Smart Materials*) kūrimas ir tyrimas. 2. Naujų 2D ekranų, įgalinančių silpnaregius ir akluosius dirbti su dvimate grafika ir internetu, sukūrimas. 3. Žmogaus kaulų fragmentų sujungimo implantų konstrukcijos optimalus projektavimas panaudojant vaizdų atpažinimo technologijas. 4. Mažų palydovų stabilizavimas ir orientavimas erdvėje.

UNESCO Tarpdisciplininė Mechatronikos katedra buvo aktyvi dviejų tarptautinių konferencijų dalyvė: *Aukštųjų technologijų plėtros 2011-2013 metų programos baigiamųjų projektų ataskaitinė konferencija, KTU organizuota „Technorama 2013“ ir „Mechanika 2013“ (Kaunas, 2013m. balandžio 4-5 d.)*. Konferencijose aktyviai dalyvavo KTU ir kitų universitetų studentai ir doktorantai. KTU „Technorama 2013“ buvo pristatytas pirmasis lietuviškas palydovas „Lituanica SAT-1“ sukurtas KTU studentų ir darbuotojų. Taip pat buvo demonstruojamas trijų KTU studentų sukurtas dirbtinis kalbantis padėjėjas akliesiems.

Kovo mėnesį KTU E. mokymoši technologijų centre vyko įmonės „Festo“ paskaita, kurią vedė Centrinio biuro Vokietijoje Žinių vadybos padalinio vadovas Martin'as Kimmich'as. Bendrovė „Festo“, kurios pagrindinis biuras yra Vokietijoje, yra pramonės automatizavimo komponentų ir mechatronikos sistemų technologijas siūlanti bendrovė. Paskaitos tema „Sėkmingam žinių valdymui reikalingos informacinės technologijos ir žmogiškieji išteklių“. KTU

studentams „Festo“ suteikė galimybę atlikti praktiką įmonės padalinyje Vokietijoje ir įsidarbinti biure Kaune.

Birželio 20 d. KTU Mechatronikos mokslo, studijų ir informacijos centras rengė seminarą „Inovatyvios technologijos reabilitacijos srityje“. Jame buvo pristatytos naujausios biomechanikos srities technologijos ir atlikti tyrimai, kurie pasitarnaus reabilitacijos centrums efektyviau taikyti įvairias programas judėjimo sutrikimų ar negalias turintiems žmonėms. Kaip teigė KTU Mechatronikos mokslo, studijų ir informacijos centro direktorius dr. Linas Obcarskas, Universitetas atverė plačias bendradarbiavimo galimybes reabilitacijos centrums, kurie gali teikti įvairiopą informaciją apie Europos Sąjungos finansuojamus projektus.

13.2. UNESCO katedra Informatika humanitaroms VU (vedėjas prof. Laimutis Telksnys)

2013 m. UNESCO katedra Informatika humanitaroms vykdė veiklas šiose srityse: modernių informacijų technologijų įsisavinimas, pritaikymas ir perdavimas; lietuvių kalbos bei lietuviško folkloro išteklių išsaugojimas ir sklaida elektroninėje terpėje; kultūros paveldo išsaugojimui skaitmeninėje terpėje plėtojama edukacinė funkcija; informacijos paieška kultūros paveldą sklaida.

Katedra toliau bendradarbiavo su Lietuvių kalbos institutu tobulindama ir prižiūradama sukurtas lietuvių kalbos išteklių duomenų bazines bei sklaidai skirtas interneto svetaines: lietuvių kalbos žodynas ir jam skirta duomenų bazė (www.lkzd.lki.lt), lietuvių kalbos tarmių garso įrašų archyvo informacinė duomenų bazė (www.tarmes.lki.lt), lietuvių kalbos atlaso kortelių ir A. Salio Apklauso kortelių informacinė duomenų bazė (www.korteles.lki.lt), vietovardžių žodynas ir jam skirta duomenų bazė (www.vietovardziai.lki.lt), kanceliarinių kalbos patarimų žodynas ir jam skirta duomenų bazė (<http://www.kanceliariniaiatarimai.lki.lt/>).

Lietuvių folkloro paveldo išsaugojimui ir sklaidai elektroninėje terpėje kartu su Lietuvos muzikos ir teatro akademija prižiūrima lietuvių folkloro informacinė duomenų bazė ir šios bazės turinio pildymui skirta valdymo sistema bei sklaidai skirta interneto svetainė (<http://folkloras.mch.mii.lt>). Teiktos konsultacijos ruošiant paraišką Lietuvos mokslo tarybos Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 m. programos 2 priemonei „Lituanistikos skaitmeninių informacijos išteklių kūrimas, priežiūra ir plėtra“ šių darbų tęsimui.

Kartu su Lietuvos istorijos institutu sukurta internetinė Etnologijos ir antropologijos enciklopedijos *Lietuvių tapatybė* svetainė (<http://etnologijos.istorija.lt>).

Bendradarbiaujama su Lietuvos dailės muziejaus filialu Lietuvos muziejų informacijos, skaitmeninimo ir LIMIS centru, technologiškai prižiūrimas ir atsižvelgiant į naujas technologijas atnaujinamas Lietuvos muziejų interneto portalas www.muziejai.lt.

Nuotolinio mokymosi centro mini vaizdo studija (www.ministudija.mii.lt) naudojama mokslinių seminarų, disertacijų svarstymų ir gynimų, kitokių renginių transliacijai, mokomosios medžiagos teikimui internete. Mini vaizdo studijos resursai pastoviai naudojami vykdant tiesiogines renginių, vykstančių Lietuvos Mokslų akademijos salėje, vaizdo transliacijas internete (www.lma.lt, nuoroda „Tiesioginė transliacija“).

Talkinama lietuvių šneka valdomų paslaugų projekto LIEPA įgyvendinimo darbams bendradarbiaujant su Vilniaus, Edukologijos, Šiaulių universitetais, Lietuvių kalbos institutu.

Tęsimi Lietuvos kultūros lobyno – audiovizualinio paveldo archyvo kūrimo darbai, bendradarbiaujant su *Baltijos audiovizualinių archyvų taryba*, *Lietuvos radio ir televizijos audiovizualiniu archyvu*, *Lietuvos Mokslų akademija*.

13.3. UNESCO Kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra VDA (vedėja doc. dr. Ieva Kuizinienė)

UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra, įsteigta Vilniaus dailės akademijoje 1999 m., trišalė UNESCO, LR Kultūros ministerijos ir Vilniaus dailės akademijos sutartimi, pirmoji Lietuvoje ir visame Baltijos regione aukštojo mokslo institucija pradėjusi ruošti kultūros vadybos, dizaino vadybos specialistus bei kuratorius.

Katedroje vykdomos šios studijų programos: Kultūros vadybos ir kultūros politikos BA, Kultūros vadybos ir kultūros politikos MA, Dizaino vadybos MA, Šiuolaikinės meno praktikos ir sklaidos (kuratorystės) MA.

Vykdydama Studijų kokybės komisijos prie LR Švietimo ministerijos patvirtintą mokymo programą 2013 m. katedra priėmė 25 studentų į „Kultūros vadybos ir kultūros politikos“ bakalauro studijas, 19 studentų į „Kultūros vadybos ir kultūros politikos“ magistrantūros studijas, 8 studentai priimti į „Dizaino vadybos“ programą. 2013 m. baigiamuosius darbus sėkmingai apgynė ir magistro diplomus gavo 23 katedros absolventų.

2013 m. UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra tęsė veiklas šiose srityse:

Akademinė veikla. Vykdyti ERASMUS mainai (siųsti ir priimti studentai). Taip pat katedros iniciatyva buvo rengiamos paskaitos ir seminarai aktualiomis kultūros vadybos ir politikos temomis, kuriems vadovauti buvo kviečiami kultūros vadybininkai, praktikai ir teoretikai iš Lietuvos ir užsienio paskaitos ir seminarai. Katedros dėstytojai ir kviestiniai akademikai skaitė pranešimus ir vedė mokymus.

Projektai. Katedros studentų iniciatyva gimė nauji kultūriniai renginiai, festivaliai, parodos, konferencijos, iš įsimintiniausių būtų galima paminėti „Dogmos“ filmų festivalį, tarptautinę kultūros vadybos studentų platformą „Synaxis Baltica“, nebylaus kino festivalį „Tylos garsai“, Baltijos-Kaukazo platformą, tarptautinį vaikų ir jaunimo filmų festivalį, Eksperimentinės muzikos ir audiovizualinio meno festivalį „Garso zona 2006“, projektą „KINO MINOS“, moterų filmų festivalį „Šeršėliafam“, VDA absolventų parodą „VDA – MÆNO NAMAI“, kuri nuo 2006 m. organizuojama kasmet bei kitus kultūrinius renginius.

UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedros dėstytojai aktyviai dalyvauja kūrybinėje ir visuomeninėje veikloje, rengdami parodas, inicijuodami ir įgyvendindami kultūros ir meno projektus, skaitydami pranešimus konferencijose bei seminaruose, būdami ekspertais ir konsultantais įvairiose komisijose ir konkursuose.

13.4. UNESCO Asocijuotas fundamentaliųjų mokslų tyrimų ir mokymų centras (vadovai: akad. prof. Algis Piskarskas, dr. Vida Kirvelienė)

2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

13.5. UNESCO remiamas Regioninis bioetikos informacijos centras (vadovas doc. dr. Eugenijus Gefenas)

2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

13.6. UNESCO klubas PAIDEIA: filosofinis pilietinės visuomenės ugdymas (vadovė prof. dr. Jūratė Morkūnienė)

2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.

13.7. UNESCO Šiaulių klubas (vadovas Mindaugas Končius)

2013 m. UNESCO Šiaulių klubas toliau veikė ugdant klubo narius bei miesto bendruomenę švietimo, mokslo ir kultūros srityse. Du stambesni renginiai, skelbti ir visuomenei, buvo: birželio mėn. išvyka į Žuvinto biosferos draustinį, aplankant ir Kudirkos Naumiestį. Dalyvavo klubo nariai ir pageidavę - iš miesto bendruomenės; lapkričio mėn. įvyko kasmetinis klubo nominanto rinkimas. Iš keturių kandidatų nominacija ir premija skirta jaunam tautodailininkui Ryčiui Milkintui. Nominacijos susirinkimas buvo viešas, į kurį buvo pakviestas prof. E.Jovaiša, padaręs pranešimą tema „Aisčiai“. Po to paminėtas klubo 15-metis. Klubo nariai, rinkdamiesi kas antras mėnuo, bendravo ir diskutavo tarpusavyje, susitiko su rašytoju Marku Rodneriu, klausėsi žurnalistės Vitalijos Morkūnienės pasakojimo apie LDK pilis.

13.8. UNESCO klubas Juodosios keramikos centras (vadovas Eugenijus Paukštė)

2011–2013 m. Juodosios keramikos centras įgyvendino ES lėšomis remiamą projektą „Keramikos menas – gyvoji istorija“ pagal „Mokymasis visą gyvenimą“ programą, jį vykdė su partneriais iš Kipro, Turkijos, Slovakijos ir Lenkijos. Juo buvo siekiama šviesti visuomenę apie kultūros paveldą keramikos meno srityje nacionaliniu lygiu ir skatinti tarptautinį tarpkultūrinį švietimą šioje meninės raiškos srityje. Partnerės – institucijos, organizuojančios keramikos meno kursus, tarpusavyje sukūrė bendrą tinklą ir bendradarbiavo su vietos partneriais (muziejais, amatininkais, vietos bendruomenėmis ir t.t.). Tarptautiniu mastu buvo organizuojamas mokymas interneto priemonėmis: naudojant dienoraštį, socialinės paskyros Facebook grupes, keitimąsi nuotraukomis, diskusijomis ir kt. Projekto dalyviai – Vilniaus miesto įdarbinimo biržos bedarbių grupė ir keramikos centro mokytojai pagamino keramikos dirbinius (buvo pasirinktas priešistorinis periodas). Projekto pabaigoje buvo surengta bendra keturių šalių dalyvių paroda, kuri vyko Larnakos (Kipras) vietos muziejaus galerijoje. Paroda buvo plačiai pagarsinta visuomenėje ir nacionalinėje spaudoje. Parodos vaizdo įrašas buvo įkeltas į YouTube. Projekto pabaigoje išleistas sieninis 2014 m. kalendorius su projekto dalyvių juodosios keramikos darbų nuotraukomis ir lankstinukas. ES Grundtvig-2 projekto „Ceramic art – living history“ projekto ataskaita: www.smpf.est.lt.

Kita veikla: edukacinės moksleivių ekskursijos (10 grupių), keramikos pamokos moksleiviams (8 grupės), amato demonstravimas Vilniaus visuomenei (kiekvieną pirmą mėnesio trečiadienį), keramikos kursai mėgėjams, dalyvauta Europos Sąjungos Grundtvig-2 projekto partnerių susitikime Lenkijoje (Balstogė) balandžio 19–24 dienomis; ir partnerių susitikime Larnakoje (Kipras) gegužės 25 – birželio 2 dienomis.

13.9. UNESCO klubas Rafaelis (vadovė Marija Mendelė-Leliūgienė)

Esminiai įvykiai: Metodinis leidinys „*Socialiai atsakingos asmenybės ugdymo modelis*“ (aut. M.Mendelė-Leliūgienė), išverstas į anglų k.

Kvalifikacijos tobulinimas: 2013 metais praveisti 26 seminarai/mokymai apie socialiai atsakingos asmenybės ugdymą panaudojant dailės terapijos metodus. Seminarų apimtis – 294 valandos. Seminaruose/ mokymuose dalyvavo 1327 dalyviai.

Mokslinė-tiriamoji veikla. 2013 m. publikuoti penki M. Mendelės-Leliūgienės moksliniai straipsniai apie socialiai atsakingos asmenybės ugdymo svarbą stiprinant žmogiškąją kapitalą:

Dailės terapijos metodas kaip vertybių internalizacijos priemonė dirbant su paaugliais (Method of Art Therapy as a Tool of Internalisation of Values in Working with Adolescents). Socialinė pedagogika (2013).

Socialiai atsakingos asmenybės modeliavimas (Modeling of Personal Socially Responsibility). Socialinė pedagogika (2013).

Dailės terapijos metodai kaip vertybių internalizacijos priemonė dirbant su šeima (Value internalization elements working with family threw art therapy methods). Socialinė pedagogika (2013).

Socialinės atsakomybės plėtra ugdant socialiai atsakingą asmenybę. Ateities verslas. Nr.2013/1. Vilnius.2013, p.9-18.

Žmogiškojo kapitalo stiprinimo galimybės ugdant socialiai atsakingą asmenybę. Socialinis ugdymas Nr.34 (2013).

2013 metais skaityti pranešimai keturiuose tarptautinėse-mokslinėse konferencijose:

2013 m. kovo 25–27. Pranešimas tema: Dailės terapijos metodas kaip vertybių internalizacijos priemonė dirbant su paaugliais. Tarptautinė mokslinė konferencija Meno terapija Lietuvoje: realijos ir perspektyvos. Šiauliai, Šiaulių universitetas.

2013-03-25. Pranešimas tema: Socialinės atsakomybės plėtra ugdant socialiai atsakingą asmenybę. Mokslinė praktinė konferencija: „Socialinė atsakomybė: galimybės ir iššūkiai“. Vilnius, LR Seimas.

2013-05-03. Pranešimas tema: Dailės terapijos taikymas psichoemocinės ir dvasinės sveikatos stiprinimui. Mokslinė praktinė konferencija Menų terapijos taikymas psichoemocinės ir dvasinės sveikatos

2013-11-27/28. Pranešimas tema: "Dailės terapijos taikymo galimybės psichoemociinei sveikatai stiprinti" (Using Possibilities of Art Therapy in Psychoemotional Health Strengthening). Tarptautinė mokslinė konferencija "Science evidence based wellness development". Klaipėdos kolegija su Lietuvos kurortų asociacija.

2013 metais startavo naujas projektas: „Valdžios ir nevyriausybinio sektoriaus bendradarbiavimo skatinimas tobulinant savivaldybių įgyvendinamą viešąją politiką neformalaus švietimo paslaugų teikimo srityse“. Projekto numeris: VP1-4.1-VRM-08-V-01-004, pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.1-VRM-08-V „Valdžios ir nevyriausybinio sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė“.

Socialiniai projektai: 2013 metais veikė 13 asmenybės ugdymo studijų (AUS) Vilniuje, Šiauliuose, Klaipėdoje, Plungėje ir 4 vaikų dienos centrai Panevėžio rajone (Ramygaloje ir Pažagių km.), Anykščiuose, Vilniuje. Socialiniuose projektuose dirbo 132 darbuotojai. Neformalaus ugdymo paslaugas gavo 1770 vaikų ir 263 šeimos.

Asmenybės ugdymo institutas „Rafaelis“ bendradarbiavo su: LR Seimo vaiko gerovės komisija, LR Seimo konstitucijos komisija, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, LR švietimo ir mokslo ministerija, LR Sveikatos apsaugos ministerija, LR vidaus reikalų ministerija, Vilniaus m. savivaldybe, Vilniaus universitetu, Lietuvos edukologijos universiteto Socialinės komunikacijos institutu, M.Riomerio universitetu, UAB vadybos ir psichologijos institutu (VIP), UAB „Mokslo Parkas“, Socialiai atsakingo verslo klubu, Lietuvos sveikos gyvensenos ir natūralios medicinos rūmais.

13.10. UNESCO Albireo klubas (vadovas Jonas Kaspariūnas)

2013 m. veiklos ataskaitos nepateikė.
